

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוסר"ל) כי במצוותך האמנותי – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות, פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובת"פ.

1.1 במדבר בהעלתך ה,א

במדבר בהעלותך ת,ד: וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקֶּשֶׁה זֶהָב עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָה מִקֶּשֶׁה הָאֵל בַּמִּנְחָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְיָ אֶת-מֹשֶׁה בְּן עֵשָׂה אֶת-הַמִּנְחָה: פ

ספרי במדבר פסיקא סא יוצא להקל ולא להחמיר בפוסוק אין במנורה נרות גביעים כפתורים ופרחים אלא בזמן שהיא מן הככר מין זהב מין קשה: ונראה כי מקור יוצא להקל ולא להחמיר נמצא בפסוק **שמות תרומה כה,לא: פ וְעִשִׂיתָ מִנְחַת זֶהָב טָהוֹר מִקֶּשֶׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה יִרְכָה וְקָנָה וְנִבְיַעִיהָ כַּפְתֻרִיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמִּנְחַת יְהוָה:**

פשט הכתוב (**שמ' תר' כה,לא**) **מִקֶּשֶׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** מציג חיוב עשית מנורה מרכב מאד (בהקשה) כפ'רש"י **בבלי ראש השנה כד,ב (שמ' תר' כה,לא)** **מִקֶּשֶׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** - שלא יעשנה חליות, ולא יעשה את קניה ואת נרותיה אברים אברים, ואחר כך ידביקם כדרך הצורפים שקורין 'שולדיר' (בלעז), אלא כולה באה מחתיכה אחת, וגו' אבל תבנית הטעמים של (**שמ' תר' כה,לא**) **מִקֶּשֶׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** – גרשיים מהפך פשטא, היא כעין יצא להקל, (א) **בבלי מנחות כח,א** באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה וגו'; (ב) **בבלי מנחות כח,א** שאם אינה זהב אינה באה ככר, אינה באה גביעים כפתורים ופרחים, אינה באה מקשה

במדבר בהעלתך ת,ח,ב:

[ח] וְלִקְחוּ פָר בֶּן-בְּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת פְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפַר-שְׁנֵי בֶן-בְּקָר תִּקַּח לְחֻטָּאת: [יב] וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת-יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעֵשָׂה אֶת-הָאֵלֶּה וְאֶת-הָאֵחָד חֻטָּאת וְאֶת-הָאֵחָד עֹלָה הִ' לְכַפֵּר עַל-הַלְוִיִּם: משנה פרה פ"א מ"ב

[ב] ר"י הגלילי אומר פרים בני שתיים שנאמר (**במ' בהע' ת,ח**) **וּפַר-שְׁנֵי בֶן-בְּקָר תִּקַּח לְחֻטָּאת:** וחכמים אומרים אף בני שלש ר"מ אומר אף בני ארבע ובני חמש כשרים אלא שאין מביאים זקנים מפני הכבוד: **סוכום** דעות הרמב"ם רע"ב ותוסיו"ט, לכולי עלמא בפרים בני שתיים כשרים אבל גם גדולים מהם. ומחלוקת האם אפשר או אי אפשר ללמוד מהם למקומות אחרים במ נאמר פר או פרים בלי בן-בקר. כי פר בן-בקר משמעו בן שלוש שנים. (**במ' בהע' ת,יב**) **וְעֵשָׂה** – תלישא-גדולה, כעין שיעור אלפניו ולאחריו, העשוי להיות מקור לדעת רבי יוסי שפרי הלויים בני שנתים דווקא, וחכמים אומרים שבני שנתים ויותר.

במדבר בהעלותך ת,יג: וְהֵעֵמַדְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלְפָנָי בְּגֵי וְהִנַּפְתָּ אֹתָם הַנּוֹפֵה לְה':

וְהִנַּפְתָּ אֹתָם הַנּוֹפֵה – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים הקשורה לנושא כאן הקדשת הלויים לְה':, אבל לא חלה בשוה על כולם, כי כאן חלה רק על בני גרשון. כמפורש ב- **תורה שלמה [פ]** תנופה זו נעשית לבני גרשון. לפי שהיה בכור, והבכור קדש. לכך נאמר לפני ה' (**מדרש אגדה**)

במדבר בהעלתך יא,כא: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה

שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בִקְרָבוֹ וְאַתָּה אֹמְרָת בְּשֵׁר אֶתֵּן לָהֶם וְאֶכְלֶה חֹדֶשׁ יָמִים:

רִגְלֵי הָעָם - זקף-קטן זקף-גדול, גי' $358 = 115 + 243$, נח"ש, ש"ן, חש"ן, משי"ח; הפרש מתקע"ו $358 - 576 = 218 =$ רי"ח תפסו אומנות נח"ש והוציאו דיבת המן רעה, אף שאם רצו יכלו להרגיש רי"ח וטעם בשר.

שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי ס"ת =תשר"י, אפשר שכאשר נידונין ב- תשר"י מתבשרים על ביאת משי"ח **אוצר הזוהר**, הרב דניאל פריש זצ"ל, עריכה ותרגום ידידיה ברנסודרפר, **ח"ב ע' ת"ק ערב** משה,

• **סימן משיח** - משה משיח (זוהר ח"א כ"ז א') סיומא מלכא משיחא הוא - משה בסיומו יהיה מלך המשיח (זוהר ח"ג ר"ס ב') **ח"ב ע' תק"ד ערב** משה

• **ששים רבוא**. אשה אחת ילדה ששים רבוא, ומנו משה. (תקוני זוהר ת' ס"ט קיב א')

• **ששים רבוא**. לית דור פחות מס' רבוא, דא משה דאתמר ביה אנתתא חדא ילדה ס' רבוא בכרס אחת, קצ"ח? (זוהר ח"א כה א')

• **ששים רבוא**. נשמתא דמשה רבנו כלילא משתיין רבוא (תקוני זוהר ת' ע' קלח א')

אוצר הזהר ח"ג ע' תקנ"ג ערב גר"ן **סימן נשמה** ... ריח - הנשמות הם ריח העולם (זוהר ח"א קל"ד ב')

הפרש הגי' בין משי"ח לרי"ח עולה ק"ם ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר דבר עמו ה' פנים בפנים משה עמד וקיבל נבואה באספקלריה המאירה ושאר הנביאים קבלו הנבואה בנפילה והתפשטות החושים.

אפשר שהנלמד שהמשיח יהיה גדול בנבואה ממה, הכוונה שמה יעלה במדרגת נבואתו.

נאמר על המשיח **ישעיהו יא,ג: וְהִרְיָחוּ בִירְאָתָהּ הוֹי וְלֹא-לְמַרְאֶה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יִוְכַיֵּחַ:**

והריחו ביראת ה'. רש"י - ימלא ריח יראת ה', ר' אליעזר מבלגנצי, ר' ישעיה מטרני לשון רוח, ראצ"ע - רק הרגשת הריח לא תטעה, וגו' ח"ק - במעט הבנה ירגיש בבני אדם הטובים והרעים

ב-**ישעיה יא,א** מפרש **רש"י** שזה תנחומין לחזקיהו ועמו שלא יפלו ביד סנחריב ומה יהיה על הגולה (של שבטי מלכות ישראל הצפונית) אשר הגלה בחלה וחבור, שמא אבד סברם? לא אבד! סוף שיבוא מלך המשיח ויגאלם. • טט אפשר שרמז למתי המדבר בנסיבות שונות שגם הם יגאלו ע"י מלך המשיח.

במדבר בהעלתך יב,ו: וַיֹּאמֶר שְׁמֵעוּנָא דְרַבְרִי

אִם-יְהִיֶה נִבְיֵאֲכֶם הוֹי בַּמִּרְאֶה אֲלֵינוּ אֶתְנַדְעַ בְּחֻלּוֹם אֲדַבְּרוּ:

נִבְיֵאֲכֶם מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, מתיחס לכל הנביאים פרט למשה.

ה' – רביע, בתפקיד ארבע אופני התגלות נבואה לכל הנביאים פרט למשה. ע"פ פירוש **רבי יוסף בכור שור**

- א. **במראה**, שרואה נבואה ואינו רואה את הממשה; וכאדם שמדבר אל שליח שאינו נאמן לו כל כך
- ב. **בחלום אדבר בו** - כאדם שרואה וצריך לפותרים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: שמוי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; **השלישיה** (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ג. **משל**, שאינו רוצה להבינו את הסוד

ד. **חידה**, כל אחד אומר: כך הוא הפתרון! וכשאותו הפתרון! וכשאותו הפתרון אינו בא, לפי שלא פתר יפה, אומר: אין דבריו אמת!

במדבר בהעלתך יב,ח:

[ח] פה אל-פה אדבר-בו ומראה וְלֹא כְחִידַת וְתַמְנַת ה' יָבִיט

וּמִדוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעִבְרֵי בְמִשְׁחָה:

פה אל-פה אדבר-בו – מונח גרשיים רביעי, כעין פעמיים גרשיים אפשר כאומר פעמיים יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. יצא מן הכלל אחד היא ע"פ המלבי"ם דרגת נבואת משה באספקלריה המאירה שאינה מאצילה על נביאים אחרים, יצא מן הכלל השני הוא ענין **פה אל-פה** כפרש"י ... אלא פא"פ אמרתי לו לפרוש ... מן האשה וגו' כי עליו להיות תמיד מוכן לקריאת ה' אליו בכל עת שה' ירצה, לא כן שאר הנביאים שצריכים הכנה.

אדבר-בו – רביעי, בתפקיד ארבע ענינים בשליחות ונבואת משה שאינם אצל כל הנביאים האחרים פרט לשמואל. ע"פ פירוש **רבי יוסף**

בכור שור ועוד פרשנים

א. כי אני מדבר עמו **פה אל פה** – תמיד מוכן לקריאת ה' אליו בכל עת שה' ירצה, לא כן שאר הנביאים שצריכים הכנה. הוא מקבל הנבואה בעמידה ונביאים אחרים אינם יכולים לקבל הנבואה בעמידה אלא הם נופלים ובחלום.

ב. **במראה אני מראה לו הדבר, ממש כמו שהוא, ולא על ידי חידה ומשל.**

ג. **בכל ביחי:** ככל עמי כולם מחזיקים אותו כנאמן, ... נכולם מבינים מה שהוא אומר בשמי, והכל בא ממני, כי אני מגלה לו כל הסוד; כמו שאדם עושה שלוחו הנאמן לו, שמגלה לו כל סודו, ואומר: אמור לפלוני כך, כי כך וכך סוד ביני וביניו. ואם אין השליח נאמן לו, אומר לו: אמור לפלוני שיעשה אותו דבר שדברנו אני והוא, ואין השליח יודע איזו שליחות הוא עושה;

ד. **ותמננת ה' יביט** – שהוא רואה באיספקלריה המאירה יותר מכל הנביאים, דכתיב ביה "וראית את אחורי" (שם' לג,ג) – שראה מה שלא ראה נביא מעולם

במדבר בהעלתך יב,ד – טז: [יד] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַבְיֵה יָרֶק יָרֶק בְּפָנֶיהָ הַלֵּא תִפְלֵם שִׁבְעַת יָמִים

תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים מַחֲוִיץ לְמַחְנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף:

[טז] וְתִסְגֹּר מַרְיָם מַחֲוִיץ לְמַחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד-הָאֶסָף מַרְיָם:

[טז] וְאַחַר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצָרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר פָּאָרָן: פ

בבלי בבא קמא כדב,כהא ע"פ הברייתא (**זי,ב**) **תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים** הוא דין דיו,

רבי טרפון אומר שדין דיו נאמר במקום דלא מיפריך ק"ו (שאי אפשר לפרוך - לדחות הק"ו), כי אין בו מידע על הלמד פרט לקרא הנדון, כאן בנושא נזיפת השכינה, לכן נקבל דין דיו כנאמר בקרא זה.

רבנן אומרים הקרא (**זי,ב**) **תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים** הוא המקור לדין שבעת ימים על נזיפת השכינה ומיפריך ק"ו כי אין בו צורך ובכל זאת אומרים דיו.

עונה רבי טרפון כי (**זי,ב**) **תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים** הוא לא המקור לדין שבעת ימים על נזיפת השכינה אלא הוא דין דיו בעצמו.

רבנן אומרים כי (**טז,ב**) **וְתִסְגֹּר מַרְיָם מַחֲוִיץ לְמַחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים** הוא המקור לדין דיו. לרבנן אע"פ שמיפריך ק"ו יש דין דיו.

רבי טרפון אומר כי (**טז,ב**) **וְתִסְגֹּר מַרְיָם מַחֲוִיץ לְמַחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים** בא ללמד על כל התורה כולה לענין דיו.

(**זי,ב**) **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה** – קדמא ואולא רביעי, התוכן הוא נזיפת ה' והוא האמור להיות הלמד מנזיפת אביה האמור להיות המלמד.

אפשר כי היות ונזיפת אביה כתוב אח"כ באים הטעמים קדמא ואולא לציין כי לצורך הדרשה בק"ו תקדים את המלמד נזיפת אביה הכתוב אח"כ ואולא – ואחריו הולך הלמד הוא נזיפת השכינה הכתוב ראשון.

הקדים המלמד וְאַבְיֵה יָרֶק יָרֶק בְּפָנֶיהָ הַלֵּא תִפְלֵם שִׁבְעַת יָמִים שאם אביה נוף בה תכלם שבעה ימים, ואמר דיו לבא מן הדין, היינו נזיפת ה' שהוא הלמד **תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים מַחֲוִיץ לְמַחְנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף**: והוא יהיה כנידון שהבת מורחקת על נזיפת אביה **הַלֵּא תִפְלֵם**

שִׁבְעַת יָמִים. **תוספות** מסבירים מדוע לכתחילה ההסגר אחרי נזיפת ה' אמור להיות שבועיים, והדיו משווהו.

תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים – גרשיים מהפך פשטא מונח זקף-קטן, כעין יצא מענינו (נזיפת האב) לידון בדבר אחר כענינו (נזיפת השכינה) יצא להקל ולא להחמיר. רבי טרפון אומר זה כלל "דיו לבא מן הדין להיות כנידון" בעצמו. רבנן אומרים זה המידע על שבעת ימי הסגר בנזיפת

השכינה, אבל צריך מידע כי כך קרה בפועל ומידע זה הוא הדין המלמד מ- (**טז,ב**) **וְתִסְגֹּר מַרְיָם מַחֲוִיץ לְמַחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים**

טט – אפשר כי התבנית קדמא ואולא רביעי ואחריה התבנית גרשיים מהפך פשטא מלמדת על קל וחומר ודיו המגביל את העונש. לכאורה כך דרך הברייתא וכך דרך רבי טרפון כאשר אין מידע על הלמד.

דרך רבנן דורשת קל וחומר ודיו אף כי יש מידע על הלמד. גרשיים מהפך פשטא מציין המידע המפריך את ק"ו ואליו מתייחס דיו הנלמד מקרא אחר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.2 במדבר בהעלתך ה,ד

במדבר בהעלותך ח,ג:
[ג] וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן אֶל-מֹול־פְּנֵי הַמִּנְוָה הַעֲלָה נִרְתִּיף
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת-מֹשה:

מלמד [ספרי במדבר פיסקא ס] ודומה לו פ' רש"י (ט,ט) וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן, להודיע שבחו של אהרן שכשם שאמר לו משה כן עשה:
וכתב על כך ה-[דגל מחנה אפרים במדבר פרשת בהעלותך ד"ה בהעלתך] ... דהנה ידוע אהרן היה שושבינא דמטרוניא והוא היה
רודף לקרב (כליות) נשמות ישראל (המכונים בת-שבע) אל השכינה כביכול ולכן היה רודף שלום כי היה בדרגא דאמת כי אהרן ומשה
שקולים היו ולכן היה יכול להעלות נשמות של ישראל ולדבקם אל האמת, אך קשה האיך היה בדרגא דאמת הא היה צריך לשנות
מפני דרכי שלום לפעמים, אך דאיתא בספרים הקדושים של הרב מפולנאה ע"ה מי שלא שינה מעולם כל ימיו אז מותר לשנות מפני
דרכי שלום, וגו'

נענין בתבנית הטעמים של הכתוב (ט,ט) וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן – מהפך פשטא זקף-קטן, לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא
לתורה שבע"פ, משוער כי זקף-קטן כאן בתפקיד שתיים מרמז לשת תכונות באהרן – (א) כפשט, שלא שינה מעולם כל ימיו ועשה מה
שנצטווה, (ב) ותבנית הטעמים מהפך פשטא מרמזת להוציא את הכתוב מהפשט וכפי' ה-[דגל מחנה אפרים] כמובא בספרים הקדושים של
הרב מפולנאה ע"ה מי שלא שינה מעולם כל ימיו אז מותר לשנות מפני דרכי שלום,

במדבר בהעלתך ט,י: דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וּלְנַפְשׁ אוֹ בְּדַרְךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיְיָ:
במדבר נשא ו,ט: וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפִתְעַ פְּתָאם וְטָמֵא רֹאשׁ נַזְרוֹ
וְנִלְחַ רֹאשׁוֹ בֵּינוֹם טְהַרְתּוּ בֵּינוֹם הַשְּׂבִיעִי וְנִלְחֲנוּ:

ב-[בבלי פסחים פא,א] (בתוך דיון על הקרבת התמיד נידון ענין טומאת התהום בפסח)
בעי רב יוסף: כהן המרצה בתמיד, הותרה לו טומאת התהום או לא? ... וטומאת התהום גופא היכא כתיבא? אמר רבי אלעזר: אמר
קרא (במ' נשא ו,ט) וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בְּמַחֲוֹרַת עָלָיו. אשכחן נזיר, עושה פסח מנלן? - אמר רבי יוחנן: אמר קרא (במ' בהע' ט,י)
בְּדַרְךְ רַחֲקָה לָכֶם - במחוורת לָכֶם. רבי שמעון בן לקיש אמר: כדרך, מה דרך בגלוי - אף טומאה נמי בגלוי. מיתיבי: אי זהו
טומאת התהום - כל שלא הכיר בה אחד בסוף העולם, הכיר בה אחד בסוף העולם - אין זה טומאת התהום. לרבי אלעזר דאמר
במחוורת (במ' נשא ו,ט) עָלָיו עד דיידע הוא (אדם אחד יודע), לרבי יוחנן דאמר (במ' בהע' ט,י) לָכֶם במחוורת לָכֶם - עד דיידע בה תרין
(שני אנשים יודעים), לרבי שמעון בן לקיש דאמר כדרך - עד דיידע כולי עלמא (כלל הציבור יודע). אלא: טומאת התהום הלכתא גמירי
לה, וקרא אסמכתא בעלמא.

אפשר כי ענין וקרא אסמכתא בעלמא מרומז בטעמי המקרא של המקרא שהוא אסמכתא להלכה למשה מסיני (=הלכתא גמירי לה)
לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער שהקביעה "קרא אסמכתא בעלמא" מרמז טעמי המקרא
נסמכים (נישאים) על הכתוב והמלים טָמֵא וּלְנַפְשׁ יש להן שתי קריאות. (א) בקריאה כאילו ללא טעם פסק המשמע היא טָמֵא וּלְנַפְשׁ –
האהיל על טומאת מת ידועה ונטמא; (ב) בקריאה עם טעם פסק מרמז על הפסק ידיעה ובלשון [פסחים פא,א] "כל שלא הכיר בה אחד
בסוף העולם" – זהו טומאת התהום, אונקלוס ב-ויקרא אמר תרגם "חרוץ" פסקי. פי' רש"י מפוסק. בטומאת התהום מונה אדם מת
בהריץ שאין איש בעולם שמכיר בו.
לְנַפְשׁ – פזר ללמד על כל אחד הבא לעזרה וביניהם הנזיר (במדבר נשא ו,ט) שהוא כמו הבעלים המקריבים פסח שנעלם מהם טומאת
התהום.

במדבר בהעלותך ט,י:
דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וּלְנַפְשׁ אוֹ בְּדַרְךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַה':
אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וּלְנַפְשׁ - מונח מונח מונח פזר מרמז לכעין ארבעה פזר, כלומר יש לקחת רעיון מכאן לארבעה מקומות אחרים
בתורה.

או – תרסא בתפקיד שיעור לדרך רחוקה, ונחלקו בו האם מאסקופת העזרה והחוצה, שזה מרחק קצר מאד, או ממודיעין והחוצה שזה כ-
15 מיל מירושלים ומרחק זה הוא סביב ירושלים במעגל, ואפשר כי טעם מלת לָכֶם – רביע, מרמז למעגל המקיף ירושלים מארבע רוחות.
בְּדַרְךְ רַחֲקָה – קדמא ואולא, אפשר שהרעיון של בְּדַרְךְ רַחֲקָה מפוזר ע"י אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וּלְנַפְשׁ - מונח מונח מונח פזר
להכללת הרבה מקרים של מנועי ודחויי פסח ראשון והעברתם לפסח שני כדי למנוע מהם עונש כרת והם מרומזים בסוף הפסוק או
לְדַרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַה':

טט – הלכה למשה מסיני נזיר שהתגלה ונתגלה אח"כ שנטמא בטומאת התהום, וכן המביא קרבן פסח והתברר אח"כ שנטמא בטומאת
התהום הקרבנות כשרים. אבל טומאת שרץ אינו נכלל בטומאת התהום ופוסל.

במדבר בהעלתך ט,יא:
בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ
עַל-מִצּוֹת וּמִרְרִים יֵאָכְלֵהוּ:
במדבר בהעלתך ט,יב:
לֹא-יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר וְעַצְם לֹא יִשְׂבְּרוּ-בּוֹ כְּכֹל-חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
ירושלמי פסחים פ"ט ה"ג

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמתי – הוללים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגולג, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

... אין לך דבר חוץ מגופו מעכבו אלא מצות ומררים בלבד וכר' ישמעאל דר' ישמעאל אמר כלל ופרט הכל בכלל (בפחדש השני – קדמא ואולא כעין כלל), יכול יהו כל הדברים מעכבין אותו ת"ל על-מצות ומררים יאכלהו אין לך דבר חוץ מגופו מעכבו אלא מצות ומרורים בלבד.

קה"ע – ה"ג דר' ישמעאל אמר פרט וכלל הכל בכלל. וה"פ (וכך פירושו) כאן כתיב תחילה (במ' בהע' ט"ב) לא-ישאירו מונח – מהפך פשטא, (חלק מתבנית טעמים המאפיינת בד"כ פרט) * תחילה רוצה לומר לגבי המשך הכתובים שמסקנתם לכאן ואחר-כך כתיב **כָּל-חֻקַּת הַפֶּסַח** – מרכא טפחא, וסד"א דנעשה כלל מוסיף על הפרט ומרבינן הכל * ואולי תרצה לומר שיהיה פסח שני דומה לפסח ראשון בכל פרטיו לכך כתיב **עַל-מִצְוֹת וְגו'** ללמדך שאין לך במצות שעל גופו אלא אלו (טט- **מִצְוֹת וּמִרְרִים**) דאם לא כן כל הני פרטי למה לי. טט – לפי תבנית הטעמים **כָּל-חֻקַּת הַפֶּסַח** – מרכא טפחא, זה יתור לרבות ואחריו **יַעֲשׂוּ אֹתוֹ** – מרכא סלוק – רבוי והגבלה. רבי ישמעאל לומד כל התורה בכללי ופרטי ויתכן שלכן לימודו כאן "פרט וכלל" כגרסת ופירוש קה"ע לפניו פסח. ולמסקנה – אין לך דבר חוץ מגופו מעכבו אלא **מִצְוֹת וּמִרְרִים** המאופיין ע"י **יַעֲשׂוּ אֹתוֹ** – מרכא סלוק – רבוי והגבלה. כלומר ריבה למעט מפסח שני כל מה שלא שייך לגופו של קרבן כי אין אלו מעכבים אכילת מצה ומררים. והם הפרטים המרומזים ב-(ט,א) **עֲשֶׂה יוֹם בֵּין הָעַרְבִים** – מרכא תביר מרכא טפחא היא תבנית המרמזת על קבוצת פרטים שעושים בחדש הראשון בארבעה עשר ביום ובין הערבים – השבתת חמץ, הימנות על חבורה לפסח, טהרה, הגעה לעזרה או לירושלים לזמן השחיטה או אכילה לפי מחלוקות התנאים, דחיית שבת, שחיטת חגיגה בפסח הנעשה בטהרה ולא בשבת, שחיטת הפסח, הלל בשחיטת הפסח, צלי אש, הלל באכילה, שאר מצוות יום ארבעה עשר וליל הפסח. אכילת מצה שבעה או בעצם השבתת חמץ שבעה. **יַעֲשׂוּ אֹתוֹ** – מונח אתנה – כעין רבוי והגבלה, אפשר כי בא ללמד רבוי הגבלות בפסח שני טעון צלי ועובר בנותר ושבירת עצם, ואינו טעון השבתת חמץ, וטהרה, ושאר עניני ליל פסח

במדבר בהעלתך יב:
עֲשֶׂה לְךָ שְׁתֵּי חֻצּוֹצְרוֹת כְּסָף מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הַעֲדָה וְלְמִסְעָ אֶת-הַמַּחֲנֹת:
יחזקאל א"ט:
וּבִלְבַת הַחַיּוֹת יִלְכוּ הָאוֹפָנִים אֲצֵלָם וּבְהִנְשָׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנְשְׂאוּ הָאוֹפָנִים:
זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בהעלותך דף קנד עמוד א

עֲשֶׂה לְךָ שְׁתֵּי חֻצּוֹצְרוֹת כְּסָף וגו', רבי שמעון פתח (**יחזקאל א"ט**) **וּבִלְבַת הַחַיּוֹת יִלְכוּ הָאוֹפָנִים אֲצֵלָם וּבְהִנְשָׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנְשְׂאוּ הָאוֹפָנִים**; **וּבִלְבַת הַחַיּוֹת** בקוּפּוּרֵי דלעילא הוּא אֲזִיל דאי תימא דהאי לעילא לעילא לאו לתתא, אלא כגוונא האי מקמי אנפין והאי לבתר אנפין **מתוק מדבש וּבִלְבַת הַחַיּוֹת** הם מלאכי היצירה, והליכתם היינו הנהגתם ופעולתם בחסד או בדין **יִלְכוּ הָאוֹפָנִים אֲצֵלָם** שהם מלאכי העשיה שאין להם כח לעצמם אלא יחד עם החיות ... **אלא כגוונא האי מקמי אנפין** הספירות מקבלות שפע פנימי הראוי להם מלפני פני המלך, **והאי לבתר אנפין** והמלאכים מקבלים שפעם מאחורי הפנים, דהיינו מצד אחוריים של הספירות, המשפיעות את השפע החיצוני להחיות קדש. **זיקא מארבע זיקין בד' מדורין ובד' סטרין** בזיוון דאתברון בקולמיטין דאנפין נהירין, בגין כך כעין (נאש"ר) כמראה החיות דאינון **ארבע זויין דגלין פרישן ארי"ה נש"ר, שו"ר, אד"ם** דכליל כלהו ד' מלאכין דשלטין וכלילין כלא:

עֲשֶׂה לְךָ – מונח רביע, רמז לארבעה מלאכים עיקריים ולכל צבא מרום שתחת ממשלתם, ע"פ פירוש **מתוק מדבש זיקא מארבע זיקין** ניצוץ של אור הבא מארבעה ניצוצי אורות של חגת"מ דאצילות, בד' מדורין הוא יורד בארבעה מדורים של הארבע תמות מלאכים, מיכאל, גבריאל, אוריאל, רפאל, ובד' סטרין והם נמצאים בארבעה צדדים של כסא המלכות, ... דאינון **ארבע זויין דגלין פרישן** שהם בארבעה זויות, כעין הארבעה דגלים של שבטי ישראל שהיו פרושים במדבר, כי עם כל מלאך יש עוד ב' מלאכים (רמ"ק ומק"מ ומפרשים). וארבע חיות הקדש הם **ארי"ה נש"ר, שו"ר**, שהם בחג"ת **אד"ם** דכליל כלהו ד' מלאכין אד"ם הוא במלכות, והוא כולל את כל ארבעה מלאכים, **דשלטין וכלילין כלא** שהם שולטים וכוללים את כל צבא מרום, כי תחת ממשלתם ממונים שאר המלאכים איש איש על עבודתו ועל משאו (רמ"ק ומפרשים)

זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בהעלותך דף קנה עמוד א
תא חזי **שְׁתֵּי חֻצּוֹצְרוֹת** בגין דאינון מסטרי תרי דקאמרי ממזרח ומדרום אינהו זמנין לתברא דינין ולאכפייא לון ועל דא אינון מ-**כְּסָף** ובגין כך (**במ' בהעלתך יג**) **וּבָיּוֹם שְׂמֹחֲתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם** וגו' **וְהִקְעַתֶּם בְּחֻצְרוֹת סתם** בין לעילא בין לתתא **מתוק מדבש** ב' חצוצרות מבחינת רחמים שבמזרח ומבחינת החסד שבדרום, מזומנים לשבור הדינים ולהכניעם, על כן החצוצרות מכסף שהוא בחסד, ולכן כתוב **וּבָיּוֹם שְׂמֹחֲתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם** וגו' **וְהִקְעַתֶּם בְּחֻצְרוֹת סתם** – סתם (כלומר לא מפורש) כדי להורות בין לעילא שהיו תוקעים בין למעלה בנסיעות מחנות המלאכים בין לתתא בין למטה בנסיעות מחנות ישראל. **עֲשֶׂה לְךָ שְׁתֵּי חֻצּוֹצְרוֹת כְּסָף** – רביע ... זקף-קטן, כעין מידת כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש שהתקיעות והקריאה מכוונת לנסיעות מחנות המלאכים ולנסיעות מחנות ישראל. הסדרות מרומזות בתבניות הטעמים מונח דרגא או מונח מרכא ב-**במדבר ב,ג** (סדרות של מחנות), **בהעלתך י"ד**, (סדרות של נסיעה)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: המזמור והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח = רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מוציא; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשאא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר בהעלתך ה,ד

במדבר בהעלותך ח,ט,יא, יג, טו:

[ט] והקרבת את-הלויים לפני אהל מועד והקהל את-כל-עדת בני ישראל:

[י] והקרבת את-הלויים לפני ה' וסמכו בני-ישראל את-ידיהם על-הלויים:

[יא] והניף אהרן את-הלויים הנופה לפני ה' מאת בני ישראל והיו לעבד את-עבדת ה': - בני קהת

[יג] והעמדת את-הלויים לפני אהרן ולפני בני הנפת אתם הנופה לה': - בני גרשון, הבכור

[יד] והקדלת את-הלויים מתוך בני ישראל והיו לי-הלויים:

[טז] ואחרי-כן יבאו הלויים לעבד את-אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם הנופה: - בני מררי

[טז] כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פשרת כל-דחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי:

[יט] ואתה את-הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את-עבדת בני-ישראל באהל מועד ולכפר על-

בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני-ישראל אל-הקדש:

זוהר - תוספת כרך ג (ויקרא, במדבר, דברים) דף שג עמוד א

סימן ט דף קנא ע"ב (במ' בהע' ח,יא): והניף אהרן את-הלויים הנופה לפני ה', ר' יהודה שאיל לר' אבא למה היה הכהן מניף את

הלויים אמר לו מלה"ד לתינוק כשהוא בוכה וכועס מה עושים כדי לפייסו א"ל רבי יהודה מניפין אותו ומנענעים אותו כדי לשתקו א"ל

ר' אבא יהודה יהודה מלה זאת באה לידך ולא חקרת בה והלא ישמעו אזניך מה שפיך מדבר כך היא מדת הגבורה כועסת ורוגזת

דכתיב (בר' ויחי מט,ה) שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם: וכתיב (בר' ויחי מט,ז) ארור אפס כי עז ועברתם כי קשתה

אחלקם בעקב ואפיצם בישראל: לפי שהם מתגברים ומתקשים באפם ועברתם לצאת לעשות דין לכלות ולהכרית בני העולם אזי הכהן

שהוא החסד העליון מניף אותו הצד של הלויים שהיא מדת הגבורה כדי לשכך ולשקט רוגזה וכעסה כדי שישתברו השערות מכל

שוליהן ולא יתגברו ולא יתחזקו, כעין דוגמא זו הכהן שמניף את הלויים תנופה כדי שישקוט הצד של גבורה שלהן כדי שלא יתעורר

הדין בעולם, בא ר' יהודה ונשק את ידיו, וכשיתעוררו הדינים בעולם כל הדינים הנמצאים בכל יום ויום אברהם איבנו ע"ה הוא דוחה

אותה לחוץ ואינם עומדים לפניו הדא הוא דכתיב (תה' ז,ב) אלהים שופט צדק יאל זעם בכל-יום:

מדרש אגדה (בבב) במדבר פרק ח

(במ' בהע' ח,ט) והקרבת את-הלויים. כשם שנאמר במצורע, (וי' מצורע יד,א) והעמיר הכתן המטהר, כך צוה משה שיקריבו אותם

לפני אהל מועד: (במ' בהע' ח,ט) והקהל את-כל-עדת בני ישראל. לפי שהיו הלויים כפרה לישראל. שנאמר (במ' בהע' ח,ט) לעבד

את-עבדת בני-ישראל באהל מועד ולכפר על-בני ישראל וגו', ומי שהיה מקריב קרבנו היה מביאו באהל מועד, לכך צו

שיקלו את כל עדת בני ישראל באהל מועד, וכשם שנאמר בפר העלם דבר של ציבור, (ויקר' ד,טז) וסמכו זקני העדה וגו', כך צוה

(במ' בהע' ח,י) והקרבת את-הלויים לפני ה', וכשם שנאמר בקרבן מצורע (וי' מצורע יד,ב) והניף אתם הנופה לפני ה': כך צוה על

הלויים (במ' בהע' ח,יא) והניף אהרן את-הלויים הנופה לפני ה', תנופה זו על בני קהת שיהיו נושאים את הארון, שנאמר (במ' נשא ז,ט)

כי-עבדת הקדש עליהם בקהר שאוי, (במ' בהע' ח,יא) והיו לעבד את-עבדת ה', זה הארון:

[יג] והעמדת את-הלויים לפני אהרן ולפני בני הנפת אתם הנופה לה': תנופה זו נעשית לבני גרשון, לפי שהיה בכור, והבכור

קדש, לכך לא נאמר לפני ה':

[טז] וטהרת אתם והנפת אתם וגו'. תנופה זו נאמר לבני מררי, לפי שלא היה בכור, וגם עבודתו לא היה הארון, לכך לא נאמר בו

לפני ה':

[יא] והניף אהרן את-הלויים הנופה לפני ה' מאת בני ישראל והיו לעבד את-עבדת ה':

ויקרא מצורע יד,יא: והעמיר הכתן המטהר את האיש המטהר ואתם לפני ה' פתח אהל מועד:

מדרש אגדה (בבב) במדבר פרק ח (במ' בהע' ח,ט) והקרבת את-הלויים. כשם שנאמר במצורע, (וי' מצורע יד,א) והעמיר הכתן

המטהר, כך צוה משה שיקריבו אותם לפני אהל מועד:

(וי' מצורע יד,א) והעמיר הכתן המטהר - גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו, כפרת המצורע (שצרעתו היא

סיבה רוחנית) בפתח אוהל מועד מלמדת על מירוק השורש הרוחני בכל הכפרות, והן קורות בפתח אוהל מועד ורק אח"כ יבוא המכופר אל

העזרה. וכן כפרת הלויים, מעבירה מהם (זוהר - תוספת כרך ג דף שג,א) רוגזה וכעסה כדי שישתברו השערות מכל שוליהן ולא יתגברו ולא

יתחזקו,

(במ' בהע' ח,ט) והקהל את-כל-עדת בני ישראל. לפי שהיו הלויים כפרה לישראל. והקהל - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין

מידה מוקדם והוא מאוחר בענין.

בהסבר ל-(במ' בהע' ח,ט) לפי מדרש תנחומא קרח סי' יב לוי ניתן כמעשר לה' כבר מלידתו, ולפי דברים רבה כבר בלידתו קיבל כהונה

ולויה. אבל ביציאת מצרים קידש הקב"ה את הבכורים בישראל בהצלתם ממכת בכורות. לפיכך, קדשו בכורי ישראל לה' והיו מיועדים

לעבוד עבודת ה' ולכפר על בני ישראל, היינו לכל משפחה היה מי שייכפר עליה. אלא שהבכורים מישראל השתתפו במעשה העגל וזכות

זאת אבדה מהם. ואילו שבט לוי נענה לקריאת משה מי לה' אלי וזכה להיות המכפר, עתה בשלב המאוחר כל עדת בני ישראל מעבירה את

עבודת ה' ללויים, שנמנו בפר' נשא כנגד בכורי ישראל.

(במ' בהע' ח,ט) לעבד את-עבדת בני-ישראל - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, כי הלויים והכהנים מתמידים

בהקפדה על טהרתם להיות מוכנים לעבודת ה' שהוא ענין מורכב ורוב שאר בני ישראל אינם יכולים לעמוד בכך בהתמדה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להתבלי: מונח – רבוי; מהפך פשט; מרכא = מרדכי, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעיטם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

[יא] וְהִנֵּיף אֶהָרִן – תרסא קדמא, תבנית טעמים של כעין פרט קדמאה (תרסא), כעין כלל הצריך לפרט (קדמא ללא אולא), והפרטים שהכלל צריך להם. פירש **מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק ח** כי פסוק זה מכווין לפרט מיוחד – בני קהת ועבודתם בכתף ישאו כלי המשכן וביניהם ארון העדות, אבל תבנית הטעמים המרמזת לכעין כלל הצריך לפרט מלמדת כנאמר בזוהר כי תכלית ההגפה היא לכל הלוויים (גם בני גרשון ובני מררי) כמרומז ב-**(במ' בהע' ת,יא) וְהִנֵּיף** – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, אלו שלוש משפחות הלוי **[יא] וְהִנֵּיף אֶהָרִן** – תרסא קדמא, קדמא בתפקיד פעולה מקדימה – פעולת מניעה, תרסא בתפקיד עקירת צד (כעין מחיצה, תכונה) ככתוב ב- **זוהר - תוספת כרך ג ד' שג ע' א, סימן ט דף קנא ע"ב** **הכהן שהוא החסד העליון מניף אותו הצד של הלוים שהיא מדת הגבורה כדי לשכך ולשקט רוגזה וכעסה ... כדי שישקטו הצד של גבורה שלהן כדי שלא יתעורר הדין בעולם,** **[יא] וְהִנֵּיף** – זקף-גדול, ענין של שלוש משפחות הלוי **לְעֵבֶד** – טפחא, בתפקיד פותח טפח להיות מתואר ע"י **אֶת-עֲבֹדְתָהּ**. וטפחא ללא מרכא בתפקיד שמתפשט ענין **לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָהּ** אל **וְהִנֵּיף**. אפשר כי בא ללמד כי אמנם עבודות כל אחת משלוש משפחות הלוי במשכן שונות וקרובות יותר ורחוקות יותר מכלי המשכן, אבל כולן באותה השיבות של **לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָהּ**.

אֶת-עֲבֹדְתָהּ – מרכא מרבה הגבלות הבאות מטעם סלוק ב-**וְהִנֵּיף** – סלוק מגביל, (א) לבני קהת בנשיאת כלי המשכן הפנימיים, (ב) כל משפחה מוגבלת לתפקידיה וכן לעתיד לבוא כגון הפרדה בין שוערים ובין משוררים (ג) לכל בני הלוויים שהם בלבד יעסקו במשכן וכליו ולא בני ישראל האחרים לפי שהיו הלוים כפרה לישראל כי גבורתם הוכונה ע"י הכהן להיטיב לעולם ולא להזיקו.

נושא: התמדת לויים בקדושתם לעומת אי התמדת בכורים בקדושתם **במדבר ג,ט:**

נִתְתַּהֲ אֶת-הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לֹא מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לֹא – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל

1. במדבר בהעלתך ח,טז:

כִּי נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטָרְתָּ כֹּל-דָּחַם בְּכֹר פֶּלֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:

נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לִי – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל

במדבר בהעלתך ח,יז:

כִּי לִי כָל-בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַפְּתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקְּדַשְׁתִּי אֹתָם לִי:

2. במדבר בהעלתך ח,יט:

וְאֶתְנָה אֶת-הַלְוִיִּם נְתוּנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָּהּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְהִיָּה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּנִשְׁתַּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקֹּדֶשׁ:

לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָּהּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא

3. במדבר קרח יח,ו:

וְאִנִּי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת-אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֶם מִתְּנָה נְתוּנִים לְהִי לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָּהּ אֶהֱל מוֹעֵד: לְכֶם מִתְּנָה נְתוּנִים – גרשיים מהפך פשטא

(ח,טז) כִּי – תלישא-קטנה, בתפקיד עקירה ע"פ **בבלי בכורות ד,ב** בשלשה מקומות הוזוהרו על הבכורות ליקדש – ולא קדשו ... **רבי יוחנן** אמר קדשו ולא פסקו, וריש לקיש אמר קדשו **(בבלי בכ' ה,א)** ופסקו, ... אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: אתון הכי מתניתו לה, אנן איפכא מתנינן לה: **רבי יוחנן** אמר לא קדשו בכורות במדבר, וריש לקיש אמר קדשו בכורות במדבר

(ח,טז) כִּי – תלישא-קטנה, בתפקיד בעל בחינה נעלה המרמז להנדרש מהמלים **הָמָּה לִי** ע"פ **ספרי בהעלתך סי' צב** כל מקום שנאמר "לִי" הרי זה לעולם ולעולמי עולמים **בבלי בכורות ד,ב**

תא שמע: נמצאת אתה אומר, בשלשה מקומות קדשו בכורות לישראל, במצרים ובמדבר ובכניסתן לישראל לארץ; במצרים מהו אומר – **(שמות בא יג,ב) קדש-לִי כָל-בְּכוֹר**, במדבר הוא אומר: **(במ' בהע' ת,יז) כִּי לִי כָל-בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל**, בכניסתם לארץ הוא אומר: **(שמות בא יג,א) וְהָיָה כִּי-יִבְאֲרֶךְ ה' (שמות בא יג,ב) וְהִעֲבַרְתָּ כָל-פֶּשֶׁר-רַחֵם!** אמר רב נחמן בר יצחק: בשלשה מקומות הוזוהרו על הבכורות ליקדש – ולא קדשו, ובמצרים נמי לא קדשו? הא קאמר' דקדוש! ה"ק: מהן קדשו ומהן לא קדשו; מתקיף לה רב פפא: ובמדבר לא קדשו? והכתיב: **(במדבר ג) פקוד כל בכור זכר לבני ישראל!** אלא, אי איתמר הכי איתמר: **רבי יוחנן** אמר קדשו ולא פסקו, וריש לקיש אמר קדשו **(בכ' ה,א)** ופסקו, בשלמא ריש לקיש – כדאמר טעם אלא לר' יוחנן – מאי טעמא? אמר ר' אלעזר: ר' יוחנן חזאי בחילמא, דמילתא מעליתא אמינא: אמר קרא **(במדבר יג,ב) לִי יְהִיָּה** – בהוייתן יהו. ורבי יוחנן והיה **כי יביאך והעברת מאי עביד ליה?** ההוא מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל: עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ. אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: אתון הכי מתניתו לה, אנן איפכא מתנינן לה: **רבי יוחנן** אמר לא קדשו בכורות במדבר, וריש לקיש אמר קדשו בכורות במדבר

נקודות משיחות קודש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן – ליקוטי שיחות יג ע' 15, רש"י פ"א **(ח,טז) נְתוּנִים נְתוּנִים** – נתונים למשא, נתונים לשיר. לא פרש כן בפרטות **במדבר ג,ט** **וְנִתְתַּהֲ אֶת-הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לֹא**. ויש לומר, דהנה שם נאמר **(ח,ט) לֹא**, והכונה לעבודת שמירת המשכן, שבה הוטל על הלוים לסייע לכהנים בעבודה שלהם. אין לפרש איפוא, שהכפל קאי על משא ושיר, שהם חובת הלוים עצמם. אך כאן נאמר **(ח,ט) לִי**, ולכן אפשר לפרש שהכונה גם לעבודת הלוים – משא ושיר.

(ח,ט) נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לֹא – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,

(ח,ט) נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לִי – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,

לפי שאחרי כיבוש הארץ לא היה יותר ללוים תפקיד נשיאה, אפשר לומר כי **לכתחילה** תפקיד הלוים מצד עצמם הוא משא ושיר. המשא פסק אחרי הקמת משכן שילה ואח"כ בית המקדש.

בפועל נותר תפקיד השירה מצד עצמם של הלוים, ותפקיד הלוים שלא מצד עצמם הוא לעבודת שמירת המשכן, שבה הוטל על הלוים לסייע לכהנים בעבודה שלהם (שלא בעזרת כהנים).

ב"ה טוב טעם ודעת (טוטר"ל) כי במצוות האמתי - הולכים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - **המבול: מונח** - רבוי; **המקד פטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** - מוציא; **תבר** - מחלק, מבעט, לא ממש; **טפחא** = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, ו; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכהה; **פוז** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע.פ.

1.4 במדבר בהעלתך ח,ד (התשע"ד)

1.4.1 במדבר בהעלתך ח,ה

במדבר בהעלתך ח,ה, יב: [ח] וְלָקַחְתָּ פֶּרֶךְ בֶּן-בְּקָר וּמִנְחָתוֹ סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפֶרֶשֶׁן בֶּן-בְּקָר תִּקַּח לַחֲטָאת:

[יב] וְהַלּוּיִם יִסְמְכוּ אֶת-יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹחֶד חֲטָאת וְאֶת-הָאֹחֶד עֹלָה לְה' לְכַפֵּר עַל-הַלּוּיִם:

[רש"י] (במ' בהע' ח,ה) וְלָקַחְתָּ פֶּרֶךְ בֶּן-בְּקָר - והוא עולה, כמו שכתוב: (במ' בהע' ח,ה) וְעִשָּׂה ... אֶת-הָאֹחֶד עֹלָה, והוא קרבן צבור

בעבודה זרה (ראה (במ' שלח טו,כד) וְהָיָה אִם מְעִינֵי הַעֲדָה וְעִשָּׂתָּהּ לְשַׁנְגָּה וְעִשְׂו כַל-הַעֲדָה פֶּרֶךְ-בְּקָר אֶחָד לְעֹלָה.) (**וּפֶרֶשֶׁן** - מה תלמוד לומר: **שני?** לומר לך: מה עולה לא נאכלת, אף חטאת לא נאכלת. וכוזו יש סמך לדבריו בתורת כהנים (ויקרא חובה פרשתא ב פרק ג,ד). ואומר אני שהוראת שעה היתה, ששעיר היה להם להביא לחטאת עבודה זרה עם פר העולה. (טט - כמו שנאמר בסיפא (במ' שלח טו,כד) וּשְׂעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת) (**במ' בהע' ח,ה) וְלָקַחְתָּ פֶּרֶךְ בֶּן-בְּקָר** - פשטא מונח זקף-קטן, ב-**[רש"י כפשוטו]** הביאו דעת רבי משה הדרשן שהקרבנות הללו באו (א) לחינוך הלוים (ב) ולכפרה על חטא עבודה זרה.

(במ' בהע' ח,ה) וְלָקַחְתָּ פֶּרֶךְ בֶּן-בְּקָר וּמִנְחָתוֹ - פעמיים זקף בין שני קיסרים, מרמז על היקש כלשהו, שסיפור המעשה של פרי הלוים מכיל סוגיה של מקודש מחבירו (כאן העולה) קודם לחבירו (כאן החטאת). ומכאן היקש למצב של תדיר ומקודש שיש להקדימו לפחות תדיר או פחות מקודש.

(במ' בהע' ח,ה) וּמִנְחָתוֹ - קדמא זקף-קטן במלה אחת כעין מידה ל"א מל"ב מידות מוקדם שהוא מאוחר בענין, ומוצע לומר שיש כאן לימוד בשלבים. זה לא מלמד על המנחה אלא על העולה, היינו פר העולה הכתוב ראשון (המוקדם) הוא נשחט שני (היינו המאוחר) אבל איבריו מוקרבים קודם לאימורי החטאת. והביא ה-[**תורה תמימה**] ב-(ח,ה) מפסוק (ח,ה) דברי [זבחים פ"ט ב']... **וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹחֶד חֲטָאת וְאֶת-הָאֹחֶד עֹלָה**, אלא שיכול יהא חטאת קודמת לכל מעשה עולה, ת"ל **(במ' בהע' ח,ה) וּפֶרֶשֶׁן בֶּן-בְּקָר תִּקַּח לַחֲטָאת**, אי פר שני יכול תהא עולה קודמת לכל מעשיה (טט - של חטאת הכתובה מאוחר (שניה)) ת"ל **(במ' בהע' ח,ה) וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹחֶד חֲטָאת וְאֶת-הָאֹחֶד עֹלָה**, הא כיצד, דם חטאת (טט - הכתובה כאן מאוחר (שניה)) קודמת לדם עולה (טט - הכתובה כאן מוקדם (ראשונה)) מפני שמרצה, אברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהם כליל לאישים, מכאן שכל המקודש מחבירו (כאן עולה) קודם לחבירו" (כאן חטאת)

[תורה תמימה הערה ה] מעיר על נושא "שכל המקודש מחבירו קודם לחבירו" דווקא מענין מנחות כעין (במ' בהע' ח,ה) וּמִנְחָתוֹ

ובסוגיא כאן צ"א ב' חקרה הנמרא אם היו לפניו מנחת נדבה ומנחת סוטה איזה קודם ולא איפשטא ולכן פסק הרמב"ם בפ"ט ה"י מתמידין שיקדים איזה מהן שיצדה, ותמימה שהרי במנחות מ"ט ב' אמרו בפשיטות תדיר ומקודש עדיף, והלא בודאי מנחת נדבה תדירה ממנחת סוטה והיא גם מקודשה [וראו להעיר, כי בגמ' שם הלשון תדיר עדיף והוגה כן ע"י בעל ברכת הזבח, והוא טעות]. ועיין בכ"מ שם הלכה ו' כתב בשם הר"י קורקוס דהא דאברי עולה קודמין לאימורי חטאת היינו רק אם נשחטו שניהם, החטאת והעולה, ואימורי שניהם לפנינו, אבל קודם שנשחטו שניהם מקריבין החטאת לגמרי הדם והאברים ואח"כ מקריבין העולה, עיין שם. וטעמו נראה ע"פ מ"ד בסוגיא דזבחים כאן דגוה"כ הוא (ו' ח,ה) וְהִקְרִיב אֶת-אֶשְׁרֵי לַחֲטָאת ראשונה, ומשמע הקרבה שלמה בכל הפרטים:

(במ' בהע' ח,ה) וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹחֶד חֲטָאת וְאֶת-הָאֹחֶד עֹלָה לְה' - פסוק יחיד בענין הקרבת חטאת ועולה שבו תבנית טעמים קדמא

ואולא העשויה ללמד על כלל מלמד מסוג כלשהו. כמו-כן תלשא ... קדמא ואולא עשויה ללמד על כעין כלל מלמד מסוג בנין אב. אפשר כי פרי חינוך הלוים שהיו גם לכפרה הם כעין כלל מלמד מסוג בנין אב

(א) לשיעור זמן של פר כנאמר ב-[**משנה פרה פ"א מ"ב**] ר"י הגלילי אומר פרים בני שתיים שנאמר **(במ' בהע' ח,ה) וּפֶרֶשֶׁן בֶּן-בְּקָר**

תִּקַּח לַחֲטָאת: וחכמים אומרים אף בני שלש ר"מ אומר אף בני ארבע ובני חמש כשרים אלא שאין מביאים זקנים מפני הכבוד: סיכום דעות הרמב"ם רע"ב ותוסיו"ט, לכולי עלמא בפרים בני שתיים כשרים אבל גם גדולים מהם. ומחלוקת האם אפשר או אי אפשר ללמוד מהם למקומות אחרים במ נאמר פר או פרים בלי בן-בקר. כי פר בן-בקר משמעו בן שלוש שנים.

(במ' בהע' ח,ה) וְעִשָּׂה - תלישא-גדולה, כעין שיעור אלפניו ולאחריו, העשויה להיות מקור לדעת רבי יוסי שפרי הלויים בני שנתים דווקא, וחכמים אומרים שבני שנתים ויותר.

(ב) כלל מלמד על סדר ההקרבה הרצוי קודם חטאת ואחריה עולה כך מתקים **וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹחֶד חֲטָאת** - תלישא-גדולה קדמא ואולא, קדמא - קודמת עקירת העבירה וזאת הכפרה ע"י תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, ואולא והולכת אחריה העולה לרצוי ועונג לה' שאמרת ונעשה רצוני.

(ג) לימוד היקש, בנין אב ע"פ **[תורה תמימה הערה ה] (במ' בהע' ח,ה) יהיה כאן לימוד מ-"כל המקודש מחבירו קודם לחבירו"** לענין של תדיר ומקודש קודם לחבירו השייך לקרבנות ולמנחות.

טט - אם החטאת והעולה נשחטו במקביל ומונחים לפנינו הסדר הרגיל יהיה דם חטאת, איברי עולה, אימורי חטאת. רק אם שחיתת החטאת קדמה לעולה יעשה החטאת בשלימותה (דם, אימורים) ואח"כ העולה.

1.4.2 שבועות - חג הביכורים: ירושלמי ביכורים פ"א ה"א

מבוא: משנה (א) ומשנה (ב) מביאות חלק מפסוק ראשית בכורי אדמתך. יש שני פסוקים בתורה המכילים כתוב זה והם זהים בתוכנם נקודיהם וטעמיהם ואפשר שמשנה (א) דורשת אחד מהם ומשנה (ב) דורשת את הפסוק האחר.

שמות משפטים כג,יט: ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא-תבשל גדי בתולב אמו: פ

שמות תשא לד,כו: ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא-תבשל גדי בתולב אמו: פ

במדבר קרח יח,ג: בכורי פל-אשך בארצם אשר-ביאו לה' לה' תגה פל-שתור בביתו יאכלגו:

דברים תבוא כו,א - יב:

[א] וְהָיָה כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וּירִשְׁתָּהּ וְשָׁבַתָּ בָּהּ: [ב] וְלָקַחְתָּ מִרְאשִׁיתוֹ כֹּל-פְרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְרֵא מֵאֲרָצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וְשָׂמְתָּ בַטֶּנָּא וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמִּקְלוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׂמֹךְ שָׁם: [ג] וּבָאתָ אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הַהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאֲבוֹתַי לָמֵת לְנֹכַח: [ד] וְלָקַח הַכֹּהֵן מִטֶּנָּא מִגְדָּה וְהִנִּיחוֹ לְפָנָי מִזֶּבֶחַ ה' אֱלֹהֶיךָ: [ה] וְעִזִּית וְאָמַרְתָּ לְפָנָיו ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אָבִד אָבִי וַיֵּרֵד מִצְרַיִםה וַיִּגְרַע שָׁם בְּמִתֵּי מַעֲטָה וַיְהִי-שָׁם לְגֹי גְדוֹל עֲצוּם גָּרֵב: [ו] וַיִּרְעוּ אֲתָנּוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲבִדוּ וַיִּמְנוּ עֲלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה: [ז] וַנִּצְעַק אֶל-ה' אֱלֹהֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת-קִלְנוּ וַיִּרְא אֶת-עֲבָדֵינוּ וְאֶת-עֲמַלְנוּ וְאֶת-לַחֲצָנוּ: [ח] וַיִּצְאֵנוּ מִן-מִצְרַיִם בְּיַד נְחֻמָּה וּבְנֹכַח גְּדָל וּבְמִרְא גְּדָל וּבְכַחְתוֹת וּבְמִפְתָּיִם: [ט] וַיִּבְאֵנוּ אֶל-הַמִּקְלוֹם הַזֶּה וַיִּמְנוּ-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אָרֶץ זָבַת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמתי – הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א: תמצית ההשקפה; תנ"ך, סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זרקא קטן – 2; זרקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זרקא-קטן ... זרקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

קָבַל וּדְבָשׁ: [וַיַּעֲתֶה הַגֵּה הַבְּאִי' אֶת-רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי הָ' וְהַנְּחִילוּ לְפָנָי הָ' אֱלֹהֵיךָ וְהִשְׁמָעוּתְ לְפָנָי הָ' אֱלֹהֵיךָ: [יא] וְשִׁמְחָתְ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּתוּ-לְךָ הָ' אֱלֹהֵיךָ וּלְבִיתְךָ אִתָּה וְלְלוֹ' וְגַרְךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ: ס

הלכה (א) פותחת בשלושה מצבים בנושא ביכורים המרומזים בטעם זקף-גדול של (שמ' מש' כג,ט) תְּבִיא בתפקיד שלוש. כאן השלושה מחולקים שניים באופן אחד (מביאין) ואחד באופן אחר (אינם מביאין).

הלכה (א) מונגי' (טט - א) [יש] מביאין בכורין וקורין. (טט - ב) מביאין ולא קורין. (טט - ג) ויש שאינן מביאין.
דבר ראשון משנה (א) ואחריה משנה (ב) ממעטות מהמשך הלימוד את רוב המצבים שבהם אין הבאת ביכורים. דרך לימוד שמצינו כמותה למשל בפרשת נגעים שתיכף בתחילתה מגבילה על מי חל הנושא. משנה (ב) מלמדת מי הם אלו שלא מביאים מסיבה שאין זאת אדמתם בקנין תורני.

משנה (א) פותחת בחידוש שיש שלושה מצבים של עץ שהיו מביאים ממנו ומפני שהבריכו ממנו לאדמת אחרים ללא רשות, העץ יונק מאדמה ע"פ קנין תורני ומאדמה שלא ע"פ קנין תורני ולכן מפסיקים להביא ממנו. שלושה המצבים מרומזים בטעם זקף-גדול של (שמ' תשא לד,כ) תְּבִיא. בכל אחד משלושה אלו יש ארבעה עצים היונקים משתי חלקות אדמה וזה מרומז בטעם רביעי של (שמ' מש' כג,ט) **רֵאשִׁית** בתפקיד ארבע. המשנה מפרטת שלושה המצבים, כל מצב מרכב מארבע עצים.

מונגי' ... (טט - א) הנוטע בתוך שלו (טט - אא) והבריכו בתוך של יחיד (טט - אב) או בתוך של רבים. בכל אחד משני המצבים יש שני עצים – העץ הזקן, העץ הצעיר, סה"כ ארבעה עצים.
(טט - ב) וכן המבריך (טט - בא) מתוך של יחיד (טט - בב) או מתוך הרבים לתוך שלו. בכל אחד משני המצבים יש שני עצים – העץ הזקן, העץ הצעיר, סה"כ ארבעה עצים.

(טט - ג) הנוטע בתוך שלו והמבריך בתוך שלו (טט - גא) ודרך היחיד (טט - גב) ודרך הרבים באמצע הרי זה אינו מביא. בכל אחד משני המצבים יש שני עצים – העץ הזקן, העץ הצעיר, סה"כ ארבעה עצים לדון עליהם.

רבי יהודה אומר מביא. מאיזה טעם אינו מביא משום שנאמר (שמ' מש' כג,ט) **רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ תְּבִיא** עד שיהו כל הגידולים – **אֲדָמָתְךָ:**

גמ' יש מביאין כו'. (טט – הירושלמי מבאר את מה שהמשנה מבארת ויש שאינן מביאין) (טט – א) הנוטע בתוך שלו והבריך בתוך של יחיד או לתוך של רבים אפילו מן הזקינה (שכבר הביא ממנו ביכורים) אינו מביא. (טט – ב) המבריך מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו אפילו מן הילדה אינו מביא. (וזה מפני שעץ הזקן והעץ הצעיר יונקים זה מזה ולכן אין זה אדמתך בלבד) הדין אמרה כשם שהילדה חיה מן הזקינה כך הזקינה חיה מן הילדה (וזה מפני שעץ הזקן והעץ הצעיר יונקים זה מזה ולכן אין זה אדמתך בלבד). אמר רבי יוחנן כולוהן משום תורת הגזולין ירדו להן. אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן. מאיזה טעם אינו מביא משום שנאמר (שמ' מש' כג,ט) **רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ.** תני אם הבריך ברשות מביא וקורא. רבי יוסי בשם רבי אימי והוא שנתן לו רשות לעולם הא (פ"י) שעה לא. רבי יונה בשם רבי אימי אפילו (פ"י) שעה. חייליה דרבי יונה (חיווק (תומך) לדעתו) מן הדין (משנה בבא בתרא פ"ב, מ"ב (בבלי ב"ב כו)) היה חופר בור שיהי ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו (העץ בחלקתו אבל שרשיו חדרו לחלקת חבירו ויונקים משם, לר' יונה זה נקרא לפי שעה ומביא ביכורים, ולמי שייכים השרשים שנעקרו תלוי במרחקי העץ מן החפירה (רמב"ם פיה"מ)). ועצים לא (פ"י) שעה הן. מה עבר לה רבי יוסי שרשים שדרכן להחליף לעולם מכיון שדרכן להחליף (גדלים טוב) לעולם הן. אמר רבי מנא (בנו של ר' יונה) מילתא דרבי יוחנן מסייע לאבא דאמר רבי יוחנן כולוהן משום תורת הגזולין ירדו להן. וכאן מכיון שנתן לו רשות להבריך אפילו לשעה אין זה גזולין. רבי זריקן בעי קומי רבי זעירה מתני' דרבי רבי אמר שרשין חיין זה מזה. אמר ליה דברי הכל היא. הכא תורה אמרה (שמ' מש' כג,ט) **רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ** עד שיהו כל הגידולים מאדמתך. על דעתיה דרבי יודה מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך היחיד באמצע. ר' אחא בשם ר' מיישא בשהבריכה בדלעת או בסילון (הבריך דרך כעין צינור). אי בשהבריכה בדלעת או בסילון יביא ויקרא אפילו כרבנין יביא ויקרא. אמר רבי יונה צריכה לרבי יודה המוכר שביל לחבירו מקום דריסה הוא מכר או עד התהום מכר. אין תימר (אם תאמר) מקום דריסה מכר מביא וקורא אין תימר (אם תאמר) עד התהום מכר לא יביא כל עיקר. מספק מביא ואינו קורא. רבנין פשיטא לון שמכר עד התהום ומה פליגינן במוכר שביל לחבירו אבל אם מכר לו שדה ושייר לו שביל כל עמא מודיי ששייר לו עד התהום. על דעתיה דרבי יודה מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך היחיד באמצע. אמר רבי אימי אתיא דרבי יודה כרבי ליעזר דתנינן תמן (משנה בבא בתרא פ"ג, מ"ה (בבלי ב"ב כז)) אין עושים חלל תחת (אֲדָמָתְךָ תְּבִיא – זקף-קטן זקף-גדול בתפקיד חישוב ג' של הכתוב המוטעם. הגי' עולה ב"ח"ל"ת) רשות הרבים בורות שיחין ומערות רבי ליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים. כמה דרבי ליעזר אמר תמן תחת רשות הרבים (החלל שעשה) שלו כך רבי יהודה אמר הכא תחת רשות הרבים (החלל שעשה) שלו (ואם הבריך דרכו יביא ביכורים). רבי שמואל בר רב יצחק בעי אין כרבי ליעזר יביא ויקרא. אמר רבי יוסי מייסבר סבר רבי שמואל בר רב יצחק שרבי ליעזר מתיר לעשות כן והן שלו לעולם. אלא רבי ליעזר מתיר לעשות כן (אבל זה הפקר) וכל הקודם בהן זכה:

1.4.3 ירושלמי ביכורים פ"א ה"ב (שמ' תשא לד,כ) רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ תְּבִיא

בהלכה (א) לימד, בין היתר, על קבוצת אלו שלא מביאים אע"פ שהגידול מאדמתם, הלכה (ב) מלמדת על (שמ' תשא לד,כ) **רֵאשִׁית** – רביעי, קבוצה של ארבעה שאינם מביאים כי מגדלים באדמה שאינה שלהם בקנין תורני, וזה פתוח של חלק ממשנה א' ויש שאינן מביאין.

מונגי' האריסין והחכורות והסיקריקון והגזולין אין מביאין מאותו הטעם משום שנאמר (שמ' תשא לד,כ) רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ:
גמ' עד כדון כשגול קרקע גזל זמורה ונטעה ולא דמים הוא חייב לו. אלא צריכה לרבנין. מצות כגבוה הן או אינן כגבוה. אין תימר כגבוה הן אינו מביא ואין תימר אינן כגבוה מביא. הכל מודין באשירה שביטלה שאינו מביא ממנה גזירין למערכה. רבי שמעון בן לקיש בעי מהו שיביא ממנה לולב. מצות כגבוה הן או אינן כגבוה. אין תימר כגבוה הן אינו מביא אין תימר אינן כגבוה מביא. פשיטא שהוא מביא ממנה לולב שאין מצות כגבוה. מהו שיביא ביכורים. כר' יודה דו אמר הוקשו לקדשי הגבוה מביא. כרבנין דאינן מרין הוקשו לקדשי הגבוה אינו מביא. עד כדון בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה אפי' בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה. סברין אמרין נישמעניה מן הדין אלו בתרומה וכמעשר מה שאין כן בביכורים. כלום צריכה לא בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה אבל בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה אפילו בתרומה לא עשה ולא כלום. כהדא דתני האונס והגבגב והגזולין בזמן שהבעלים מרדפינן אחרייהן אין תרומתן תרומה ולא מעשרותיהן מעשר ולא הקדשן הקדש. אם אין הבעלין מרדפינן אחרייהן תרומתן תרומה ומעשרותיהן מעשר והקדשן הקדש. רבי יוסי בשם רבי יוחנן לא זה תורם ולא זה תורם. רבי ימי בשם רבי יוחנן אפילו הבעלים שתרמו אין תרומתן תרומה. אמר רבי יוסי עד כדון אגן קיימין בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה וליידא מי לא אגן תנינן הרי אלו בתרומה ומעשר מה שאין כן בכבורין. אפשר לפירות לצאת בלא בכבורין אפשר לפירות לצאת בלא תרומה ומעשרות. אבל בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה עד כדון צריכה:

שני פסוקים (שמ' מש' כג,ט) **רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ תְּבִיא (שמ' תשא לד,כ) רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ תְּבִיא**
שני אֲדָמָתְךָ – (א) בעלות, (ב) יניקה
אֲדָמָתְךָ – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה ריבה וריבה את הכל, היניקה צריכה להיות כולה אך ורק מאדמתך (רמב"ם הל' ביכורים פ"ב, ה"י) לא יביא מהברכה היונקת מאדמתו ומחוץ לאדמתו, וב"ה"א א"א יונק מאדמת חבירו ברשות (הסכמת) חבירו מביא, גם אם זה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התש"א – התשפ"ג; מצצת ההשערה: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרך; תכר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תכר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תכר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תכר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקה סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקה-קטן – 2; זקה-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקה-קטן ... זקה-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתוכבו"פ.

שרשים היונקים מחלקת חבירו לפי שעה)

אָדְמְתָהּ – מונח זקה-קטן, כעין מידה ריבה וריבה את הכל, הבעלות צריכה להיות במלוואה של בעל הפירות או ברשות (הסכמת) חבירו. משנה ה"ב (א) האריסין והחכורות – שיש להם רשות לעבוד האדמה וליתול פירות, אבל זאת לא אדמתם.

(ב) האריסין והגוזלן – שהאדמה לא הגיעה אליהם בקנין תורני, אלא מגזלה, או קניה מגזלן)

בהלכה (א) (שמ' מש' כג,ט) **תְּבִיאָה** – זקה-גדול, (שמ' תשא לד,ט) **תְּבִיאָה** – זקה-גדול,

(שמ' מש' כג,ט) **תְּבִיאָה** – זקה-גדול, שלוש דרשות בהבאה, כאן שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר, שתי דרשות להביא, דרשה אחת אחת

שלא להביא, וזה **משנה ה"א** (טט א) מביאין בכורין וקורין. (טט ב) מביאין ולא קורין. (טט ג) ויש שאינן מביאין.

(שמ' תשא לד,ט) **תְּבִיאָה** – זקה-גדול, שלוש דרשות שבעל אדמה בקנין תורני, לא יביא כי היניקה של הגידולים היא מאדמתו ומאדמת אחרים שלא ברשות (שלא בהסכמה).

ויש בחלק זה שתי קבוצות אנשים שאינם מביאים.

בה"א ובה"ב לומדים שלהבאת הביכורים צריך שני תנאים:

(א) האדמה צריכה להיות שייכת לבעל הפירות (ה"ב); (ב) היניקה צריכה להיות כולה מאדמת המביא (ה"א).

מנין לחז"ל שיש שני ענינים? נראה לומר כי נאמר פעמיים **שמות משפטים כג,ט: שמות תשא לד,כו: ראשית פפנרל אדמתה תבִיא**

מנין לחז"ל לומר שיש שני ענינים. אפשר שהתורה חוזרת על דבריה כמו שמצינו בהרבה מצוות שהתורה חוזרת על דבריה כמצוות שבת. כפי שנראה שמת **אדמתה נדרשת לשני ענינים** אלו.

ענין היניקה הוא יותר חידוש מענין הבעלות, שהרי מציינו בשאר מצוות שהתורה הקפידה שלא יוציא בגזול, כגון "ולקחתם לכם" – משלכם, ואילו כאן נוספה הלכה חדשה שכל היניקה תהיה מאדמת הבעלים, וכיון שזה חידוש לכן נכתב במשנה כהלכה א.

(שמ' מש' כג,ט) **ראשית** – רביע, ארבעה עציס היונקים מאדמת הבעלים בקנין תורני ושלא מאדמתם בקנין תורני וכלי רשות הבעלים.

(שמ' תשא לד,ט) **ראשית** – רביע, קבוצה של ארבעה שאינם מביאים כי מגדלים באדמה שאינה שלהם בקנין תורני.

(שמ' מש' כג,ט) **תְּבִיאָה** – זקה-גדול, 2 מביאים 1 קורא 1 לא קורא, 1 שלא מביא וזה מתפצל לשתי קבוצות. (א) יניקה שלא מאדמתם בלי רשות (הסכמה), מעבר מאדמתם לאדמת אחרים; המישך הלכה (א); (ב) שאינם מביאים כי מגדלים באדמה שאינה שלהם בקנין תורני הלכה (ב)

אבל אפשר להבריך דרך חלל תחת רשות הרבים או היחיד מרשותו לרשותו

ירושלמי ביכורים פ"א ה"א ... אמר רבי אימי אתיא דרבי יודה כרבי ליעזר דתנינן תמן אין עושים חלל תחת (אדמתה תבִיא – זקה-קטן זקה-גדול בתפקיד חישוב ג' של הכתוב המוטעם. הגי' עולה ב'ח"ל ת"ת) רשות הרבים בורות שיחין ומעורות רבי ליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים.

עוד הסבר לזקה-גדול **משנה מסכת ביכורים פ"א,יא** הקונה שלשה אילנות בתוך של חברו מביא וקורא ר' מאיר אומר אפילו שנים קנה אילן וקרעו מביא וקורא רבי יהודה אומר אף בעלי אריסות וחכורות מביאין וקורין: רמב"ם ואין הלכה כר' מאיר ולא כר' יהודה. (ב) תרוא קנה גם קרקע)

בית הבחירה למאירי מסכת חולין קלו,א פירות של שותפין חייבות בככורים לא נאמר בארצן (דב' תבוא ו,ג) **מֵאַרְצָהָ** אלא להודיע שאין הבכורים נוהגים אלא בארץ ובפני הבית וכן כתוב (שמ' מש' כג,ט) **ראשית פפנרל אדמתה תבִיא בית ה' אַלְהֵיךָ :**

בבלי חולין קלו,א בכורים אף על גב דכתיב (דב' תבוא ו,ב) ארצן (דב' תבוא ו,ג) **מֵאַרְצָהָ** - דידך אין (של יחיד - יביא) דשותפות לא (טט - ?) , כתב רחמנא (במ' קרח יח,ג) בכורי כל אשר בארצן (לשון הכתוב **פפנרל קל-אַשְׁרַבּ אַרְצָם**) , אלא ארצן (דב' תבוא ו,ג) **מֵאַרְצָהָ** למה לי? למעוטי חוצה לארץ,

רש"י חולין קלו,א ארצן - (דב' תבוא ו,ג) **אַשְׁרַבּ אַרְצָה** ארצן משמע מיעוטא (במ' קרח יח,ג) **אַרְצָם** (במ' קרח יח,ג) **בְּאַרְצָם** לא משמע מיעוטא כולי האי (כל כד) ולא ממעטא (כל כד) חוצה לארץ מינייה דמשמע כל מקום שיש להם ארץ אבל **אַרְצָה** משמע המיוחדת לך ולא לעובדי כוכבים.

תוספות חולין קלו,א אלא ארצן ל"ל למעוטי חו"ל - אף על גב דמצוה התלויה בארץ היא מכל מקום אצטריך למעוטי משום דאתקש לבשר בחלב בחד קרא, רשב"ם.

שנאמר בפסוק אחד **ראשית פפנרל אדמתה תבִיא בית ה' אַלְהֵיךָ** לא-תבשׁל גְּדֵי בְּחֵלֶב אֹמֶי: פ אז היה מקום לומר שביכורים ינהג בכל מקום כמו בשר בחלב, לכן צריך דרשה מיוחדת למעט את חוץ-לארץ.

(דב' תבוא ו,ג) **מֵאַרְצָהָ** – אפשרות למיעוט ממלת **אַרְצָהָ** בין ביכורי ארץ-ישראל שאותם מביאים ובין ביכורי חוץ לארץ שאותם לא מביאים. או מטעם תביר, מחלק, בין ביכורים הנוהג רק בארץ-ישראל ובין בשר בחלב הנוהג בכל מקום.

(במ' קרח יח,ג) **בְּאַרְצָם** – המלה מלמדת על שותפות בארץ-ישראל, שותפות של ישראלים חייבת בביכורים, טעם תביר של **בְּאַרְצָם** יחלק ומעט מחיוב בכורים שותפות ישראלי ונכרי בארץ-ישראל. וזה ירמז למסקנתנו על פי הדיון ב-**בבלי חולין קלה,ב - קלו,א** המברר סוגיית ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות לגבי חיוב תרומות, מעשרות, ראשית הגז, ערסות להפרשת חלה, בכור. בדגן הנכרי לוקח חלקו ויש דיון האם הישראלי מפריש רק על חלקו או גם על חלק הנכרי, ובשאר הדברים מתברר כי שותפות הנכרי פטרה אותם מהפרשות השונות. לכן אפשר כי גם בענין ביכורים שותפות הנכרי תפטר את הפירות מהבאת ביכורים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוי, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשאא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.5 במדבר בהעלותך ח,ד (התשע"ה)

במדבר בהעלותך ח,ד: וזה מעשה המנרה מקשה וזהב עד-ירכה עד-פרחה מקשה הוא כפמראה אשר הראה יי את-משה בן עשה את-המנרה: פ

ספרי במדבר פיסקא סא יוצא להקל ולא להחמיר בפסוק אין במנורה נרות גביעים כפתורים ופרחים אלא בזמן שהיא מן הככר מין זהב מין קשה: ונראה כי מקור ליצא להקל ולא להחמיר נמצא בפסוק **שמות תרומה כה,לא: פ וְעֲשִׂיתָ מִנְרַת זָהָב טְהוֹר** **מקשה תעשה המנרה ירכה וקנה גביעיה פפתריה ופרחיה ממנה יהיו:**

פשט הכתוב (**שמ' תר' כה,לא**) **מקשה תעשה המנרה מציג חובב עשית מנורה מרכב מאד (בהקשה) כפ'רש"י בבלי ראש השנה כדב, (שמ' תר' כה,לא) מקשה תעשה המנרה - שלא יעשנה חליות, ולא יעשה את קניה ואת נרותיה אברים אברים, ואחר כך ידיבקים כדרך הצורפים שקורין 'שולדיר' (בלעז), אלא כולה באה מחתיכה אחת, וגו' אבל תבנית הטעמים של (**שמ' תר' כה,לא**) **מקשה תעשה המנרה** – גרשיים מהפך פשטא, היא כעין יצא להקל, (א) **בבלי מנחות כה,א** באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה וגו' דבר זה מרומז בתבנית הטעמים מהפך פשטא מונח זקף-קטן של **מעשה המנרה מקשה וזהב** שהפשט מדבר על עשיית מנורת זהב בהקשה, אבל הדרשה מהפכת מן הפשט ומלמדת שבאין זהב אין חובת עשייה בהקשה; (ב) **בבלי מנחות כה,א** שאם אינה זהב אינה באה ככר, אינה באה גביעים כפתורים ופרחים, אינה באה מקשה – המעטה זאת מרומזת בתבנית הטעמים תביר מרכא טפחא של (**שמ' תר' כה,לא**) **גביעיה פפתריה ופרחיה** וכנראה שכאשר אינה נעשית מזהב גם אין חובה שהקנים והקישוטים **ממנה יהיו:** אלא יכולים להיעשות איברים איברים.**

מקשה – מונח מרבה **הוא** – אתנה מגביל שמנורה אינה נעשית ממין גרוטי בשום מצב כנדרש ב-**ספרי במדבר פיסקא סא** מה ת"ל **מקשה הוא** לפי שמצינו בכלי בית עולמים שאם אין להם מין קשה עושים מין גרוטי שומע אני אף במנורה כן ת"ל **מקשה הוא** שנה עליו הכתוב **לפסול**, (אבל אם אין זהב מרבה מתכות אחרות כמרומו בטעם מונח של **מקשה**) מיכן אמרו אין של זהב עושים של כסף ושל ברזל ושל נחושת ושל בדיל ושל עופרת דברי רבי,

(במ' בה' ח,ד) כפמראה – רביע בתפקיד ארבע, כנדרש ב-**ספרי זוטא ח,ד** (בסוגריים ע"פ הפי' המובא ב-**תורה שלמה**) ... **(במ' בה' ח,ד)** **כפמראה אשר הראה יי**, מלמד שהראה אותה לו **ארבעה פעמים** (טט – א) ראה אותה עם שאר כל הכלים (**שמ' תר' כה,ט**)) ושכחה (טט – ב) וחזר וראה אותה שנייה (**שמ' תר' כה,ט**)), (טט – ג) מיכאל (עשה מנורה של אש) עומד וממשיח בה (ג"א ממשיך בה – ופי' מותח אותה) וראה אותה ונעשית (טט – ד) וחזר וראה אותה עשויה (**במ' בה' ח,ד**)) לכך נאמר **בן עשה את-המנרה:** (ולא פי' מי עשה והיינו דהקב"ה עשה את המנורה)

אשר – קדמא, במשמע של מוקדם, מוקדם **הראה יי את-משה** – מהפך פשטא זקף-קטן – שתי דרשות שאחת מהן היא שבאופן יוצא מן הכלל הקב"ה הראה פעמים אחדות את המנורה למשה. דרשה שניה צ"ע **את-משה** – מקף כרב-מצב של משה, (א) משה איש בשר ודם (ב) משה איש הא-לקים – רוחני.

מאמר ה-**ספרי במדבר פיסקא סא** ... ת"ל **מקשה הוא** שנה עליו הכתוב לפסול מיכן אמרו אין של זהב עושים של כסף ושל ברזל ושל נחושת ושל בדיל ושל עופרת דברי רבי, רבי יוסי בר' יהודה אומר אף של עץ ושל חרס, הוא מאמר תנאים. הגמרא ב-בבלי מנחות כה,ב ועוד מקומות אחדים מבררת את דרך דרישת הכתובים שמביאים למאמר הספרי.

בבלי מנחות כה,ב תני (שנה) רב פפא בריה דרב חנין קמיה דרב יוסף: מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב (גוש אחד שלם של זהב שמכה בו בקורנס עד שנעשית מנורה), עשאה של כסף - כשרה, של בעץ (בדיל או תערובת בדיל ועופרת) ושל אבר (עופרת) ושל גיסטרון (רשב"ם: תערובת מתכות) - רבי פוסל, ור' יוסי בריה יהודה מכשיר, של עץ ושל עצם ושל זכוכית - דברי הכל פסולה. א"ל (רב יוסף לרב פפא): מאי דעתך (כיצד תבאר דעת ר' יוסי בר' יהודה המכשיר מנורה מכל מתכת ופוסל מנורה שאינה ממתכת)? א"ל: בין מר (רבי) ובין מר (רבי יוסי בר' יהודה) כללי ופרטי דרשי (בכתוב (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְרַת זָהָב טְהוֹר** להכשיר גם מנורה שלא מזהב), מיהו מר (רבי יוסי בר' יהודה) (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ** כלל דמשמע **מנרת** מכל דבר, **וְזָהָב טְהוֹר** פרט רק זהב) מה הפרט מפורש של מתכת (שבה אפשר לקים **מקשה** שע"י הקשה בגוש אחד שלם **תעשה המנורה**), אף כל של מתכת (חזר וכלל מנורה מכל מתכת), ומר (רבי) סבר (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְרַת** כלל, **וְזָהָב טְהוֹר** פרט. **מקשה תעשה המנורה** חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט): מה הפרט מפורש (**וְזָהָב** שהוא) דבר חשוב, אף כל דבר חשוב (כמו כסף אז המנורה כשרה, אבל ממתכת אחרת שאינה חשובה, פסולה. וכל שכן מנורה שאינה עשויה ממתכת - פסולה).

אמר ליה (רב יוסף לרב פפא): סמי דידך מקמי דידי (הסר משנתך מפני משנתי, שלפיה לכולי עלמא לא נחלקו שמנורה מכל מתכת כשרה, ונחלקו רק במנורה העשויה מעץ), דתניא: כלי שרת שעשאן של עץ - רבי פוסל, ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר. במאי קא מיפלגי? רבי דריש (הפסוק (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְרַת** וגו' ב) כללי ופרטי, ורבי יוסי בר' יהודה דריש (הפסוק (**שמ' תר' כה,לא**)) ריבוי ומיעוטי. רבי דריש כללי ופרטי: (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְרַת** - כלל, **וְזָהָב טְהוֹר** - פרט, **מקשה תעשה המנורה** - חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש של מתכת, אף כל של מתכת. ר' יוסי בר' יהודה דריש ריבוי ומיעוטי: **שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְרַת** - ריבה, **וְזָהָב טְהוֹר** - מיעט, **מקשה תעשה המנורה** - חזר וריבה, ריבה ומיעט וריבה - ריבה הכל, ומאי רבי? רבי כל מילי (מנורה העשויה מכל דבר גם שלא ממתכת), ומאי מיעט? מיעט (מנורה) של חרס. (**רש"י:** של חרס - שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם.) (אמר רב פפא לרב יוסף) אדרבה, סמי דידך מקמי דידי (הסר משנתך מפני משנתי, לא נחלקו שמנורה של עץ פסולה, אלא נחלקו במנורה העשויה משאר מיני מתכות)!

(רב יוסף לרב פפא) לא ס"ד, (לא תעלה על דעתך שרבי יוסי בר' יהודה עץ פסולה, כי כ)דתניא: אין לו זהב מביא אף של כסף, של נחשת, של ברזל, ושל בדיל, ושל עופרת; רבי יוסי ברבי יהודה מכשיר **אף בשל עץ**. (ובכרייתא נוספת נאמר) ותניא אידך: לא יעשה אדם בית תבנית היכל, ואכסדרה כנגד אולם, חצר כנגד עזרה, שלחן כנגד שלחן, מנורה כנגד מנורה, אבל עושה הוא של חמשה ושל ששה ושל שמנה, ושל שבעה לא יעשה ואפילו משאר מיני מתכות (**רש"י:** שאינו זהב משום דדומה לשל מקדש שאף הוא כשר בשאר מיני מתכות). ר' יוסי בר רבי יהודה אומר: **אף של עץ לא יעשה**, כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי (משמע שמנורה של עץ כשרה);

שמות תרומה כה,לא: פ וְעֲשִׂיתָ מִנְרַת זָהָב טְהוֹר

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תברך טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; תלשא = דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

מקשה תעשה המנורה ירקנה וקנה נביעה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו:
במדבר בהעלותך ח,ג: ויעש כן אהרן אל-מול פני המנורה העלה נרתיה פאשר צנה יי את-משה:
במדבר בהעלתך ח,ד: וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד-ירקה עד-פרחה מקשה הוא כמראה אשר הראה יי את-משה כן עשה את-המנורה: פ

פשט הכתוב (**שמ' תר' כהלא**) **מקשה תעשה המנורה** מציג חיוב עשית מנורה מרכב מאד (בהקשה) כפ' **רש"י בבלי ראש השנה כדב, שמ' תר' כהלא**) **מקשה תעשה המנורה** - שלא יעשנה חליות, ולא יעשה את קניה ואת נרותיה אברים אברים, ואחר כך ידיקים כדרך הצורפים שקורין 'שולדיר' (בלעז), אלא כולה באה מחתיכה אחת, וגוי אכל תבנית הטעמים של (**שמ' תר' כהלא**) **מקשה תעשה המנורה** – גרשיים מהפך פשטא, היא כעין יצא להקל, (א) **בבלי מנחות כתא** באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה וגו' ; (ב) **בבלי מנחות כתא**, שאם אינה באה ככר, אינה באה גביעים כפתורים ופרחים, אינה באה מקשה

עיון בדרשת כלל ופרט וכלל או רבוי מיעוט ורבוי ב-בבלי מנחות כתא, **בבלי מנחות כתב**, מביא דעת רבי של לימוד בכלל ופרט וכלל ואת דעת רבי יוסי בר ר' יהודה של לימוד ברבוי מיעוט ורבוי רבי דריש כללי ופרטי (בפסוק (**שמ' תר' כהלא**)) **ועשית מנרת כלל, וזהב טהור פרט, מקשה תעשה המנורה חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת וגו' רבי יוסי בר ר' יהודה דריש רבוי ומיעוטי ועשית מנרת ריבה, וזהב טהור – מיעוט, מקשה תעשה המנורה – חזר וריבה. (דרך הלימוד במידה) ריבה מיעט וריבה – ריבה הכל. מאי רבי – רבי כל מילי, מאי מיעט – מיעט של חרס (**רש"י**: של חרס – שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם).**

דרישה במידת כלל ופרט וכלל או רבוי מיעוט רבוי במקומות שונים בתורה שבע"פ מלווה בתבנית טעמים קדמא ואולא או קדמא לבד או אולא לבד בכתוב שהוא הכלל הפותח או בסמוך אליו (הכוונה לפניו).
תבנית הטעמים בפסוק בפר' תרומה, היא ללא הטעמים קדמא ו/או אולא בקרבת הכתוב הנדרש ככלל פותח למידת כלל ופרט וכלל. **בבלי מנחות כתב**, דורש את הכתוב (**שמ' תר' כהלא**) **ועשית מנרת כלל פותח (דמשמע ועשית מנרת מכל דבר) והכתוב אחריו יכול היה להיות פרטים (טט – א) וזהב טהור (טט – ב) מקשה תעשה המנורה** אלא שלכך היה יכול לכתוב מקשה תעשנה. אפשר כי יתור מלת **המנורה** מביא למסקנה כי **מקשה תעשה המנורה** הוא כלל סוגר.

כאשר ספרי וספרי זוטא מביאים את מלות (**במ' בהע' ח,ד**) **וזה מעשה המנורה מקשה זהב** הם לא מבארים אותן אלא משלבים ביניהן את מלות (**שמ' תר' כהלא**) **ועשית מנרת זהב טהור** ומבארים אותן. זאת אומרת ששני הפסוקים ענין אחד הם. לכן אפשר שכאשר נקביל את התכנים ותבניות הטעמים נקבל דרך דרישה משותפת משניהם.

(**במ' בהע' ח,ד**) **וזה מעשה המנורה** – קדמא מהפך פשטא, לפי שנראה שפסוק זה לא מלמד על הקודם לו וגם הקודם לו אינו מלמד עליו, לכן התבנית קדמא מהפך פשטא אינה בתפקיד כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו או שהוא מלמד על הכתוב לפניו. לכן אפשר כי כתוב זה הוא כעין כלל הצריך לפרט.
(**במ' בהע' ח,ד**) **וזה** – קדמא, תנאי מקדים, לימוד בסדר הקובע מי הכלל הפותח, מי הפרט שהכלל צריך, הכלל הפותח **מעשה המנורה** מקביל ל- (**שמ' תר' כהלא**) **ועשית מנרת כלל, והפרט שהכלל צריך הוא (במ' בהע' ח,ד) וזהב** – זקף-קטן, כמו הפרט (**שמ' תר' כהלא**) **וזהב טהור** ע"פ רבי ב-**בבלי מנחות כתב**, . והכלל הסוגר הוא (**במ' בהע' ח,ד**) **מקשה המקביל ל- (שמ' תר' כהלא) מקשה תעשה המנורה** למעשה התקבל ב- (**במ' בהע' ח,ד**) כלל, כלל ופרט וזה מוכר כ-כלל ופרט וכלל, ויש לו קשר לטעם קדמא.

וזה (מעשה המנורה = ועשית מנרת) כלל, (וזהב = וזהב טהור) פרט (מקשה = מקשה תעשה המנורה) כלל סוגר

(**במ' בהע' ח,ד**) **את-המנורה** – מלת "את" מרבה על מנורת הזהב מנורות שאינן ככר זהב או ממתכות אחרות ולר' יוסי בר' יהודה אף מנורת עץ. **את-המנורה** – מקף כרב-מצב מלמד שלפי מצב האומה יעשו המנורה אף של עץ ... כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי **את-המנורה** – סלוק מגביל שמנורת שבעה קנים ממתכת כלשהיא וגם מעץ לא יעשו לשימוש מחוץ למקדש.

חיבתה של מנורה

שמ' תר' כה,לז: ועשית את-נרתיה שבעה והעלה את-נרתיה והאיר על-עבר פניה:
במדבר בהעלותך ח,ב: דבר אל-אהרן ואמרם אליו כהעלה את-הנרת אל-מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות:
רמזים לשבעה נרות במנורה בפסוקים (שמ' תר' כהלא) מנרת וזהב – שבע אותיות, **המנורה** – שש אותיות ועוד **ירקה וקנה** (זה הנר האמצעי) – שבעה נרות, (**במ' בהע' ח,ד**) **את-המנורה** – שבע אותיות
זכריה ד,ב: ויאמר אלי מה אתה ראה
ויאמר ואמר ראיתיו והנה מנורת זהב פלה וגלה על-ראשה ושבעה נרתיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לצרות אשר על-ראשה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמיתי - הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מארד, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקפ** - בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק I** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, I; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי'ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג: מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפינו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.6 במדבר בהעלותך ה,ד (התשע"ו)

במדבר בהעלותך ט,א: וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר:

וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי - מונח מונח מונח תלשא, כעין לפחות ארבע תלשא. כל תלשא עשויה ללמד אלפניה ולאחריה. סה"כ שמונה תפקידי תלשא.

המשנה הבאה מלמדת על ארבע תחילות שנה בנושאים שונים. אפשר כי כל תלשא תפקידה לרמז על מחיצה של תחילת שנה בנושא אחד. **ירושלמי (וילנא) ראש השנה פ"א,ה"א מתנ"י** ארבעה ראשי שנים הן באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים באחד באולול ראש השנה למעשר בהמה ר' לעזר ור' שמעון אומר באחד בתשרי:

(טט **שמ' בא יב,ב**) **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֹדְשֵׁי רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם חֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:**

גמ' כתיב **(שמ' בא יב,ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֹדְשֵׁי, לְכֶם הוּא רֹאשׁ** ואינו ראש לא לשנים ולא לשמיטים ולא לויובלות ולא לנטיעות ולא לירקות ואומר **לְכֶם הוּא רֹאשׁ** ואינו ראש לא למלכים ולא לרגלים (בקטע הירושלמי הבא ר' שמעון בר כרסנא מוכיח שניסן ראש השנה למלכים ורגלים).

... **ר"ש בר כרסנא בשם רבי אחא שמע לה מן הדא (שמ' בא יב,ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם מִיעוּט, רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם מִיעוּט אחר מיעוט לרבות למלכים ורגלים.**

... תני שמואל ופליג **(שמ' יתרו יט,ט) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם** (טט - א) מיכן שמונין חדשים ליציאת מצרים. (טט - ב) אין לי אלא חדשים שנים מנין **(במ' בה' ט,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה**; (טט - ג) אין לי אלא לאור הזמן לאחר הזמן הזה מנין **(במ' מס' לג,ח) בַּשָּׁנָה הָאֲרֻבַּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם** (טט - ד) אין לי אלא לשעה לדורות מנין **(מלכים א' י, ו) וַיְהִי בַשְּׁמוֹנִים שָׁנָה וָאַרְבַּע מָאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם** וגו' (טט - ה) משנכנה הבית התחילו מונין לבנינו. **(מלא ט, ג) וַיְהִי מִקְצֵה עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר-בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת-יִשְׁגָּב הַכֶּתֶם אֶת-יִשְׁגָּב ה' וְאֶת-בֵּית הַמֶּלֶךְ:** (טט - ו) לא זכו למנות לבנינו התחילו מונין לחרבנו. **(חזקאל מ, א) בְּעֶשְׂרִים וָחֲמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתְנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ** וגו' (טט - ז) לא זכו למנות לעצמן התחילו מונין למלכות וגו'

ע"פ פ"י פני משה ר"ח ניסן משמש כראש שנה כלהלן: **[פני משה ירושלמי ראש השנה פ"א] גמ' כתיב (שמ' בא יב,ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֹדְשֵׁי** וכי הוא נדרש במכילתא (טט - א) **רֹאשׁ חֹדְשֵׁי** מגיד שניסן ראש לחדשים (טט - ב) ומנין אף למלכים ת"ל הוא החדש השני למלוך שלמה על ישראל (טט - ג) ומנין אף לרגלים תלמוד לומר **(דב' ראה טז,ט) בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשִּׁבְעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת** (טט - ד) ר' נתן ור' יצחק אומרים אף לשכירות בתים ולא לשנים ולא לשמיטין ויובלות ולא לנטיעה ולא לירקות (טט - ט) שעשוים להילמד מהפסוק **(מלכים א' י, ו) וַיְהִי בַשְּׁמוֹנִים שָׁנָה וָאַרְבַּע מָאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם**. ומדייק הש"ס ומאי חזית דמרבית להני וממעט להני ואימא לכס הוא ראש ולא לו שאמרנו ולא למלכים ולא לרגלים (חולק על המסקנה ללעיל):

ר"ח ניסן משמש כראש שנה (א) ע"פ הפסוק "לכם" לקידוש החדש הראשון שבמנין חדשי השנה לישראל. (ב) ראש השנה לשנים למלכי ישראל ואח"כ גם למלכי אומות העולם (ע"פ פני משה) וזה שייך למנין שטרות של קנין והלוואות. (ג) ר' נתן ור' יצחק אומרים אף לשכירות בתים (ד) ראש השנה לרגלים למנין כל תאחר של קרבנות

משך חכמה במדבר ט

(א - ב) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר: (ב) **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ:** בפרק קמא דפסחים יליף רבן שמעון בן גמליאל דשואלין ודורשין שתי שבתות קודם הפסח מכאן, דבריש ירחא קאמר, דיליף גזירה שוה "במדבר - במדבר" דריש ספרא (טט - א) וזכרונ, ולרבנן, למה לן תך גזירה שוה? ונראה לדעת, דבסנהדרין פרק קמא (יב, א) פליגי אם מעברין השנה מפני הטומאה. והנה אם נאמר דאין הפסח דוחה שבת, אז ודאי דמעברין החדוש, כדי שיחול פסח - היינו יום י"ד - באחד בשבת. ובשנה השנית באחד בניסן הוקם המשכן **(שמ' פק' מ"ז) וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַקָּדָם הַמִּשְׁכָּן**; ודרשו ז"ל ראשון למעשה בראשית, ואם כן היה י"ד בשבת. ולפי מה דהוי סלקא דעתך דאין פסח דוחה שבת, אם כן היו מעברין חודש אדר, וקבעו ריש ירחא בשלושים ואחד, כדי שיהיה ארבעה עשר באחד בשבת. לכן אמר לו פסח ביום שלוששים, שהיום יקבעו ריש ירחא, ולא יאיימו על העידים לעבור, כדאמר ר' יהושע בן לוי בראש השנה פרק קמא דף כ' דמאימינ בנין ותשרי לעבור, ולשיטת רבינו משה (בן מימון) סוף פרק ג מקידוש החדוש, אפשר דהוה אמינא דמעברין את השנה, לכן אמר הכתוב **(במ' בהע' ט,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר**; שהיום **בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר**. (טט - ט) במשמע של לאו אמור ולכן ולא יעברו לא את השנה ולא את החודש, רק שיקבעו היום (טט - להיות הראשון) לחודש ניסן, שיעשו בני ישראל את הפסח במועדו, שדוחה שבת עשיית פסח, והותרה אצלו שבת, וכדאמר (במסכת) יומא סוף (פרק) טרף בקלפי, והוא כל שכן בטומאה, למאן דאמר טומאה הותרה בצבור, דאין מעברין, כדאמר בסנהדרין שם.

(במ' בהע' ט,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי - מונח מונח מונח תלשא, כעין ארבע תלשא, ע"פ **[משך חכמה במדבר ט]** אחד מהם לקביעת עבור שנה, אחד לקביעת עבור חדש, אחד תומך בדרשה ממלת מועדו לדחות (כעין עוקר) שבת מפני פסח בזמנו, אחד תומך בדרשה שהותרה טומאה בצבור, טומאת מת ברוב הצבור דוחה קדושת מקדש (כעין עוקרת) ולכן אין מעברין מפני טומאת ציבור.

צ"ע (א) חישוב עיבורי שנה וחדשים קשור לחישוב תקופות, וימי התקופות שהם ע"פ השמש ואליהם משווים את השנה העברית המבוססת על מולדות הירח. (ב) לתקופות יש רמז ב-**(בר' נח כבב) עֹד פְּלִיגְמִי הָאֶרֶץ יִרְעֵי וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקָרוֹן וְטָרַף וְגֹזֶם וְזָלָה לֹא יִשְׁבָּחוּ:** וכן **(שמ' בא יב,ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֹדְשֵׁי** וכי **(דב' ראה טז,ט) דברים ראה טז,טא: שְׁמוֹר אֶת-חֹדֶשׁ הָאֵבִיב וְעִשִׂיתָ פֶסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ** וגו' (דומה לו שמ' מש' כג,טו: שמ' תשא לד,יח); **(שמ' תשא לד,כב) וַיִּגַּד שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בַּפּוֹרֵי קָצִיר חֲטָיִם וְחַג הָאֵסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה:**

סיכום: (במ' בהע' ט,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי - מונח מונח מונח תלשא, כעין לפחות ארבע תלשא. כל תלשא עשויה ללמד אלפניה ולאחריה. סה"כ שמונה תפקידי תלשא. ע"פ **[ירושלמי ראש השנה פ"א]** ופ"י **[פני משה]** ר"ח ניסן משמש כראש שנה לארבעה דברים, וכל תלשא תהיה בתפקיד מחיצה של תחילת שנה לנושא מסוים. ע"פ **[משך חכמה במדבר ט (א - ב)]** ארבעה תפקידי תלשא הם לעבור שנה, חדש (תפקיד שיעור ומחיצה), עקירת (תלישת) שבת מפני פסח, עקירת טומאת מת מפני עשיית פסח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשקפה**: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פטא – מוציא מפשט; מרכא = מרבי; דרגא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפסק; מרכא טפחא – קב"ש ששניה לגול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרא – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; ו – זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, וצגנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכהה. פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

עיון בתבניות טעמים אחרות ב-(במ' בהע' ט, א, ט) ... **בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר:**

(במ' א, א) ויזכר ה' אל-משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר: **ספרי זוטא (במ' בהע' ט, א, ט)** ויזכר ה' אל-משה במדבר סיני, נאמר כאן במדבר סיני ונאמר בראשו **(במ' א, א)** ... **במדבר סיני**, מה מדבר סיני האמור בראשו **(במ' א, א)** באהל מועד אף **במדבר סיני** האמור כאן באהל מועד. מאהל מועד נאמרו כל המצות מאהל מועד נאמר לו למשוח את המשכן מאהל מועד נאמר לו לשרוף את הפרה מאהל מועד נאמר לו להעמיד את האהל מאהל מועד נאמר לו כל הטמאות והטהרות (טט: הענין אחרון נוגע ישירות לעשיית פסח בטהרה, או דחיית טומאת מקדש בפסח מפני טומאת הציבור): **בשנה השנית** – קדמא ואולא כעין כלל מלמד, שאפשר כי מרומז בתבנית הטעמים של **מאָרץ מצרים בחדש הראשון** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד חלה אותה הלכה או אותו ענין בקשר לנושא. אפשר כי כאן קבוצת הפרטים היא כמאמר ה-**ספרי זוטא** מאהל מועד נאמרו כל המצות. היינו שמאז השלמת בנין אהל מועד נאמרו כל המצוות מאהל מועד. ואל תתמה שכתבתי "השלמת" ולא חנוכת המשכן, כי **ספרי זוטא** מלמד על צוויים שקדמו לחנוכת המשכן (א) מאהל מועד נאמר לו להעמיד את האהל (ב) מאהל מועד נאמר לו למשוח את המשכן ורמז לכך בטעם קדמא של **לצאתם** שקדם צווי זה באהל מועד קודם לחנוכת המשכן.

בענין מאמר **ספרי זוטא (במ' בהע' ט, א, ט)** "מאהל מועד נאמר לו לשרוף את הפרה". [ירושלמי (וילנא) מגילה גה], רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה ... שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה. וכן רש"י (במ' נשא ז, א, ט) ו-שפת"ח. **ואוצר מדרשים (אייזנשטיין) פנחס בן יאיר (המתחיל בעמוד 475)** בשני בניסן בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים נעשה הפרה האדומה, לכך כתיב **(במ' נשא ז, א, ט)** הקרב את-קרבנו בנשיא יששכר. ולמה הוסיף הקרב [בד' אותיות] חסר יו"ד? אלא כנגד פרה שיש בה ד' דברים: אדומה, תמימה, מום, עול. לפי **[מדרש הביאור – רב סעדיה בן דוד, (ע' 361 אוצר החכמה)]** פרה אדומה של משה נעשתה **(וי צו חלד)** פאָשֶׁר עֲשֵׂה ביום הזה צִוְּהָה ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: זה מעשה פרה אדומה. ונעשתה "וכן אתה מוצא שנשחטה פרה ראשונה בשני בניסן, שמשבעה עשר בתמוז (מעשה העגל) עד שני בניסן מאתים וחמש ושמונים יום, מנין פרה, כדי שיתכפר על אותו מעשה (מעשה עגל הזהב) (אם שנה א' הייתה מעוברת וגם מלאה, עדיין חסרים ימים אחדים ל-285).

(במ' בהע' ט, א, ט) לאמר – אפשר כנוטריקון לאו אמור, וטעם סלוק מגביל לגבי הנאמר בפסוק הבא **(במ' בהע' ט, א, ט)** ויעשו בני-ישראל את-הפסח במועדו: הגבלות כנדרש בפסוקים הבאים.

תבנית הטעמים "תלישא קדמא ואולא" עשויה לפעול בכעין בנין אב ללמד לכל התורה כולה. הפסוק **במדבר בהעלותך ט, א: ויזכר ה' אל-משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר: מלמד בכעין בנין אב ש- נמכאן למדנו שאין מוקדם ומאוחר בתורה בשני ענינים ומכאן שבענין אחד יש מוקדם ומאוחר שאחרת לא נוכל ללמוד במידת כלל ופרט וכלל. נענין ב-**מדרש אנדה (בובר) במדבר פרשת במדבר פרק א** ד"א מה ראה משה והקדים פרשה זו **(במ' א, א)** לפרשת הפסח **(במ' בהע' ט, א, ט)**, שפרשה זו **(במ' א, א)** היתה באחד לחדש השני (טט: בשנה שניה), והוא אייר, ופרשת פסח **(במ' בהע' ט, א, ט)** היה בחדש הראשון (טט: בשנה שניה), שנאמר **(במ' א, א)** ויזכר ה' אל-משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר: , וכתיב **(במ' בהע' ט, א, ט)** בחדש הראשון לאמר **(במ' בהע' ט, א, ט)** ויעשו בני-ישראל את-הפסח במועדו: והלא פרשת הפסח היה בניסן, והיה לו להקדים בפרשה זו קודם לאייר, ולמה עשה כן, לפי שבאותה פרשה נאמר **(במ' בהע' ט, א, ט)** ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו', ואותה שעה נאמר להם מצות פסח שני לטמאים, לכך לא רצה להתחיל הספר בפרשת טמאים, ונמכאן למדנו שאין מוקדם ומאוחר בתורה, הני מילי בשני ענינים, כגון אלו ב' המעשים, אבל בחד ענינא אותו שהוא מוקדם הוא מוקדם, ואותו שנכתב מאוחר הוא מאוחר, שאם לא נאמר כן, אם כן כלל ופרט שאנו אומרים אין בכלל אלא מה שבפרט, והיינו יכולין לומר פרט וכלל הוא, ונאמר שנעשה כל מוסף על הפרט, וכן פרט וכלל מה שאנו אומרים נעשה כלל מוסף על הפרט, ונאמר שכלל ופרט הוא ואין בכלל, [אלא] מה שבפרט, אלא מכאן למד מאחר שאנו דורשין את התורה בכלל ופרט, ובפרט ובכלל, שבענין אחד יש מוקדם ומאוחר:**

במדבר בהעלותך ט, ב: ויעשו בני-ישראל את-הפסח במועדו:

משך חכמה (במ' בהע' ט, ב, ט) ויעשו בני-ישראל וכו' במועדו. מלא (טט: אות ו"ו ראשונה), וכן בתמיד (טט: מלת במועדו בתמיד של שבת תירה ומופנית לג"ש). לכן יליף גזירה שיה לדחות שבת (פסחים סו, א). גם מרמז במועדו מלא, שעד י"ד לא יעשו מאומה, כי אין פסח דורות מקחו בעשור (פסחים צו, א). רק בארבעה עשר - מועד מלא: **בני-ישראל** – מקף כרב-מצב עשיית פסח בטהרה (א) יש העושה פסח (ב) יש שאינו עושה פסח כטמא מת, או היה בדרך רחוקה **את-הפסח** – מקף כרב-מצב, ע"פ משך חכמה הכנת קרבן הפסח (א) בפסח מצרים הכנה ויעוד מעשור לחדש ניסן, (ב) בפסח דורות היעוד צריך להיעשות רק בארבעה עשר בניסן.

ספרי זוטא (במ' בהע' ט, ב, ט) ויעשו בני-ישראל את-הפסח במועדו: מה ת"ל בראשון **(במ' בהע' ט, א, ט)** הראשון) מלמד שלא קדמו אחר. במועדו דוחה את השבת במועדו דוחה את הטומאה יכול שאין לי שאינו דוחה את הטומאה אלא בחול ומנין אף בשבת ת"ל במועדו. - יכול אף השלמים הבאים עמו יהו דוחין את השבת ואת הטומאה ת"ל תעשו אותו דוחה את השבת ואת הטומאה אין השלמים הבאים עמו דוחין לא את השבת ולא את הטומאה אימתי מביאת עמו חגיגה בזמן שהוא בא בחול ובמועט. חגיגה היתה באה מן הבקר ומן הצאן: ויעשו בני ישראל, יכול אין לי שהוא דוחה את השבת אלא בשחיטתו אמרת ויעשו ויעשו ריבה קבול דמו וזריקתו ומיחוי קרביו והקטר חלביו. ... ר' אליעזר מוסיף ארבעה דברים חתיכת יבלתו ונותן משכון ולוקח הרכיבו מירושלם להר הבית והבאתו מחוץ לתחום אמר ר' עקיבא כל מלאכה שאפשר לה ליעשות מערב שבת דוחה את השבת ושאי אפשר לה ליעשות מערב שבת דוחה את השבת:

ויעשו בני-ישראל את-הפסח – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד חלה אותה הלכה בקשר לנושא שכאן הוא מלת **במועדו**, כנדרש ב-**ספרי זוטא** דוחב שבת, דוחה טומאה כאשר רוב הציבור טמאים, ולא רק שחיטת הפסח דוחה שבת אלא גם קבול דמו וזריקתו ומיחוי קרביו והקטר חלביו.

במועדו – סלוק, מגביל דחיה שבת רק לפסח אבל אין שלמים דוחים שבת, ואין שלמים דוחים טומאה. וכן כל דבר שאפשר לעשותו מערב שבת אינו דוחה שבת כדעת ר' עקיבא נגד דעת ר' אליעזר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מארד, רבוי; זרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששעיה לגולו, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלקה שוה לפיטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלקה לא שוה לפיטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים הלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – מונח רביע – זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט, תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשאא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.7 במדבר בהעלתך ה,ד (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלותך ח,יט: וְאַתְּנָה אֶת־הַלּוֹיִם נִתְּנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּכֵנִי יִשְׂרָאֵל נִגְף בְּגִשְׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:

שאלה: מה הקשר של עבודת הלויים במשכן ובמקדש וחמש אזכרות של "בני ישראל" בפסוק?

[בבלי ערכין יא,א] ... תנו רבנן: השיר מעכב את הקרבן, דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים: אינו מעכב. מאי טעמא דר' מאיר? דאמר קרא: (במ' בהע' ח,יט) וְאַתְּנָה אֶת־הַלּוֹיִם נִתְּנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מה כפרה מעכבת, אף שירה מעכבת. ורבנן? ההוא (הפסוק (במ' בהע' ח,יט)) לאידך (לדרשה אחרת כ) דר' אלעזר, דאמר ר"א: מה כפרה ביום, אף שירה ביום. אמר רב יהודה אמר שמואל: מניין לעיקר (מצוות) שירה מן התורה? שנאמר: (דב' שפ' יח,ז) וְשִׁירַת בָּשָׂם הָאֱלֹהִי, איזהו שירות שבשם? הוי אומר: זה שירה. אבל משום מה דרך הדרשה המקובלת היא כפי' רש"י (דחי' ב ט,נה) כִּי כִּי־הָ הַמִּצְוָה כִּי־נִבְאִיו - לשורר הלויים בכלי שיר לא כתוב בתורה שיהא קרבן טעון שירה ושם בערכין מובאים פסוקים אחרים לכלי שיר ושיר בפה.

העורך טט מצא רמז לשיר על קרבן תמיד וקרבן מוסף עם שלוש הפסקות ותקיעות באורך של י"ח טרומטים נמצא ב-(במד' פ"ל כח,ב) אֶת־קִרְבְּנֵי תַחֲמִי לְאִשֵּׁי רִיחַ גִּיהִזִי תִשְׁמְרוּ וְהַסְבֵּר קֶצֶר (כאשר) מִיֵּלָא (יין) שִׁיר (הפסק תקיעה של) יח (טרומטין).

[פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא ב - כי תשא] ... א' ר' יודן בוא וראה כמה חיבב הקדוש ברוך הוא את ישראל שהוא מזכירן

חמשה פעמים בפסוק אחד, הדה היא דכת' (במ' בהע' ח,יט) וְאַתְּנָה אֶת־הַלּוֹיִם נִתְּנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּכֵנִי יִשְׂרָאֵל נִגְף בְּגִשְׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:

תני ר' שמעון בן יוחי (משל) למלך שמסר את בנו לפידגוגו והיה מצוה ואומר לו, אכל ברי שתה ברי אול ברי לבי סיפרא אתא ברי מבי סיפרא. כך הקדוש ברוך הוא מתאוה להזכיר את ישראל בכל שעה. א"ר יודה בר' סימון (משל) לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך.

עבר אחד וראה אותו. אמר לו מה את יושב ועושה, אמר לו עטרה למלך. אמר לו כל מה שאת יכול לקבוע איזמרגדין קבע, אבני טובות ומרגליות קבע, שהיא עתידה להנתן בראשו של מלך. כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה, משה כל מה שאת יכול לקבוע איזמרגדין קבע, אבני

לפניי שבת, לפארן פאר, שאני עתיד להתפאר בס, (שיעורו מט,ג) וְאִמְרָ לִי עֲבָדֵי אֶתְּמָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּךָ אֶתְּפָאֵר:

[בבלי ערכין יא,א] מלמד לפי ר' מאיר שללא שיר אין הקרבת קרבן המכפר על ישראל. ולפי חכמים שירת הלויים ביום כמו קרבנות ביום אבל השירה לא מעכבת את הכפרה ועל תפקידה אפשר ללמוד למשל מ-[פסיקתא דרב כהנא]** מלמדת על השגחה מתמדת של הקב"ה על ישראל ומלמדת שמבקש לשבחן בהתמדה לפניו.**

לפי חכמים אין קשר בין שירת הלויים ובין הכפרה אז מה מלמד הכתוב (במ' בהע' ח,יט) **וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**? **[ספורנו]** מפרש שהלויים מכפרים בעצמם עבודתם על חטא העגל של ישראל שגרם לקב"ה למוסר בעבודת בכורי בני ישראל.

פסוקים אחדים מלמדים על נתינת הלויים במקום בכורי ישראל לעבודה בשירות המשכן והכהנים. אפשר שכל אחד מלמד ענין אחר בתפקידי הלויים. לפי המקורות המוצגים, מהפסוק כאן לומדים על תפקיד הלויים כמשוררים שירה בפה לשתי מטרות: (א) לשבח ולפאר את

ישראל לפני ה' היינו להוסיף מענינים עליהם וזה מתאים מאד לאחד מתפקידי תבנית הטעמים זרקא סגול המטעמת את **מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** להוסיף מעין הדבר על הדבר; (ב) **וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** בשירה על הקרבן הציבורי והפרטי (ועל כך נברר חילוקי הדעות בהמשך).

(במ' בהע' ח,יט) לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו – מונח רביעי, אפשר מלמד ללפחות ארבעה תפקידי שירת לויים ולא דווקא על כפרה. (א) להביא לעבודה השם בשמחה (ב) לשבח ולפאר את ישראל לפני הקב"ה (ג) לכפר על כל ישראל לפי ר' מאיר שהשירה מעכבת את הקרבן ולכן מעכבת את הכפרה, לפי חכמים בעצמם שירותם במקום בכורי ישראל (ד) לכפר על יחיד מישראל כנראה רק על קרבן תודה (ראה הרחבה בהמשך) (ה) האם הכפרה היא ע"י הקרבנות (טט: א) **[רמב"ם כלי המקדש פ"ג, ה"ב]** על כל עולות הציבור החובה (טט: ב) ועל שלמי עצרת בעת ניסוך היין, (ו) **[רמב"ם ביכורים פ"ד, ה"ז]** כניסת מביאי ביכורים לעזרה (ז) **[רמב"ם ביכורים פ"ד, ה"א]** כל המביא בכורים טעון קרבן ושיר (ז) הלל של ערב פסח (ח) קידוש עזרת והרחבת העיר

[בבלי ערכין יא,א] רב מתנה אמר, מהכא: (דב' תבוא כח,מ) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עֲבַדְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב? הוי אומר: זה שירה. ואימא: דברי תורה, דכתיב: פקודי ה' ישרים משמחי לב; משמחי לב איקרי טוב לא איקרי. ואימא:

בכורים, דכתיב: ושמתח בכל הטוב! טוב איקרי, טוב לבב לא איקרי. א"ר מתנה: מנין לביכורים שטעונין שירה? אתיא טוב טוב מהכא.

[רמב"ם ביכורים פ"ד, ה"א] כל המביא בכורים טעון קרבן ושיר ותנופה ולינה אבל הוידוי אינו שוה בכל, לפי שיש שחיבין להביא בכורים ואינן קורין עליהם.

[רמב"ם ביכורים פ"ד, ה"ז] ... הגיעו להר הבית נוטל כל אחד ואחד סלו על כתיפו ואומרין הללויה הללו אל בקדשו וכו', עד כל הנשמה תהלל יה הללויה והם מהלכים בהר הבית וקוראין עד שמגיעין לעזרה, הגיעו לעזרה דברו הלויים בשיר (תה' ל, ב) אַרְוִמְקָה ה' כִּי דִלְתַנִּי וְלֹא־שִׁמְחָת אִיבִי לִי:

... בלוטי א"ר יוחנן, מהכא: (במ' ד,מז) לְעֵבֶד עֲבַדְתָּ עֲבָדָה, איזהו עבודה שצריכה עבודה? הוי אומר: זו שירה.

[רמב"ם כלי המקדש פ"ג, ה"ב] עבודה שלהן היא שיהיו שומרין את המקדש, ויהיו מהן שוערין לפתוח שערי המקדש ולהגיף דלתותיו, ויהיו מהן משוררין לשורר על הקרבן בכל יום, שנאמר (דב' שפ' יח,ז) וְשִׁירַת בָּשָׂם הָאֱלֹהִי כְּכֹל־אֲהִי הַלּוֹיִם, אי זהו שירות שהוא בשם י"י הוי אומר זו שירה, ומתי אומר שירה (טט: א) על כל עולות הציבור החובה (טט: ב) ועל שלמי עצרת בעת ניסוך היין, אבל עולות נדבה שמקריבין הציבור לקיין למזבח, וכן הנסכין הבאין בפני עצמן אין אומרין עליהן שירה.

עיון בסוגיה לכפר על יחיד מישראל ועל איזה קרבנות ציבור אמרו שיר **[רש"י מסכת זבחים נה,א] ועל זבחי שלמיכם וגו' - על כרחך בשלמי צבור כתיב שאין קרבן יחיד טעון כלי שיר שאין אומרים שיר על קרבן יחיד כדאמר בערכין (דף י:).**

[דף על הדף זבחים נה,א] וברש"י: ע"כ בשלמי ציבור כתיב, שאין קרבן יחיד טעון כלי שיר שאין אומרים שיר על קרבן יחיד כדאמרין בערכין (י ב) ע"כ. לכאורה מבואר כאן לימוד דבכל הקרבנות ציבור היה שירה, וגם בתמידיים של שחר ובין הערביים, וכן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; **זרנא-קטן** – 2; זרנא-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זרנא-קטן ... זרנא-קטן בהצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

מבואר בספרי (פר' בהעלתך) עה"פ: וכויום שמחתכם ובמועדיכם אלו שבתות, ר' נתן אומר אלו תמידים ע"כ. ומבואר דהי' שירה בעת הקרבתם כל יום.

[דף על הדף זבחיהם נהא] והנה בטור (או"ח סי' קל"ג) כותב דשיר לא היה מצוותו אלא בתמיד הבוקר ולא בתמיד של בין הערביים ולכן גם שיר של יום רק בשחרית ע"ש.

[דף על הדף זבחיהם נהא] נמצא שאין חיוב חצוצרות רק בצפרא (בבוקר). וכבר ביארנו (באות א) דשיר דלויים למדין מחצוצרות. ואין שיר הלויים מן התורה רק בשחר ומדברנן תקנו גם בתמיד של בין הערבים. אבל אי אפשר שיעכב כיון דמן התורה לא בעי שיר כלל. עכ"ד ודפח"ח.

[חידיושים וביאורים בתלמוד הרב יעקב חיים סופר] מהרב מרדכי יפה - ספר הלבוש (סו"ס תרד) אין אומרים מזמור לתודה בערב יוה"כ מפני שבזמן בית המקדש לא יכלו להקריב תודה בערב יוה"כ ... ולכך אין לומר גם מזמור לתודה בערב יוה"כ ... משמע שבימים אחר היו אומרים.

ובספר **(משלי כה, מַעֲדָה בְּגָדוֹ בַיּוֹם קָרָה תִּמְצֵן עַל־גַּתְרָה וְשָׂרִים עַל לְבָרְעֵ: פ** וכתב רבינו יהודה החסיד זל בספר חסידים (סימן תתי"י) **וְשָׂרִים עַל לְבָרְעֵ**, כגון לויים המשוררים על תודה דיחיד, וכמו שנתבאר. ועיין בספר הזהר הקדוש ח"ג (ד"ה סע"א) שגם שם מתבאר לכאורה דיש שיר בקרבן יחיד, ועמד ותמה בזה בספר אור החמה שם, וכן יש ללמוד עוד מדברי הזהר שם (דל"ב רע"ב) רצ"ע, ועיין שו"ת חתם סופר או"ח (סימן נ"א) ובארוכה בספר ליקוטי הערות לשם) ורבותינו בעלי התוספות ז"ל מסכת פסחים (סד א ד"ה קראו) כתבו: **"קשה לר"י דאמרינן (ערכין יא,א) אין אומרים שירה אלא על היין, והכא חזינן דאיכא שירה בלא נסכים. וכן היו מקדשין העזרות בשתי תודות ובשיר, ואומר ר"י דהכי פירושו אין אומרים שירה בשעת הקרבת קרבן אלא על היין דמשמח אלהים ואנשים דיש ליה ועיקר שתיה ושמחה היינו בשעת אכילה ודומיא דהכי נמי לגבוה בשעת הקרבת קרבן קאמר דאין אומר שירה אלא על היין אבל שלא בשעת הקרבה היו אומרים שירה שלא על היין בכמה דוכתי עכ"ל.**

האם יש עוד שיר של הלויים? הלל בפסח, בערכין (דף יא ב) **דשיר של נדבה** אומרים שלא על הקרבן, ג"כ עבודה היא והוי דוקא בלויים. אפשר שביניהם נכללו 55 פרקי תהלים המתחילים במלה "למנצח" ופרקים המזכירים השם אסף או בני קרח.

[בית אהרן – ביאורי הרמב"ם על פי המאירי: צוקרמן דוב בעריש, אוצר החכמה עמ' 371 – 372] משה רבנו נצטוו כלוי לשורר פר' האזינו בסדר הזי"ו ל"ך בשש שבתות במוסף, וחוזר חלילה, מזה לימוד ללויים בבית המקדש, ולבני ישראל בבתי כנסת, ושירת הים ומי כמוך במנחה של שבת. ט"ו שירי המעלות בשמחת בית השואבה שנאמרו בעזרת נשים,

מוצע לומר כי הפסוק מלמד פעמיים קל וחומר מכהן ללוי מלוי לישראל לענין **(במ' ג'לח) וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת** מיתה בידי שמים. **רש"י (במ' בהע' ח"ט) וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנְיָן יִשְׂרָאֵל לְנֶפֶשׁ** - שלא יצטרכו לגשת אל' הקדש, שאם יגשו יהיה נגף:

[שפת"ח ג] ועוד יש לומר דקשה לרש"י (ט: הפשט של הכתוב) אטו עכשיו שלקח הלויים לא ינגפו (ט: בני ישראל) בגשתם אל הקדש והא כתיב **(במ' ג'לח) וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת: ולכך פירש **וְלֹא יִהְיֶה בהם לְנֶפֶשׁ** שלא יצטרכו לגשת אל הקדש דזולת זה יש לחוש שיהא בהם נגף בגשת אל הקדש:**

(במ' ח"ט) בְּבִנְיָן יִשְׂרָאֵל לְנֶפֶשׁ – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחת מן הדרשות יוצאת מפשט הכתוב, מפשט הכתוב משמע שהיות ויש כהנים ולויים בני ישראל כבר יכולים לגשת אל הקדש בלי שיהיה בהם נגף. ורש"י בכירושו מוציא הכתוב מפשט זה ומלמד שכוונת הפסוק שלא יצטרכו לגשת אל' הקדש, שאם יגשו יהיה נגף נצא מהפסוק שהביא **[שפת"ח ג] (במ' ג'לח) וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת** ונראה מה משמעותו. הפסוק המלא הוא **(במ' ג'לח) וְהַחַנֻּמִּים לְפָנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה לְפָנֵי אֱהֱל־מוֹעֵד וּמִזְרְחָהּ מִלְּשֹׁן וְאַחֲרָיו וּבְנֵי שְׂמֵרַיִם מִשְׁמַרְתֵּי הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמַרְתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת:**

[תורה תמימה הערה סו] ... לשון (ויקרא א,א) בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן מִיִּתְרָה כֹּהֵן לְמִיִּתְרַתְּךָ וְהָיָה אִם כָּלֵי שֶׁרֶת דִּהְיִינוּ בְּבָגְדֵי כהונה וכמו שדרשו ב-[זבחיהם יח,ב]** הפס' דפר' **תצוה** דכתיב בבגדי כהונה **(שם' תצ' ט,ט) וְהָיָה לָהֶם פְּתִיחַ עֹלָם**, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם וגו'.**

כתב על **(במ' ג'לח) וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת** – **[רמב"ם כלי המקדש פ"י, ה"ד]** מצות עשה לעשות בגדים אלו ולהיות הכהן עובד בהן שנאמר **(שם' תצ' כב,ב) וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ, (שם' תצ' ט,ח) וְאַתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּקְרְבוּ וְהִלַּבַּשְׁתֶּם בְּגָדֵי: וכהן גדול ששימש בפחות משמנה בגדים אלו, או כהן הדיוט ששימש בפחות מארבעה בגדים אלו הוא הנקרא מחוסר בגדים ועבודתו פסולה ויחייב מיתה בידי שמים כזר ששימש שנאמר **(שם' תצ' ט,ט) וְהַקָּרֵב אִתְּם אֲבָנֹת ... וְהָיָה לָהֶם פְּתִיחַ, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם אלא הרי הם כזרים ונאמר **(במ' ג'לח) וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת:******

ויש עוד זרות בעבודה כנאמר ב-**[ספרי במדבר פרשת קרח פיסקא קטז] (במ' קרח יג,ג) וְשִׁמְרֵם מִשְׁמַרְתֵּי וּמִשְׁמַרְתֵּי פְלִי-הָאֱהֱלָה ... אַךְ אֶל-כָּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאַל-תִּמְצַחֵם לֹא יִקְרְבוּ** אזהרה, **וְלֹא יִמְתּוּ** עונש. אין לי אלא לויים שענושים ומוזהרים על עבודת כהנים. כהנים על עבודת לויים מנין ת"ל **גַּם הֵם גַּם-אַתֶּם**: מעבודה לחברתה מנין ת"ל **גַּם-אַתֶּם**. ובהמשך גם מלמד שלוי אסור להחליף מעבודתו.

וְאַתְּנָה אֶת-הַלְוִיִּם – קדמא ואזלא, ואחריו **לְעִבְדָּה אֶת-עֲבֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא, **וְלֹא יִהְיֶה** – קדמא ואזלא, כעין כלל מקיף ועוד **וְלֹא יִהְיֶה** – קדמא ואזלא – כעין כלל מפורט, ועתה מוצע ללמוד בפסוק זה שני פעמים מידת קל וחומר. קל וחומר ראשון **וְאַתְּנָה אֶת-הַלְוִיִּם** – קדמא ואזלא, ואחריו **לְעִבְדָּה אֶת-עֲבֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא, כעין דרישה בקל וחומר

קל וחומר שני **לְעִבְדָּה אֶת-עֲבֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא, **וְלֹא יִהְיֶה** – קדמא ואזלא כעין דרישה בקל וחומר אבל לאחור. נלמד **בְּקַל וְחֹמֶר** דיו לבא מן הדין להיות כנדון, הנדון הראשון הם הכהנים, הבא מן הדין הראשון הם הלויים, מה כהן הכשר מכל הבחינות, כאשר אינו לבוש בגדי כהונה זר הוא אצל העבודה ויומת בידי שמים, ולוי שלא שייך בכלל בעבודת כהנים ונגש לעשות, היינו אומרים שהלוי הזה עונשו יהיה חמור מעונש הכהן שנגש לעבוד שלא בבגדי כהונה, בא הלימוד בקל וחומר המרומז בתבנית הטעמים ומלמד כי דיו ללוי שאין הקדש עבודתו להיות כנידון (הכהנים) ויומת בידי שמים. ושוב נלמד **בְּקַל וְחֹמֶר** דיו לבא מן הדין להיות כנדון, הנדון השני הם הלויים, הבא מן הדין הם בני ישראל, מה לוי הכשר מכל הבחינות, כאשר מחליף מעבודתו כלוי לעבודת כהן או כהן מחליף מעבודת כהן לעבודת לוי שבעקבות החילוף הם זרים אצל העבודה שאליה החליפו ובעקבות כך יומתו בידי שמים, היינו אומרים שהישראלי הזה עונשו יהיה חמור מעונש הכהן שנגש לעבוד שלא בבגדי כהונה והלוי והכהן שהחליפו עבודתו, בא הלימוד בקל וחומר המרומז בתבנית הטעמים ומלמד כי ישראלי אף-על-פי שהוא זר הוא אצל כל עבודה של כהן ושל לוי אינו נענש יותר חמור מהלוי והכהן שהחליפו עבודה או כהן לא היה בבגדיו, וגם הישראלי יומת בידי שמים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייב** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.8 במדבר בהעלתך ח,א (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

עיון במופע ה-49 מתוך 70 שבתורה של התוכן **במדבר בהעלותך ח,א**: **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר**: בגלל פתיחת הפסוק בתבנית טעמים המלמדת על כעין מידת לימוד "סמוכים" או מידה כ"א מל"ב מידות של כתוב שחברו (כאן שלפניו) מלמד עליו, מוצע הסבר לתוכן הפסוק בזכות מיקומו אחרי הפסוק האחרון בפר' נשא, המוסבר להלן.

נעניין בפסוק (**במ' נשא ז,ט**) **וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֱהֱל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים מֵעַל הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר-עַל-אֶרֶץ הַעֲדָת מִבְּנֵי שְׁנַי הַכְּרָבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו**: פ אל פסוק (**במ' בה' ח,א**) **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר**:

[רש"י] (**במ' נשא ז,ט**) **וּבָבֹא מֹשֶׁה** - שני כתובים המכחישים זה את זה, שלישי בא והכריע ביניהם. כתוב אחד אומר: "וידבר ה' אלי מאהל מועד" (וי' א,א), והוא חוץ לפרכת; וכתוב אחד אומר: "ודברתי אתך מעל הכפרת" (שמ' כה,כב); בא זה והכריע ביניהם: **מֹשֶׁה בא אֶל-אֱהֱל מוֹעֵד**, ושם שומע את-הקול הבא מעל הכפרת ... **מִבְּנֵי שְׁנַי הַכְּרָבִים**; הקול יוצא מן השמים לבין שְׁנַי הַכְּרָבִים, ומשם יצא לאהל מועד. **וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל** - יכול קול נמוך? תלמוד לומר: **אֶת-הַקּוֹל** - הוא הקול שנדבר בו בסניני (ראה ספ"ב נח); וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל. **מִדְּבַר** - כמו 'מתדבר'; כבודו של מעלה לומר כן: מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו. **וַיְדַבֵּר אֵלָיו** - למעט את אהרן מן הדברות (ראה שם).

[ראב"ע] - **וַיִּשְׁמַע** - שהוא היה לבדו שומע הקול, ולא ישמענו מי שהיה באהל מועד מחוץ לפרוכת. גם זה נכון, כי השם הוסיף בהרגשת אונני, כאשר הוסיף באור עיני נער אלישע (ראה מ"ב ו,יז) (ט: בפסוק סמוך כאשר אלישע גורע מראיית הארמים – תבנית הטעמים זרקא סגול בתפקיד גריעה מהענין, ואחרי זה מחזיר את ראייתם – תבנית הטעמים זרקא סגול בתפקיד הוספה על הענין); וכן (**במ' בלק כבלא**) **וַיַּגֵּד ה' אֶת-עֵינָיו בְּלִעָם**. (תבנית הטעמים זרקא סגול בתפקיד הוספה מעין הענין על הענין) (**במ' נשא ז,ט**) **וַיְדַבֵּר אֵלָיו** - כן היה משפט הדבור תמיד.

לימוד במידת "סמוכים" מפסוק (**במ' נשא ז,ט**) **וּבָבֹא מֹשֶׁה ... אל (במ' בה' ח,א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר**: תוך שילוב פירושים על (**במ' נשא ז,ט**) בהסבר הפסוק (**במ' בה' ח,א**) **וַיְדַבֵּר ה'** – (סלוק) מרכא טפחא, בתפקיד סמוכים, שמהכתוב לפניו לומדים אליו, כאן שמשמעות (**במ' בה' ח,א**) **וַיְדַבֵּר ה'** הינה כפ' **[רש"י]** (**במ' נשא ז,ט**) **מִדְּבַר** – מתדבר בינו ובין עצמו, ומשה שומע מאליו. אפשר שמכאן יש ללמוד לכל התורה כולה כפי שמפרש **[ספורנו]**. (**במ' נשא ז,ט**) **מִדְּבַר** ... **אופן כל דבור האמור בתורה באמרו וַיְדַבֵּר ה' ו-[ראב"ע]** (**במ' נשא ז,ט**) **וַיְדַבֵּר אֵלָיו** - כן היה משפט הדבור תמיד.

(במ' נשא ז,ט) מִדְּבַר אֵלָיו – מונח רביע, אפשר כעין לפחות ארבעה דברים הנכללים בדבור זה. אפשר כי בפ' **[ספורנו]** הבא מופעים שלושה מהם כמשולב:

מִדְּבַר. בינו לבין עצמו, (ט: א) כי כל פעל ה' למענהו ובהשכילו את עצמו (ט: ב) ובוזה ידע ויטיב לזולתו בנדיבות השפעה שאין בה כיליות (ט: ג) ויראה פעולה במתפעל כפי הכנתו ובוזה פירש **אופן כל דבור האמור בתורה באמרו וַיְדַבֵּר ה'** (ט: כגון **(במ' בה' ח,א)** ואפשר שדברים נוספים הם השפעת רוח קודש והשפעת הכח הדברי האלקי המיוחד אל העולם שהוא המחודש כפ' **[ליקוטי אונשי שם]** – כי בהשלמת הבנין כולו על מכונו כעין גוף אחד נתפשט השפע הא-לקי ותבא בו רוח הקודש, אשר בו שמע קול הדר נאה ומשובח ונמשך בו הכח הדברי האלקי המיוחד אל העולם שהוא המחודש ע"י זאת האומה הנבחרת כאשר אמרנו והכל נגלה ומבואר. במקורות אחרים כגון תניא לאדמו"ר הזקן, זה כעין **(תה' קט,ט) לְעֹלָם ה' דְּבַרְךָ נִצָּב בְּשָׁמַיִם**: שדבר ה' המתמיד מחדש את הבריאה בכל רגע.

[אור החיים] (**במ' נשא ז,ט**) - דיבור היוצא מה' היה נוצר ממנו מלאך והוא המדבר לנביא, ועל פי זה ישבתי כל תיבת לאמר האמור **דיבורי ה'**,

(במ' בה' ח,א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר: ר"ת הפסוק מצטרפים למלת מאליו" – מרמז שמה שהיה תמיד מזומן לנבואה ולא היה צריך הכנה להשגת הנבואה, ה' מידבר והנבואה מגיעה מאלוה. כפ' **רש"י** ... (**במ' נשא ז,ט**) **מִדְּבַר** - כמו 'מתדבר'; כבודו של מעלה לומר כן: מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו.

ס"ת הפסוק (**במ' בה' ח,א**) מצטרפים למלת להרה"ר – אפשר כי שמיעת קול ה' לגבי משה הייתה כעין הרהור, כ-**[ראב"ע]** (**במ' בה' ח,א**) כי השם הוסיף בהרגשת אונני. ועל ס"ת הציע אליהו שגב להרה"ר – כל המרהר אחרי רבו כמרהר אחרי השכינה.

בכל ה-70 מופעי "וידבר" וה-5 מופעי "ויאמר" (וההמשך ה' אל-משה לאמר): דגש באות "למד" במלת **(במ' בה' ח,א) לְאָמֵר** (שאלת ר' יהודה מרקס הי"ו מה משמעות הנקודה הנראית כמו דגש?). אפשר כי צורת האות למ"ד מתארת בקו העליון הקול יוצא מן השמים ... ובא **מֵעַל הַכְּפֹרֶת** לבין שְׁנַי הַכְּרָבִים. גג האות למ"ד מתאר כרוב אחד, רגל האות למ"ד מתאר כרוב שני והנקודה (הדגש) מרמזת (א) לנקודה מבין שני הכרובים שמשם יוצא קול הדיבור מה' לאהל מועד,

ו-(ב) ע"פ פירוש **[אור החמה – ג, הרב אזולאי אברהם, ע' יח (אוצר החכמה)]** על **[זוהר - רעיא מהימנא כרך ג פ' ויקרא דף כ ע"א]** הנקודה מסמלת יציאה בלשון מאוחדת של ההלכה דאורייתא (ע' פנים לתורה) וע' פנים לתורה שבעל-פה.

[זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (ויקרא) פרשת ויקרא דף כ עמוד א] באורייתא שבעים פנים לתורה בלשון חד (ט: אפשר הכוונה לנוסח אחיד של הכתוב **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר**: וכל פעם מתגלה תוכן אחר ממנו) ודא יסוד (ט: ע"פ הגר"א ועוד מפרשים, מלת יסוד משמעה הלכה ומורכבת מ' יסוד', והאריז"ל בפרע"ח (פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ד כתב הלכ"ה אותיות הכל"ה שהיא המלכות)

מוצע לומר על חמישה הפסוקים בתורה "ויאמר ה' אל-משה לאמר" ושבעים הפסוקים "וידבר ה' אל-משה לאמר" שהם באותם טעמים (פרט לאחד) כי תבנית הטעמים של שני אופני הפתיחה **וַיִּאמֶר ה'** – מרכא טפחא, ... **וַיְדַבֵּר ה'** – מרכא טפחא, פועלת בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב. הדבר מרמז לפי **[ספורנו]**. (**במ' נשא ז,ט**) **מִדְּבַר** ... כי כל פעל ה' למענהו ובהשכילו את עצמו. מוצע לומר שתבנית הטעמים מרמזת שהקב"ה אמר למשה את הכתוב שאחרי פסוק זה, והוסיף עליו את הפרד"ס עליו ועל הכתובים שאחריו עד למופע הבא של פסוק כזה, וזהו היסוד של התורה שבעל-פה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; מצבת ההשערת; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרבי; דרנא – מוציא; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – נב' שעשויה לגדול; יתור לרבות; מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

(במ' בה' ח,א) אַל-מִשָּׁה – מקף כרב-מצב (א) משה החמרי (ב) משה שגשמו נתהפך לרוחני. המשך ההסבר ע"פ (ב) **[אור שמח הלכות תשובה פרק ה]** ... כי לזהרת חומרויותיו ובהירת גשמו אשר נתהפך לרוחני, ונעלה יותר מכל הנבראים, והיה רואה תמונת כבוד ד' פנים אל פנים, והיה נעדר מן הבחירה, ולא היה שייך בו צווי להאמין, שהכל ראה עין בעין, והיה רואה פעולת כל מצוה ומצוה, לכן נהיה שפל בערכו מול הפחות שבישראל, שהוא בתומתו צריך להאמין, והיה בחירי, והאמין מהשגחת השם ובשומתו ובמצוותיו, וזה מאמר הכתוב ומשה היה עניו מאד מכל האדם, ובמה היה עניו, שהמה על פני האדמה, ולא ראו מאומה, והיה להם המצוה המיוחדת היא האמונה, ובכל מפעלם היו בחירים, לא כן האיש משה איש אלדים ועלה למרום שמים, ודפח"ח (ודברי פי חכם חן).

(במ' בה' ח,א) אַל-מִשָּׁה – מקף כרב-מצב (א) משה כאדם המנהיג של בני ישראל (ב) **(דב' ז"ה לג,א) מִשָּׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים** בקבלו הנבואה מה' **(במ' בה' יב) [ז] לא-כֵן עֲבָדֵי מִשָּׁה כְּכֹל-בֵּיתִי נֶאֱמָרוּ הוּא:** [ח] **פָּה אֶל-אֵלֶּה אֲדַבְּרוּ וְיֹאמְרוּהָ וְלֹא כַחֲדַיִת וְתִמְנַת ה' יִבְרֹא וְיִמְדוּעַ לֹא יִרְאֵמָם לְדַבֵּר עֲבָדָי בְּמִשָּׁה:** **אַל-מִשָּׁה** – מרכא מרבה את מספר ההגבלות הנלמדות מטעם סלוק של מלת **לְאִמְרוּ** (א) הקול החזק שנדבר בו בסיני (ראה ספ"ב נח); וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (רש"י **(במ' נשא ז,טט)**). (ב) שרק משה שומע הקול (ע"פ רש"י וראב"ע).

במדבר בהעלותך ח,ב: דִּבֶּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶמְרָתָ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּ אֶת-הַנִּהָרֹת אֶל-מוֹל' פְּנֵי הַמְּנוּרָה וְאִירוּ שְׂבַעַת הַנְּרוֹת: **(במ' בה' ח,ב) אֶת-הַנִּהָרֹת** – מקף כרב-מצב של הנרות (א) הנרות היו קבועים במנורה **(רמב"ם בית הבחירה פ"ג,ה"ז)** שבעת קני המנורה מעכבין זה את זה, ושבעת נרותיה מעכבין זה את זה בין שהיתה של זהב בין שהיתה של שאר מיני מתכות, וכל הנרות קבועים בקנים. (ב) הנרות לא היו חלק מהמנורה כגון פ"י **(חזקוני (במ' בה' ח,ב) ... ד"א בהעלתך את הנרת כמשמעו לשון עליה כשתעלה את הנרות הן הלוצי"ש בלע"ז על הקנים למקומם ואין לומר עליהן קבועות היו שהרי כתיב בפ' ויקהל ויעש את המנורה וגו' ויעש את נרותיה שבעה ומלקחיה וגו'.**

(במ' בה' ח,ב) בְּהִעָלְתָּ אֶת-הַנִּהָרֹת – פשטא זקא-קטן, שני לימודים בפשט הכתוב כפי' **(רש"י (במ' בה' ח,ב) בְּהִעָלְתָּ** -^א (לימוד א) הדלקת הנרות על שם שהלהב עולה, כתוב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. (לימוד ב) ועוד דרשו רבותינו, מכאן שמעלה היתה^ב לפני המנורה שעליה^ג הכהן עומד ומטיב:

[שפת"ח ב] (טט): הסבר איך שתי הדרשות נלמדות מהכתוב) ... יש לומר דעיקר דרשא היא מקרא דפרשת תצוה מלהעלות נר תמיד והכא אגב גררא נקטיה ועוד יש לומר דאי לשלהבת עולה מאליה לחוד הוא דאתא היה לו לכתוב העלות ולא בהעלתך ואי למעלה אחת לחוד הוא דאתא היה לו לכתוב במעלותך אלא להכי כתיב בהעלותך למדרש תרווייהו **[שפת"ח ג] (טט):** הסבר מדוע צריך מעלה לפני המנורה אע"פ שהכהן גבוה מן המנורה, הסבר ה-**[מעשי למלך רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** ואם תאמר והרי קומתו של אדם ד' אמות והיינו כ"ד טפחים וקומתה של מנורה לא היה כי אם י"ח טפחים כדפירש"י בפרשת תרומה ואם כן למה צריך למעלה. ויש לומר לפי שהטפחים של בית המקדש היו שוחקות (ע"פ **[מעשי למלך רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** כדי שלא יבואו האומנין למעילה, מזמינים מהם באמה של 5 טפחים ומשלמים לפי אמה של ששה טפחים, או כאן נראה לפי טפחים שוחקים) ואם כן י"ח טפחים של מנורה היו כמו כ"ד טפחים של חול דהיינו כנגד קומתו של אדם ואם בא להטיב צריך שיראה בנרות כדי שייטיב אותם לכך צריך מעלה: (טט): ההסבר הזה מוסיף לכל טפח שלישי טפח וזה הרבה מאד (4 / 3) * 3 * 6 = 24 (טפח)

[רמב"ם בית הבחירה פ"ג,ה"ח] ששת הנרות הקבועים בששת הקנים היוצאים מן המנורה כולן פניהם לנר האמצעי שעל קני המנורה וזה הנר האמצעי פניו כנגד קדש הקדשים והוא הנקרא נר מערבי. **[רמב"ם בית הבחירה פ"ג,ה"א]** ואכן היתה לפני המנורה ובה שלש מעלות שעליה כהן עומד ומטיב את הנרות ומניח עליה כלי שמנה ומלקחיה ומחנותיה בשעת הטבה. **[כסף משנה רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** משנה בספ"ג דתמיד (דף כ"ט). **[מעשה רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** ובה שלש מעלות וכו'. פירש הרע"ב ז"ל משום דג' מעלות כתיבי בקרא וכו' וגבי מזבח נאסרו מעלות כמ"ש רבינו ספ"א וצ"ל דגזירת הכתוב היא ואין להקשות דלמה לי אלו ג' מעלות. והרי ק"ל דקומת האדם ג' אמות בלא הראש כמ"ש התוס' בפסחים דף ק"ט ... ומבואר שם דבאמת בת ו' טפחים קאמר כמ"ש רש"י ז"ל שם הרי דגופו של אדם מגיע בשוה ליו"ח טפחים של מנורה וכיון שכן אבן זו למאי מהניא ואי כדי להניח עליה כלי שמנה וכו' כמ"ש רבינו מעלות למה לי? ואדרבה בעלייתו זו היה צריך להשפיל ידיו כדי להדליק ולא זו הדרך ואין זה קשה דהאבן במעלותיה היתה צריכה להיות הכהן גבוה מגוף המנורה כדי לרדשן הפיות בטוב ולהריק בהן השמן ודייקי דברי רבינו שכתב שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות.

(רש"י (במ' בה' ח,ב) אַל-מוֹל' פְּנֵי הַמְּנוּרָה - אל מול נר אמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה: **(במ' בה' ח,ב) אַל-מוֹל' פְּנֵי הַמְּנוּרָה** – פשטא זקא-קטן, שני לימודים בפשט הכתוב "פני המנורה". **[ספרי בהעלותך פיסקא נט]** **אַל-מוֹל' פְּנֵי הַמְּנוּרָה,** עשה לה מול ופנים: אפשר שההסבר הוא (א) ששה נרות שבקנים פונים לכיוון הנר שבאמצע המנורה. (ב)

אפשר כהסבר הבא: **[הר המוריה רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"ח]** ובמגילה כ"א ב' מייתי ברייתא זו בזה"ל אל מול פני המנורה יאירו מלמד שמצד פניהם כלפי נר מערבי ונר מערבי כלפי שכניה ו"א נתן מכאן שהאמצעי משוכח נברר מה מלמד טעם מקף בתוכן **(במ' בה' ח,ב) אַל-מוֹל'** – מקף כרב-מצב של כיוון עמידת המנורה, הסבר ע"פ **[מעשי למלך רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** (א) צפון דרום ונר מערבי הוא הנר האמצעי שבגוף המנורה פונה לכיוון השכינה בקדש הקדשים, במצב זה מתחיל להיטיב את המנורה מהנר הצפוני כי הכהן הולך בין שולחן בצפון ובין מנורה דרומית לו, והוא הנר הראשון שמגיע אליו ואין עוברים על המצוות. והמעלה הייתה מערבית למנורה, ז"א שהכהן פונה עם גבו לקה"ק (צ"ע). (ב) מזרח מערב ונר מערבי הוא הנר השני ממזרח ולפי [רש"י] להלן גם הוא פונה לנר שבאמצע המנורה, ונר אמצעי פונה מול השולחן שעמד בצפון המשכן ואח"כ בצפון ההיכל במקדש. והמעלה הייתה צפונית למנורה. לדעת **[מעשי למלך רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** מצב (ב) הוא כדעת הרמב"ם. ואז צריך הסבר על ה-**[רמב"ם בית הבחירה פ"ג,ה"ח]** הנר האמצעי פניו כנגד קדש הקדשים (האם בצידוד לצפון מערב?)

(במ' בה' ח,ב) בְּהִעָלְתָּ אֶת-הַנִּהָרֹת אֶל-מוֹל' פְּנֵי הַמְּנוּרָה – זקא-קטן ... זקא-קטן – תבנית טעמים המלמדת על הקש. אפשר שמלמד על הקשר בין עבודות במנורה ובין עבודות במזבח הפנימי כפסוקי רמב"ם הבאים **[רמב"ם תמיד פ"ו ומוספין פ"ו] [ה"א]** ... ובשעת פתיחת השער שוחטין את התמיד ואחר כך נכנסין להיכל שני כהנים, האחד שזכה בדישון המזבח הפנימי והשני שזכה בדישון המנורה. **[הלכה ב]** והמדשן את המזבח מדשנו בשעה שהשוחט שוחט את התמיד, ואחר כך זורק הדם זה שקבלו. **[הלכה ג]** ואחר שזורקין את הדם מטיב זה שבהיכל חמש נרות ויוצאין שניהן (מטיב המנורה והמדשן מזבח הפנימי) מן ההיכל, וגו' **[הלכה ד]** ... ואחר כך מפיסין פייס שלישי ורביעי וזוכה בקטורת מי שזכה ונכנס ומקטיר ואחר כך נכנס זה שזכה בדישון המנורה ומטיב שתי הנרות ויוצא זה שהקטיר עם מדשן המנורה, ועומד על מעלות האולם הוא ואחיו הכהנים.

(רש"י (במ' בה' ח,ב) וְאִירוּ שְׂבַעַת הַנְּרוֹת - ששה שעל ששת הקנים, שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי, הפתילות שבהן, וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי. ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך: **הַנְּרוֹת** – סלוק כמגביל את כיוון הפתילות אל גוף המנורה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ו"ב; מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיררה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיררה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.9 במדבר בהעלותך ח,א (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלותך ט,י: דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וְלִנְפֶשׁ אִוְ בְּדַרְדָּר רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לְה':

ע"פ [מתיבתא פסחים עוב,ב]... דרשו ב-[פסחים טו,ב] ממילת (במ' בהע' ט,ט) אִישׁ כי יחיד טמא נדחה ואילו אם רוב הצבור טמא אין נדחים, הפסח קרב בטומאה ונאכל בטומאה וזה נלמד מ-(במ' בהע' ט,טא – יד). ואילו שאר קרבנות שקבוע להם זמן דוחים את הטומאה ואינם נאכלים בטומאה.

[בבלי פסחים עוב,ב] משנה: חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה: העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, וזבחי שלמי צבור (שני כבשי שלמים הקרבים בשבועות ומתירים את שתי הלחם הבאים עמם לאכילת כהנים), ושעירי ראשי חדשים. הפסח שבא בטומאה – נאכל בטומאה, שלא בא מתחילתו אלא לאכילה. (קרבן צבור, במועד קבוע, ונאמר עליו (שמ' בא יב,ד) אִישׁ לְפִי אֶקְלוֹ תִּכְסֹו עַל-הַשָּׂהוּ: גמרא. (היות ונאמר במשנה) חמשה (וגם נמנו חמשה קרבנות צבור בשמותיהם, מזה לומדים שיש קרבנות אשר) למעוטי מאי? – למעוטי חגיגת חמשה עשר. דסלקא דעתך אמינא: כיון דקרבן ציבור הוא, וקביעא ליה מועד – תדחי טומאה. קא משמע לן: כיון דאית ליה תשלומין כל בעשה – לא דחיא שבת. ומדשבת לא דחיא – לא דחיא אמינא. וניתני נמי שעירי הרגלים (הקרבים בטומאה ואינם נאכלים בטומאה) –! הא תנא ליה זבחי שלמי צבור (שהם קרבנות שנוק דמם על המזבח, מהם לומדים לשאר קרבנות של בעלי חיים הדומים להם). – אי הכי, שעירי ראשי חדשים נמי לא ניתני דהא תנא זבחי שלמי צבור! (שלא ישנה אותם כי גם הם דומים לקרבן שלמי צבור), – אמרי:

[פסחים עז,א] שעירי ראשי חדשים איצטריכא ליה. סלקא דעתך אמינא: הא לא כתיב בהו מועד (או לא יכלו בין הבאים בטומאה ואינם נאכלים בטומאה) – קא משמע לן דראש חדש איקרי מועד, כדאביי. דאמר אביי: (יחזקאל ח,יד) תִּמְוּוּ דְהַאִי שְׂתָא (בשנת 2 לייציאת מצרים שבו נשלחו המרגלים חודש תמוז היה) מלויי מליוה (מלא בן 30 יום), דכתיב (איכה א,טו) קָרָא עֲלַי מוֹעֵד לְשִׁבְרִי בַּחֲרִי (בגלל עיבור תמוז ל-30 יום המרגלים חזרו ב-ח' אב וליל תשעה באב נעשה בכיה לדורות. לפי-כך, ראש חודש שהוא יום העבור נקרא בכתוב מוֹעֵד)

(איכה א,טו) קָרָא עֲלַי מוֹעֵד – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מועד והשונים בהלכותיהם ביחס לנושא. יש קרבנות שקבוע להם מועד, הקרבים בטומאה ואינם נאכלים בטומאה, יש הבאים בטומאה ונאכלים בטומאה (פסח) למימרא דכולהו ממועד אתו, מנהני מילי? דתנו רבנן: (וי' אמר כג,מד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-מִעְדֵי ה' (רש"י: בתורת כהנים הוא גבי עומר ושתי הלחם), מה תלמוד לומר? לפי שלא למדנו אלא לתמיד ופסח שנאמר בהו במועדו, במועדו – ואפילו בשבת, במועדו – ואפילו בטומאה. שאר קרבנות ציבור מניין – שנאמר (במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם (הכוונה לכל קרבנות הצבור שנאמרו בפר' פינחס כולל מוספי שבועות).

(במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם, (במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ – תביר תַעֲשׂוּ לָהּ – מרכא טפחא, בְּמוֹעֲדֵיכֶם – אתנח

(במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ תַעֲשׂוּ לָהּ – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא קרבנות צבור, העשויה להתרחב, ועל חלקם של הפרטים לא חלה הלכה מסוימת. תַעֲשׂוּ לָהּ – מרכא טפחא, לרבות על תמיד ופסח שנאמר בהו במועדו, במועדו – ואפילו בשבת, במועדו – ואפילו בטומאה. שגם שאר קרבנות ציבור (שאינן להם תשלומים) שיבאו בשבת ובטומאה. האותיות הקטנות מוסברות להלן. הקבוצה המורחבת של קרבנות ציבור הבאים בשבת ובטומאה ממועטת בשני מיעוטים.

אחד הנלמד מ-(במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ – תביר בתפקיד מחלק וממעט, ואחד הנלמד מ-(במ' פי' כט,לט) בְּמוֹעֲדֵיכֶם – אתנח, כמגביל על מי ההלכה זאת חלה.

אפשר כי מיעוט אחד נלמד מטעם מלת (במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ – תביר הממעט מהכתוב על קרבנות שבפר' פינחס (במ' פי' כט,לט) את הקרבנות הבאים עם העומר (אמר כג,יב) ושתי הלחם (אמר כג,יח,ט) שהם מתרבים לדחיית שבת וטומאה מ-(וי' אמר כג,מד) . אפשר כי המיעוט או ההגבלה השניה נלמד מטעם מלת בְּמוֹעֲדֵיכֶם – אתנח, מגביל רק לקרבנות צבור שאין להן תשלומין. אבל אפשר שטעם מלת אֲלֶהָ – תביר, מחלק בין קרבנות צבור שמועדם קבוע ואין להם תשלומים שידחו שבת וטומאה להקרבה, וממעט קרבנות צבור שיש להן תשלומין מלדחות שבת וטומאה. ואילו ההגבלה הלימוד רק לקרבנות שבפר' פינחס הוא מטעם מלת בְּמוֹעֲדֵיכֶם – אתנח, ועומר ושתי הלחם מתרבים לדחיית שבת וטומאה מכתוב בפר' אמר.

אפשר כי [ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פרק א] לומד מהכתוב (במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם – אתנח כמגביל זמן הבאת קרבנות נדרים ונדבות למנוע "לא תאחר" כנלמד להלן. הבבלי לומד זאת מהכתוב "לא תאחר".

[ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פרק א] אשר תתנו לה' אלו עופות ומנחות לרבות את כולם שיהו קריבין ברגל יכול רשות תלמוד לומר (במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם. אלה קבען חובה שיהו כולן קריבין ברגל. יכול באיזה רגל שירצה ת"ל [דברים יב,ה,ו] ובאת שמה והבאתם שמה אם להתיר כבר התיר אם לקבוע כבר קבע אם כן למה נאמר ובאת שמה והבאתם שמה אלא זה רגל הראשון שפגעת בו. יכול אם עובר אחד מהן. ולא הביא יהא עובר עליו משום כל תאחר תלמוד לומר (במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם. אינו עובר עליו משום כל תאחר עד שיעברו עליו רגלי השנה כולה. רבי שמעון אומר שלשה רגלים כסדרן כיצד נדר לפני הפסח עד שיעברו עליו פסח ועצרת וחג נדר לפני העצרת עד שיעברו עליו עצרת וחג ופסח ועצרת וחג נדר לפני החג עד שיעברו עליו החג ופסח ועצרת וחג.

הגמרא לומדת על הקרבנות של עומר ושתי לחם שהתמעטו מהלימוד בפר' פינחס.

המשך [פסחים עז,א] מניין לרבות עומר והקרב עמו, שתי הלחם והקרב עמם – תלמוד לומר (וי' אמר כג,מד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-מִעְדֵי ה' אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פסוק המסכם את פרשת המועדים בפר' אמר) הכתוב קבעו מועד אחד לכולן. וכל הני למה לי? – צריכי; דאי כתב רחמנא תמיד, הוה אמינא: תמיד – שכן תדיר וכליל (קרבן עולה הנשרף כולו), אבל פסח – לא, קא משמע לן. ואי כתב רחמנא פסח – פסח שהוא ענוש כרת (מפני חומרתו בא בטומאה ונאכל בטומאה), אבל תמיד דאין ענוש כרת – אימא לא, קא משמע לן (תמיד בא בטומאה). ואי כתב רחמנא הני תרתי – הוה אמינא: הני הוא יש בהן צד חמור: תמיד תדיר וכליל, פסח שהוא ענוש כרת, אבל שאר קרבנות ציבור – אימא לא, כתב רחמנא (במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם (רש"י: גבי מוספים). ואי כתב רחמנא (במ' פי' כט,לט) אֲלֶהָ תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם, הוה אמינא: שאר קרבנות ציבור ושתי הלחם (רש"י: והכבשים הקריבין עמהן האמור בתורת כהנים ואינם אכורים בפר' פינחס) דאין לכפר, אלא להתיר (רש"י: את החדש זה במדינה וזה במקדש) בעלמא נינהו – לא, קא משמע לן (כל קרבנות צבור במועד קבוע דוחים שבת ובאים בטומאה). ואי כתב רחמנא עומר ושתי הלחם לחוד ויהוה אמינא: אדרבה, עומר ושתי הלחם דאלימי, דבאין להתיר, אבל הנך – לא, קא משמע לן (כל קרבנות צבור דוחים שבת ובאים בטומאה אע"פ שלא באים להתיר).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ה' במצוותך האמנותי - הללים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; **מצאתי ההשערה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מקף** פשטא - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבי**; **דרא** - מצרף; **תבר** - מחלק; **ממעט**, **לא** מש; **טפחא** = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא** טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרא** **תבר** **טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא** **תבר** **טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר** **מרכא** **טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא** **סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא** **אולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עירייה. שגגה. שכהה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עירייה. שגגה = שכהה: **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ע"פ **[מלבי"ם ויקרא אמר רח]** קרבנות צבור של שבועות וסוכות נלמדים מ-**(במ' פי' כט,לט)**, ובכולם יש ענין של כפרה הנלמד משעירי הרגלים. ומתמעט מכאן העומר ושתי הלחם והקרבנים עמם כי הם באים להכשיר ולא לכפר.

[מלבי"ם ויקרא אמר רח] וקרבנות יתר רגלים למד מן **(במ' פי' כט,לט)** **אֲלֶה תַעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם**. ועדיין לא ידענו שעומר והקרבנות הקרבנים עמו וכן שתי הלחם והקרבנים עמם דחי שבת. כי עומר ושתי הלחם לא נז' כפ' פנחס ולא נאמר עליהם **(במ' פי' כט,לט)** **אֲלֶה תַעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם** ואי אפשר ללמדם מיתר קרבנות הרגלים ששעירי הרגלים מכפרים והם באו רק להכשיר (העומר מכשיר אכילה מתבואה חדשה בגבולין, ושתי הלחם מכשיר מנחות מתבואה חדשה במקדש). ולכן סיים גם בסוף אמור **(וי' אמר כג,מד)** **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-מִצְוֵי ה'** שגם עליהם נאמרו ויציבאו כמועדם לדחות שבת.

(וי' אמר כג,מד) **אֶת-מִצְוֵי ה'**. **מֹשֶׁה** - זקף-קטן מלמד על שתי קבוצות הקרבנות, אלו הבאים עם העומר (אמר כג,יב) ושתי הלחם (אמר כג,יט), **אֶת-מִצְוֵי ה'** - מלת "את" מרבה אותם להלכה לדחות שבת וטומאה. **(וי' אמר כג,מד)** **אֶת-מִצְוֵי ה'** - מקף בורר הבדל בין העומר ובין שתי הלחם שמתברר בהסבר על טעם טפחא. **(וי' אמר כג,מד)** **אֶת-מִצְוֵי ה'** - טפחא כשנוי רק בשתי הלחם שהכנתו אינה דוחה שבת וכנראה גם טומאה ואילו הקרבנות הבאים עם שתי הלחם שונים בכך משתי הלחם עצמם ודוחים שבת וטומאה. **[רמב"ם תמידין ומוספין פ"ח,ה"ח]** ואין עשייתן (של שתי הלחם) דוחה יום טוב ואין צריך לומר שבת אלא אופין אותן מערב יום טוב שנאמר הוא לבדו יעשה לכם ולא לגבוה. אבל העומר דוחה שבת וטומאה וגם הקרבנות הבאים עם העומר דוחים שבת וטומאה

במדבר בהעלתך טו: ויהי אנשים אשר היו טמאים לגנש אדם ולא יכלו לעשת הפסח ביןם הווא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביןם הווא:

(במ' בהע' טו,י) **וַיְהִי אַנְשִׁים** - מונח רביע בתפקיד חמש **[בבלי פסחים עוב, משנה]**. חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה **[רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה יד]** היו מקצת בית אב (של כהנים שעובדים ביום שחל בו פסח ראשון) טמאים ומקצתם טהורים אף על פי שרובן טמאי מת לא יקריבו אלא הטהורים (הטהורים מקריבים, הטמאים אוכלים), אם היו רוב הכהנים הנכנסין שם בירושלים בזמן הקבוע טמאין יעשו בטומאה.

[הלכה טו] ומפני מה מחזירין על הטהור מבית אב אחר, מפני שהטומאה לא הותרה בציבור אלא באיסורה עומדת ודחוייה היא עתה מפני הדחק, ואין דוחין כל דבר הנדחה אלא במקום שאי אפשר ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה. **[הלכה טז]** ומנין שטומאת מת דחוייה בציבור שנאמר **(במ' בהע' טו,י)** **וַיְהִי אַנְשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְגִנְשׁ אָדָם**, כך למדו מפי השמועה שאנשים יחידים הם שידחו לפסח שני אם היו טמאים, אבל ציבור שהיו טמאי מת אינן נדחין אלא הטומאה תדחה ויעשו פסח בטומאה, והוא הדין לכל קרבן שקבוע לו זמן כפסח שהוא דוחה את הטומאה.

(במ' בהע' טו,י) **וַיְהִי אַנְשִׁים אֲשֶׁר** - קדמא, קדם הפסח לסיום טומאת מת של יחידים, **[רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה טז]** למדו מפי השמועה (טט: כעין מן הטעמים שרובן נשמעין) שאנשים יחידים הם שידחו לפסח שני אם היו טמאים, **(במ' בהע' טו,י)** **וַיְקַרְבוּ לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן** - גרשיים ... תביר, כעין יצא להקל ולהחמיר, להקל להקרה בטומאה של קרבנות צבור שמועדם קבוע ואין להם תשלומין ולהחמיר כנרמז בכתוב הבא ותבנית הטעמים שלו **לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן**. **לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן** - בכתוב זה יש שתי תבניות טעמים המלמדות על שני מצבים וכתוצאה שתי הלכות. **(מצב א)** **לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן** - מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים ב(הלכה א) ביניהם בקשר לנושא.

(מצב ב) **לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ועל חלקם לא חלה (הלכה ב) בקשר לנושא **(מצב א)** **לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן** - מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים ב-(הלכה א) ביניהם בקשר לנושא. נשלב הבדלי הלכה בלשון הרמב"ם.

[רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה יד] (הבדל א) היו מקצת בית אב (של כהנים שעובדים ביום שחל בו פסח ראשון) טמאים ומקצתם טהורים אף על פי שרובן טמאי מת לא יקריבו אלא הטהורים (הטהורים מקריבים, הטמאים אוכלים), { המצב הבא שייך לתכונה ב. היה כל בית האב טמאי מת יביאו בית אב אחר, היתה כל המשמרה טמאי מת מחזירין על משמרה אחרת, } (הבדל ב) אם היו רוב הכהנים הנכנסין שם בירושלים בזמן הקבוע טמאין יעשו בטומאה.

(מצב ב) **לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ועל חלקם לא חלה (הלכה ב) בקשר לנושא רק בטומאת מת כנאמר **(במ' בהע' טו,י)** **וַיְהִי אַנְשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְגִנְשׁ אָדָם**, ההקרה מותרת ולא בטומאות אחרות.

ע"פ **[רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה טז]** כל קרבן שקבוע לו זמן כפסח שהוא דוחה את הטומאה. קרבן צבור שיש לו תשלומים לא יקרב בטומאה. **[רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה יד]** ... היה כל בית האב טמאי מת יביאו בית אב אחר, היתה כל המשמרה טמאי מת מחזירין על משמרה אחרת, ... **[הלכה טו]** ומפני מה מחזירין על הטהור מבית אב אחר, מפני שהטומאה לא הותרה בציבור אלא באיסורה עומדת ודחוייה היא עתה מפני הדחק, ואין דוחין כל דבר הנדחה אלא במקום שאי אפשר ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה.

דרך הסבר בהלכות דרך ארץ. [ספרי כ] ... אפשר משה לא היה יודע אהרן היה יודע, אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה (ד"א ר' אבא) [אבא חנן] אומר משום ר' אליעזר בבית המדרש באו ועמדו לפניו: [רש"י] כששניהם יושבין בבית המדרש באו ושאלום. ולא יתכן לומר זה אחר זה, שאם משה לא היה יודע, אהרן מנין לו: [התורה והמצוה (מלבי"ם)] ... כמו שכתוב בספרי (טט - מט) ממות בבנות צלופחד (ובבלי) בבא בתרא קיט, מפרש שרבי יאשיה סבר אין חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב, ורבי אליעזר סבר חולקים. היות ואות או מלת היחס **לְפָנֵי באה לפני משה ולפני אהרן לכן נראה שהנושאים שוים במעלה ולכן סבר רבי אליעזר שהיו יושבים בבית המדרש וחלקו כבוד לשניהם. לרבי יאשיה שסבירא ליה שאין חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב היה לו לכתוב לפני משה ואהרן אחרי שאהרן טפל למשה, אך כיון שכתוב **לְפָנֵי** ... **וּלְפָנֵי** וע"כ סבירא ליה, שבאו תחילה אל אהרן ואח"כ אל משה.**

וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר שמרבה את בית המדרש או הסנהדרין על אהרן, **לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן** - מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושונים בהלכותיהם או עניניהם לגבי הנושא או לא מצטרפים. כאן נסביר לפי התפקיד שלא מצטרפים וזה לפי דעת ר' יאשיה שאין חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב (הכיבוד לא מצטרף). קודם שאלו בבית הדין ללא אהרן, אח"כ שאלו את אהרן, אח"כ שאלו את משה.

ואין לי הסבר לתבנית **לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל חלק מהם לא חלה ההלכה או הענין בנושא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמיתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא; מחרף – תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.10 במדבר בהעלתך ח,א (התש"פ)

במדבר בהעלתך י, לד: וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעֵם מִן־הַפְּתַחנָה: ס

(במ' בהע' י, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או חלה אותה הלכה.

ב-[ספרי פיסקא פג] יש לימודים אחדים לכתוב זה המתאימים לתפקיד תבנית הטעמים.

(לימוד א) (במ' בהע' י, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם מיכן אמרו שבעה עננים הם (במ' בהע' י, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם (במ' שלח יד, יד) וַעֲנֵנָה עֲמַד עֲלֵיהֶם (במ' שלח יד, יד) וַעֲנֵנָה עֲמַד עֲלֵיהֶם (ש"מ' פק' מ, לז)

ואם-לא יעלה הענן (ש"מ' פק' מ, לז) כִּי עָנָן ה' עֲלֵהֶמשָׁפָן ואחד מלמעלה ואחד מלמטה

ואחד מלפניהם הגבוה ממניכיו והנמוך מגביהו ומכה את הנחשים ואת העקרבים ומכבד ומרביץ לפנייהם ור' יהודה אומר שלשה עשר היו שנים מכל רוח ורוח ושנים מלמעלה ושנים מלמטה ואחד מלפניהם ר' יאשיה אומר ארבעה רבי אומר שנים.

מוצע לומר שעל כל ענן חל אותו ענין (במ' בהע' י, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם (במ' שלח יד, יד) וַעֲנֵנָה עֲמַד עֲלֵיהֶם זה מתיחס לכל ענן,

(במ' בהע' ט, ט) וַיִּבְהַאֲרֵהוּ הָעֲנָן (ש"מ' פק' מ, לז) ואם-לא יעלה הענן כל העננים מאריכים ולא עולים.

(ש"מ' פק' מ, לז) וַיִּבְהַאֲרֵהוּ הָעֲנָן כל העננים עולים. אפשר שהכתוב (ש"מ' פק' מ, לז) כִּי עָנָן ה' עֲלֵהֶמשָׁפָן מלמד על הענן המרכזי טעם מלת כִּי בתפקיד בעל בחינה נעלה וטעם מלת עָנָן קדמא בתפקיד מקדים שעל-פי התנהגותו מתנהגים העננים האחרים.

אפשר שבכתוב (במ' שלח יד, יד) וַיִּבְהַאֲרֵהוּ עָנָן – מונח רביעי בתפקיד של לפחות ארבע, נמצא רמז נוסף לרביעי העננים, וטעם קדמא במלת

(במ' שלח יד, יד) אֲתָה מרמז לענן המקדים לפניהם והוא בנוסף לענן שבאותה רוח.

(לימוד ב) (במ' בהע' י, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או חלה אותה הלכה.

המשך [ספרי פיסקא פג] (במ' בהע' י, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם על החיגרים ועל הסומים ועל הזבים ועל המצורעים :

(במ' בהע' י, כט, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם מנין אתה אומר שאם היה אחד מישראל נמשך מתחת כנפי הענן [עמוד הענן היה] נמשך עמו

לאחריו עד שעה שחזור ת"ל (כט, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם קבוצת הפרטים הם בעלי מומים המעכבים את הלוכם ומצורעים המשולחים

ממחנה ישראל והענן המאסף מגן עליהם. [תורה שלמה פירוש ספרי מלוקט מפרש"י על הברייתות מהספרי בגמרא, רבנו הלל, זית רענן על הילקוט'ש ועוד] לומד הגנת החגרים וגו' ממלת עֲלֵיהֶם על כולם במשמע .

(במ' בהע' י, לד) וַעֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם – אתנה מגביל את ההגנה, ע"פ המשך [ספרי פיסקא פג] (לימוד א) מגביל ההגנה לישראל בלבד (לימוד

ב) מגביל הגנה לישראל לזמן יום. אפשר שהכוונה שבליילה ההגנה היא ע"י עמוד האש אף שהדבר לא נאמר ב-[ספרי פג].

(ש"מ' פק' מ, לז) כִּי עָנָן ה' עֲלֵהֶמשָׁפָן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לְיָלֵה בּוֹ לְעֵינֵי כְלֵבִית־יִשְׂרָאֵל בְּכַל־מְסָעֵיהֶם:

(ש"מ' פק' מ, לז) לְעֵינֵי כְלֵבִית־יִשְׂרָאֵל – (אתנה) מרכא טפחא בתפקיד סמוכים כעין מדה כ"ב מל"ב מידות מדבר שחבירו (כאן הכתוב לפניו) מוכיח עליו, סוף [ספרי פיסקא פג] ר' שמעון בן אלעזר אומר מנין אתה אומר כל אותם ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נצרכו

לנר אלא אפילו נכנס אדם חדר לפניו מן החדר כמו פנס נכנס עמו עד שעה שחזור ת"ל (ש"מ' פק' מ, לז) לְעֵינֵי כְלֵבִית־יִשְׂרָאֵל

בְּכַל־מְסָעֵיהֶם: הא אפילו אדם נכנס חדר לפניו מן החדר עמוד האש מאיר לפניו (סליק פיסקא). (זוה הכתוב לפניו (ש"מ' פק' מ, לז) וְאֵשׁ תִּהְיֶה לְיָלֵה בּוֹ. תִּהְיֶה לְיָלֵה – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, היינו מרבה על הלילה מקום אפל ביום, ולפי

[אור החיים] (ש"מ' בשלח יג, כא) היה ענן אור קדוש גם ביום ולא השתמשו באור השמש. אפשר שלושה דברים אלו מרומזים בטעם מלת (ש"מ' פק' מ, לז) וְאֵשׁ – זקא-גדול בתפקיד שלוש.

במדבר בהעלתך י, לה: ס ל וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ נִיאָמַר מִשָּׁה קוֹמָה וְה' וַיַּפְצֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנְסֹו מִשְׁנֵאִיךְ מִפְּנֵיךְ:

[ספרי פיסקא פד] (במ' בהע' י, לה) וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ נִיאָמַר מִשָּׁה קוֹמָה וַיַּפְצֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנְסֹו מִשְׁנֵאִיךְ מִפְּנֵיךְ: והוא ספר

בעצמו מיכן אמרו ספר שנמחק ונשתתיר בו שמונים וחמש אותיות כפרשת (במ' בהע' י, לה) וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ נִיאָמַר מִשָּׁה את הידים [תורה

שלמה פירוש ספרי] שגזרו ב"ש וב"ה על הספר שמטמא את הידים לפסול את התרומה, שבתחילה היו מצניעים אוכלים דתרומה אצל ס"ת אמרו האי קודש והאי קודש ככיון דקא חזו דקאתי ליידי פסידיא (דעכברין מצוין אצל אוכלים ומפסידים את הספר)

[ידיד נפש ירושלמי מגילה פ"א, ה"ט] תני, ספ"ר שְׁשִׁישׁ בוֹ שְׁתֵּים וְשָׁלֹשׁ טַעֲוִיּוֹת כָּל־דָּף וְדָף, מְתַקְּנֵהוּ וְקוֹרְא בוֹ. אַרְבַּע טַעֲוִיּוֹת אֵינֹו קוֹרְא בוֹ. ושואל והתני ספ"ר שְׁשִׁישׁ בוֹ שְׁמוֹנִים וְחֲמִשָּׁה טַעֲוִיּוֹת כְּפָרֶשֶׁת (במ' בהע' י, לה) וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ נִיאָמַר מִשָּׁה וְקוֹרְא בוֹ אַבְל יוֹתֵר מִפ"ה טַעֲוִיּוֹת לֹא

מתקן, ואם יש בכל עמוד שלש טעויות, אתה מגיע למספר גבוה מפ"ה! ועונה אָמַר רַבִּי שְׁמִי, פֶּאֶן בְּסַפֵּר גְּדוֹל סֵפֶר אֶחָד שִׁישׁ בוֹ חֲמִישָׁה חומשים, שם עד ג' טעויות בכל עמוד מתקן. וְכָאֵן בְּסַפֵּר קֶטָן לֹא יוֹתֵר מִפ"ה טַעֲוִיּוֹת.

(במ' בהע' י, לה) וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלק מהם לא חלה הלכה או ענין מסוים.

ספר שנותרו ממנו פחות משמונים וחמש אותיות אינו מטמא את הידים לתרומה ספר חומש אחד שבו יותר מפ"ה טעויות לא מתקנים

[ספרי פיסקא פד] (במ' בהע' י, לה) נִיאָמַר מִשָּׁה קוֹמָה וְה' וַיַּפְצֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנְסֹו מִשְׁנֵאִיךְ מִפְּנֵיךְ: כיצד יתקיימו

שני כתובים הללו? ... ד"א למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה מהלך בדרך ונהג אוהבו עמו כשהוא נוסע אומר איני נוסע עד שיבא אוהבי וכשהוא חונה אומר איני חונה עד שיבא אוהבי נמצאת מקיים על פי משה יחנו ונמצאת מקיים עֲלֵיךְ ה' יִחְנֶנּוּ ועל פי משה

יסעו וְעֲלֵיךְ ה' יָסְעוּ.

[ספרי זוטא] (במ' בהע' י, לה) ... בזמן שהיו נוסעין היה עמוד הענן נעקר ממקומו על פי המקום ולא היה לו רשות להלך עד שיאמר לו משה נמצאת מקיים על פי י"י ועל פי משה

(במ' בהע' י, לה) נִיאָמַר מִשָּׁה – מונח מרבה, אתנה מגביל, בסה"כ כעין רבוי הגבלות. הקב"ה כביכול מגביל עצמו להוראות משה.

אפשר שכאן נמצא אחד מהשרשים שהקב"ה מסר בידי חכמים הנהגת ישראל ע"פ הבנתם בתורה.

כגון: [בבלי מכות כג, ב] אמר ליה אביי, אלא הא דאמר רבי יהושע בן לוי: שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם, מאן סליק לעילא ואתא ואמר: אלא קראי קא דרשינן, ה"נ קראי קא דרשינן. גופא, א"י יהושע בן לוי: שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם, [אלו הן]: מקרא מגילה, ושאלת שלום [בשם], והבאת מעשר. מקרא מגילה, דכתיב: (אסתר ט, כז) קָמְנוּ וְקַבְּלוּ וְקַבְּלוּ הַהַזְדִּים. קיימו למעלה מה שקבלו למטה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמתי – הוללים ק"ט, שם; עמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשס"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

[בבלי בבא מציעא נט,ב] חזר ואמר להם (ר' אליעזר): אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום! עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: **(דב' נצ' ליב) לא בשמים הוא - מאי לא בשמים הוא - אמר רבי ירמיה: שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבית קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה (שמ'משי' כג,ב) אַתְּרֵי רַבִּים לְהַשְׁתּוֹת - אשכחיה רבי נתן לאלהיו, אמר ליה: מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא? - אמר ליה: קא חייך ואמר נצחוני בני, נצחוני בני.**

(במ' בהע' ילה) קינמה ו ה' - מונח פסק רביע, נראה כי כאן בא להודיע על פעמיים ארבע קשורים אבל אינם באותה דרגה, המרכבה בעלת ארבע "אופנים" (וכנראה ארבע) החיות הקודש שאינן באותו דרגה כמו המרכבה **הסבר תחבירי: (במ' בהע' ילה) קינמה ו ה' -** פסק בין מלה המסתימת באות ה"א מאותיות אהו"י ובין מלה הפותחת באות יו"ד מאותיות אהו"י. אבל זה כלל שלא מקוים תמיד. בנוסף מלת **קינמה** מוטעמת בטעם מונח שהוא טעם מחבר לכן אפשר שצריך איזה הפסקה. **הסבר רעיוני: (במ' בהע' ילה) קינמה ו ה' -** נקדים בהסבר הבא:

[בעל הטורים] (במ' בהע' ילה) קינמה ו ה' , בַּנְסַע הָאָרְזָן , כשנוסע הארון ; מסיע עמו המרכבה וחיות הקדש, בַּנְסַע (בהחלפת אותיות) אטב"ח (אותיות אלף וטית מתחלפות ביניהן, אותיות בית וחית וכן הלאה, מתקבל) חשמל, **בַּנְסַע** (בהחלפת אותיות) א"ת ב"ש (מתקבל) שטח"ז שהוא בגימטריא ככבוד המרכבה, **בַּנְסַע** בגימטריא יעקב שדמות יעקב אשר הוא חקוק בכסא הכבוד (המרכבה) נוסע עמהם, **(במ' בהע' ילו) וּבְנִיחָה**, כתיב בה"א כנגד ד' דגלים ומחנה ליה, בפסוק **וַיְהִי בַּנְסַע י"ב** תיבות כמו שיש בפסוק **(דב' וחי' לו,יב) וּלְכֹל מִיַּד הַתְּזוּחָה וּלְכֹל הַמְּנַאֵל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה לְעֵינֵי פְּלִיִּשְׁרָאֵל**: שהוא סוף התורה, ובפסוק **(במ' בהע' ילו) וּבְנִיחָה** יש בו ז' תיבות כמו שיש בפסוק "בראשית" שהוא תחלת התורה; לומר שהוא חשוב ספר תורה בפני עצמו, ומתחיל ביו"ו ומסיים בלמ"ד על שם **(תבוק ג,ו) הַלִּיכּוֹת עוֹלָם לָו**:

הסבר רעיוני: (במ' בהע' ילה) קינמה ו ה' - פסק בתפקיד של לימוד מצד שמאל של הפסק על צד ימין של הפסק, שני דברים דומים אבל לא באותה דרגה. כאן ע"פ **[בעה"ט] (במ' בהע' ילה) בַּנְסַע הָאָרְזָן -** מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן כ- **[בעה"ט]** כשנוסע הארון; מסייע עמו **המרכבה וחיות הקדש** **הסבר רעיוני: (במ' בהע' ילה) קינמה ו ה' -** מונח פסק רביע, קריאה עם פסק המרכבה בעלת "אופנים" חיות הקודש שאינן באותו דרגה כמו המרכבה קריאה ללא פסק – מונח רביע בתפקיד שתי רביעיות, ע"פ **[בעה"ט]** המרכבה בעלת ארבע צדדים ארבעה "אופנים", וארבע חיות הקודש הנושאות או נשאות עם המרכבה.

קינמה ו ה' וּפְצוּ אֵיבֵיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ **[ספרי זוטא] (במ' בהע' ילה) ... קינמה ו ה' וּפְצוּ אֵיבֵיךָ**, מלמד שכולן בשעה שהן מתכנסין למלחמה **וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ** בשעה שפניך עמנו הם נסים וכן הוא אומר **(שמ' תשא לג,טו) אִם-אֵין פְּנֵיךָ הַלְכִים אֶל-תַּעֲלֵנוּ מִנָּה:: וּפְצוּ אֵיבֵיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ**, וכי מה הם כל גויי הארץ וכל ממלכות האדמה שהם קרואים אויבים ושונאים למקום אלא כל שהוא אויב ושונא לישראל כאלו הוא אויב ושונא למקום וכן הוא אויבי המקום שנא' **(שמ' משי' כג,כב) וַאֲבִתְּלֵי אֶת-אֵיבֵיךָ וְצַרְתִּי אֶת-צַרְרֵיךָ**:

(במ' בהע' ילה) וּפְצוּ אֵיבֵיךָ - פשטא זקף-קטן, שני לימודים בפשט כפי שמתברר מהמשך ה-**[ספרי זוטא]** אלא שסדר הלימוד הוא (לימוד ב) אויבי ה' הם אויבי ישראל (לימוד א) והפצת אויבי ה' קורה בשעה שמתכנסים למלחמה על ישראל המסמלת מלחמה בה'. **(במ' בהע' ילה) וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ -** מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כדרשת **[ספרי זוטא]** המרבה על שנאת הגויים למקום שנאתם לישראל כל שהוא אויב ושונא לישראל כאלו הוא אויב ושונא למקום. **(במ' בהע' ילה) מִפְּנֵיךָ -** סלוק מגביל כדרשת **[ספרי זוטא]** בשעה שפניך עמנו הם נסים. פני ה' מסמל מידת דין. בשעה שישאל מקיימים את התורה אין דין על ישראל ויש דין לגויים. **ראה מונח רביע, פסק**

במדבר בהעלתך ילו: וּבְנִיחָה יֵאמֵר שִׁנְיָה הוּא רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: [פ] **[ספרי פיסקא פד] (במ' בהע' ילו) ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל, מגיד הכתוב כשהיו ישראל נוסעים אלפים וחוננים רבבות כביכול אמר משה לפני המקום אינני מניח את השכינה [לשרות] עד שתעשה לישראל אלפים ורבבות שמתשובה שאמר אתה יודע מה אמר להם (דב' א,יא) ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כְּכֹס אֶלֶף פְּעֻמִּים וַיִּבְרַךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דָּבַר לָכֶם: אמרו לו משה רבינו הרי אנו מובטחים בברכות הרבה [שכך הבטיחנו ככוכבי השמים וכחול הים וכצמחי אדמה] ואתה נותן קצבה לברכותינו אמר להם אני בשר ודם יש קצבה לברכותי זו משלי אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם כחול ימים וכצמחי אדמה וכדגי הים וככוכבי השמים לרוב: **וּבְנִיחָה יֵאמֵר**, מגיד הכתוב שאין שכינה שורה למעלה אלא באלפים ורבבות שנא' **(תה' סח,יח) רַבְּבָה אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן אֲדָגֵי כֶּסֶם סִינֵי בַקְדָּשׁ: וכשם שאין שכינה שורה למעלה אלא באלפים וברבבות כך אין שכינה שורה למטה אלא באלפים ורבבות [לכך נאמר וּבְנִיחָה יֵאמֵר שִׁנְיָה הוּא רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל:] (סלוק פיסקא).****

וּבְנִיחָה יֵאמֵר - (סלוק) טפחא אתנה תבנית טעמי) שמע ישראל, **(תה' סח,יח) רַבְּבָה אֱלֹהִים -** מהפך רביע, מוציא מפשט ומלמד משל לארבע חיות הנושאות המרכבה. **שמות כי תשא לב,כג: וַיֵּאמְרוּ לֵי עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכּוּ לְפָנֵינוּ כִּי-זָהוּ מִשָּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֵעֲלֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַענוּ מַה-יְהִי לָו: (רמב"ן) ורבתינו למדו אותנו הענין הזה והם שגלו סודו, אמרו (שמ"ר ג,ב): **רָאָה רְאִיתִי אֶת-עֵנִי עִמִּי -** אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, אתה רואה ראייה אחת ואני רואה שתי ראיות; אתה רואה אותן באין לסיני ומקבלין תורתך, ואני רואה היאך מתבוננים בי שאני יוצא בקרובין (ג"א קרונין) שלי, שאתן להם את התורה, שנאמר **(תה' סח,יח) רַבְּבָה אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן**, ושומטין אחד מן טטרא מוליך שלי, שכתוב **(יח א,י) וּפְנֵי-שׁוֹר מִהַשְּׂמָאוֹל**, ומכעיסין אותי בו. 'טטרא מוליך' - ארבע פרדות; 'טטרא' בלשון יון 'ארבע', כמו שאמרו **(נזיר ח,ב):** טטראגון - ארבע; 'מוליך' - פרדות, כמו 'מולאות של בית רבי' (ראה שבת נב,א); משל לארבע חיות הנושאות המרכבה.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוות האמנותי – הלויים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דוקא – מוציא; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דוקא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; דוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.11 במדבר בהעלתך ח,א (התשפ"א)

במדבר בהעלתך ח,ה: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאֹמֶר: מופע 50 בתורה, לקיחת הלויים לשררה ולעבודה לפני ה', זוכה לאחד משבעים

המופעים של הפסוק הזה בתורה, שהוא אחד משבעים הענפים שעליהם נסמכים שאר מצוות התורה **[זוהר לסעודה שלישית]**

(ו) קַח אֶת-הַלְוִיִּים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁתַּרְתָּ אֹתָם:

(ז) וְכִה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְשִׁתְרָתָם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהַעֲבִירוּ תַעַרְלֵךְ-עַל-כָּל-בְּשָׂרָם וְכַבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וְהִשְׁתַּחֲוּ:

(ח) וְלָקְחוּ פָר בֶּן-בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפְרֹשְׁנֵי בֶן-בָּקָר תַּקַּח לְחֹטָאת:

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת בהעלותך סימן ח] (ח,ו) קַח אֶת-הַלְוִיִּים זה שאמר הכתוב **(תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְחָן וְרָשַׁע וְאֶהָב חֲמֵס שְׂנֵאָה נַפְשׁוֹ:** אין הקדוש ברוך הוא מעלה את האדם לשררה עד שבוחן ובודק אותו וחלחל וכיון שהוא עומד בניסונו הוא מעלה אותו לשררה, וכן את מוציא באברהם אבינו נסהו הקדוש ברוך הוא בעשר נסיונות ועמד בהן ואח"כ ברכו שנאמר **(בר' ח"ש כד,א) וַיְבָרֶךְ אֱתֵּאֲבָרְהָם בְּכֹל:** וכן יצחק נסהו בימי אבימלך ועמד בניסונו ואח"כ ברכו שנאמר **(בר' תול' כו,יג) וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּעָרְצָה הַהִיא וַיִּמְצָא פִּשְׁגָה הַהִיא מֵאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה':** וכן יעקב אבינו נסהו בכל אותן הצרות בעשו ברחל בדינה ביוסף בשמעון בבנימין והיאך יצא מבית אביו שנאמר **(בר' וישלח לב,יא) כִּי בָמִקְלִי עֲבַרְתִּי וְגו'** ואח"כ ברכו שנאמר **(בר' וישלח ח,ט) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל-יַעֲקֹב עוֹד בָּבֶאֱוָה מִפְּנֵי אָרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ:** וכן יוסף נסהו בכל אותן הצרות באשת פוטיפר והיה חבוש שנים עשרה שנה ואח"כ יצא ונעשה מלך על שעמד בניסונו, **הוי' (תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְחָן,** ואף שבטו של לוי נתנו נפשם על קדוש שמו של הקדוש ברוך הוא שלא תבטל התורה שבשעה שהיו ישראל במצרים מאסו בתורה ובמילה והיו כלם עובדי ע"ג שכן יחזקאל מוכיחו שנאמר **(יחזקאל כ,ה) וְאֶמְרַתְּ אֲלֵיהֶם כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי ה' בְּיוֹם בְּחָרִי בְּיִשְׂרָאֵל וְאָשָׂא יְדֵי לְזָרַע בֵּית יַעֲקֹב מֵה כתיב בסוף (יחזקאל כ,ח) וַיִּמְרֹדֵי וְלֹא אָבֹל לְשִׁמְעַי אֲלֵי אִישׁ אֶת-שְׂקוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ וְגו',** מה עשה הקדוש ברוך הוא הביא חשך על המצרים שלשת ימים והרג בהם כל רשעי ישראל שכן הוא אומר **(יחזקאל כ,לח) וְכָרוּתֵי מִמֶּם הַמְרָדִים וְהַפְּשָׁעִים בִּי,** וכן הוא אומר **(שה"ש ב,יג) הַתֵּאֱנָה חֲטָטָה פִּיָּיהָ וְגו',** התאנה חנטה פגיה אלו הרשעים שבישראל, **(שה"ש ב,יג) וְהַגִּפְנִים סִמְרָן וְגִתְנוּ רִיחַ** אלו הנשואים שעשו תשובה ונתקבלו, **(שה"ש ב,י) קוּמִי לָךְ רַעְיִתִי יַפְתִּי וְלִכְיִילָךְ:** שהרי הגיע הקץ מן הגאולה, אבל שבטו של לוי כלם צדיקים היו והיו עושין את התורה שנאמר **(דב' וזה"ב לג,ט) כִּי שְׁמָרוּ אֶמְרַתְךָ זו תורה וְבָרִיתְךָ יִצְרָרוּ זו המילה ולא עוד אלא משעשו את העגל לא נשתתפו שם שבטו של לוי שנאמר (שמ' תשא לב,כו) וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה מִשְׁעַר הַמִּחֻנֶּה וַיֹּאמֶר מִי לָה' אֵלָי וַיֹּאסְפוּ אֲלָיו כָּל-בְּנֵי לֵוִי:** כיון שאמר להם משה **(שמ' תשא לב,כו) שִׁמּוּ אִישׁ-תְּרָבּוֹ עֲלֵי יָרְכוֹ עֲבָרוּ וְשׁוּבוּ מִשְׁעַר לְשַׁעַר הַמִּחֻנֶּה וְהִרְגוּ אִישׁ-אֶת-אָחִיו וְאִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת-קָרְבּוֹ:** מיד עשו כן ולא נשאו פנים, וכן משה מברכן **(דב' וזה"ב לג,ט) הָאֲמָר לְאֶבְרָם וְלֹאֲמָלוֹ לֹא רֵאִיתִיו וְאֶת-אֶחָיו לֹא הִפִּיר וְאֶת- בְּנֵי בְּנָיו לֹא גִדַּע,** וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שהיו כולם צדיקים ונסה אותם ועמדו בניסונם שנאמר **(דב' וזה"ב לג,ט) אֲשֶׁר נִסִּיתוּ בְּמִסְהָ תְּרִיבָהוּ עֲלֵי מִי מְרִיבָה;** מיד אמר הקדוש ברוך הוא **(במ' בהע' ח,יד) וַתֵּינִי לִי הַלְוִיִּים:** לקיים מה שנאמר **(תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְחָן,** אבל הרשעים כתיב בהם **וְרָשַׁע וְאֶהָב חֲמֵס שְׂנֵאָה נַפְשׁוֹ:** אמר דוד **(תה' קכח,א) שִׁיר הַמַּעֲלֹת אֲשֶׁר יִכְתֹּב-לָהּ הַהֵלֶד בְּדַבְרֵי-וָ:** **דברים וזה"ב לג,ט: הָאֲמָר לְאֶבְרָם וְלֹאֲמָלוֹ לֹא רֵאִיתִיו וְאֶת-אֶחָיו לֹא הִפִּיר וְאֶת- בְּנֵי בְּנָיו לֹא גִדַּע כִּי שְׁמָרוּ אֶמְרַתְךָ וְבָרִיתְךָ יִצְרָרוּ:**

(במ' בהע' ח,ו) קַח אֶת-הַלְוִיִּים – יתיב מקף זקף-קטן, זקף-קטן רמז לשני לימודים, יתיב – במלה של הברה אחת או מלעילית בת שתי הברות טעם יתיב בא במקום טעם פשטא, יש לטעם יתיב שני תפקידים (א) של פשטא (ב) ויש לו בתפקיד דווקא כך, מתפקיד יתיב כפשטא שני הלימודים המרומזים בטעם זקף-קטן הם בפשט. הלויים נבחנו עד עתה פעמיים, מקף כבורר, במצרים הלויים שמרו על אמונת ה' כאשר ע"פ **(יחזקאל כ,ה,ח) בני ישראל מאסו בתורה ובמילה והיו כלם עובדי ע"ג,** במעשה העגל הלויים שמרו על אמונת ה', ובקריאת משה אחר מעשה העגל "מי לה' אלי" הלויים התיצבו לקריאת משה והרגו בעובדי העגל ללא התיחסות האם הנהרגים הם קרוביהם. יתיב – בתפקיד דווקא כך, מפני שנבחנו פעמיים בנאמנות לאמונת ה' לכן חביבים לפני ה', ראויים לשררה, ראויים לשמש לפני ה' בשירה וניגון ונשיאת כלי המשכן.

[בראשית רבה (וילנא) פרשת נח פרשה לב ג] כתיב (תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְחָן וְרָשַׁע וְאֶהָב חֲמֵס שְׂנֵאָה נַפְשׁוֹ: אמר רבי יונתן היוצא הזו אינו בודק קנקנים מרועעים, שאינו מספיק לקוש עליהם אחת עד שהוא שוברם, ומי הוא בודק בקנקנים יפים אפילו מקיש עליהם כמה פעמים אינם נשברים, כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה את הרשעים אלא את הצדיקים שנאמר **(תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְחָן (ח,ח) קַח אֶת-הַלְוִיִּים –** יתיב מקף זקף-קטן, זקף-קטן רמז לשני לימודים, ע"פ דרשת **[תנחומא בהע' ח] על (תה' יא,ה) ה' בחן את הלויים שאין בהם רשעים וגו' שאותם ה' מרחיק ומוזה נלמד שכאשר ה' מצא את הלויים צדיקים קרבים אליו.**

[מדרש אגדה (בובר) במדבר בהעלותך פ"ח ס' ו]

(במ' בהע' ח,ו) קַח אֶת-הַלְוִיִּים. שיקח אותם בדברים אמור להם אשריכם שמשמשים לפני המקום: **(ח,ו) וְשִׁתַּרְתָּ אֹתָם:** ולמה היו צריכים טהרה, והלא אהרן שהיה מקריב לא היה צריך טהרה לא הוא ולא בניו, שהיו נכנסים לפני ולפנים מן ההיכל, ולויים לא היו משמשים אלא לישא את המשכן ואומרים שירה, והיו צריכים טהרה בנ, ולמה כן, לפי שהקב"ה לקחם בחלקו הלויים, שנאמר **(במ' בהע' ח,ט) תַּחַת פְּטָרְת פְּלִיֶרְחֵם כְּכֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:** ואותם בכורות לא נפסלו, אלא על שעבדו ע"ז, וע"ז נמשלה במת, שנאמר **(תה' קו,כח) וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעֹר וַיֵּאכְלוּ זִבְחֵי מַתִּים:** מצורע נמשל במת, שנאמר **(במ' בהע' יב,ב) אֶל-גָּא תְהִי פְּמַת,** ואומר **(ישעיה ו' א) בְּשַׁנְת־מוֹת הַמָּלְךְ עֲזָהוּ (ט: מות הכוונה שנצטרע),** לפיכך הצריכים הזייה, של מי חטאת, כשם שעושים לטומאת מת, ולפי שנכנסו במקום הבכורים שהיו כאלו טמאי מתים, ולפי שהיו בכורות כמצורעים, לכך נאמר **(ח,ח) וְהַעֲבִירוּ תַעַרְלֵךְ-עַל-כָּל-בְּשָׂרָם,** ככתוב בטהרת המצורע **(וי' תי' ד,ט) וְהָיָה בְיוֹם הַשְּׂבִיעִי יִגְלַח אֶת-כָּל-שְׂעָרוֹ אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-קַנְוָו וְאֶת-גִּבְתּוֹ וְאֶת-עֵינָיו וְאֶת-כָּל-שְׂעָרוֹ יִגְלַח וְכִבְּסוּ אֶת-בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְשָׁחַר:** וכשם שנאמר במצורע **וְכִבְּסוּ אֶת-בְּגָדָיו,** נאמר בלויים **(ח,ח) וְכִבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם,** שצריכים טבילה: אבל **[שפת' ח ע (במ' בהע' ח,ח)]** ע"פ **[מנחה בלולה]** פירש שזה היה רק לעובדי העגל וזה לשונו ואף על גב דבשאר עובדי עבודה אלילים לא הצריכם תגלחת אלו שאני שעובדי העגל נלקו בצרעת כמו שדרשו על פסוק **(שמ' תשא לב,כה) כִּי פָרַע הוּא כִּי-פָרַעַה אֶהְיֶה** שלמדו גזירה שוה ממה שנאמר גבי מצורע **(וי' תז' יג,מה) וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פְּרוּעַ:** **(ח,ח) וְשִׁתַּרְתָּ אֹתָם –** טפחא בתפקיד שנוי להעבירם מטומאה לטהרה, כנדרש ב-**[מדרש אגדה]** לפי שהקב"ה לקחם בחלקו ... במקום בכורות ישראל שנפסלו על שעבדו ע"ז ומי שלא עבד לא מזה בהם כיאות, וכולם נחשבו כמצורעים, ומצורע נמשל במת, וצריך הזייה של מי חטאת, כשם שעושים לטומאת מת, וטבילה וכיבוס (=טבילת) בגדים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – הללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונת** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דראג** – מוציא; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקף-קטן** – 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונת רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע.

ח,ה) וְהִתְחַלְתֶּם אֹתָם – סלוק בתפקיד הגבלה, **[רשימות שיעורים (ר"ד סולובייצ'יק) מסכת סוכה דף נה עמוד ב]** ... **מדין קדושה יש לכהן קדושת לוי לעבודת הלויים, ולכן כהן שעובד עבודת לוי אינו כזר ואינו חייב מיתה בידי שמים. אולם לוי העובד עבודת כהן חייב מיתה בידי שמים כזר דאין ללוי קדושת כהונה והריהו כזר לגבי כהן. ולהלכה כהן אסור בעבודת לוי, לוי אסור בעבודת כהן. הערה בנושא פדיון בן. [מנורת המאור פרק ו - המצוות עמוד 488]** פדיון הבכור תלוי במי שהוא פטר רחם. לפיכך מי שהיו לו כמה נשים, ולכולן בנים בכורים, חייב לפדות את כולן. כהנים ולויים פטורים מפדיון בכוריהם, ואפי' כהנת או [לויה] הנשואות לישראל אין בכורן צריך פדיון. היו מעוברות מן גוי, בן לויה פטור מפדיון, ובן הכהנת חייב, מפני שנעשית אמו חללה כביאת הגוי. **[תשובות והנהגות כרך א סימן שעג]** והנה בנידון דיון מפורש ב"ש"ע יו"ד (ש"ה סעיף י"ח) שאם נתעברה מעכו"ם חייב הבן בפדיון לכשיגדיל אף שאמו כהנת מפני שנתחללה כביאת הגוי, ורק בן לויה פטור. אך שואל עדיין שיש לו עוד חברים שלא נפדו ורוצה לצרפם ולפדותם יחד, ויעשו בפומבי טעודה גדולה לפרסם הדבר.

[במדבר רבה (וילנא) פרשת בהעלותך פרשה טו סימן יא] (ח,ה) קח אֶת-הַלְוִיִּם, הלכה כמה נימין היו בכנור שהיו הלויים מנגנים בו א"ר יהודה ז' נימין היו בכנור שנא' **(תה' טו,יא) שָׁבַע שְׁמֵחוֹת אֶת-פְּגַדְךָ וְנַעֲמֹת בְּיַמֶיךָ וְצַח**: אל תהי קורא **שָׁבַע** אלא **שָׁבַע** שמחות וכן דוד אומר **(תה' קיט,קסד) שָׁבַע בַּיּוֹם הַלְלִיתִיךָ עַל מִשְׁפָּטֶיךָ דָּקָךְ**: ולימות המשיח נעשית שמונה שכן דוד אומר בניגון **(תה' ו,א) לִמְנַצֵּחַ בְּנִיגוֹנוֹת עַל-הַשְּׂמִינִית** ולעיתים לבא נעשית עשר שנא' **(תה' קמד,ט) אֲלֵהִים שִׁיר חֲדָשׁ אֲשִׁירָה לְךָ בְּנִבְלָה עֲשׂוֹר** ומי התקין להם שמואל ודוד שנא' **(ד"ה א,ט,כב) הִנֵּה יָסַד יְהוָה וְשִׁמּוֹאֵל הָרָאָה בְּאֲמוֹנָתָם**: והם העמידו חלוקי השיר והיו הלויים עומדים על הדוכן וממרים לפני מי שאמר והיה העולם ראה חביבה שחיבב הקדוש ברוך הוא את הלויים כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה הרבה הלויים חביבין לפני קח אותם לשמי לשררה מנין ממה שקרינו בענין **(ח,ה) קח אֶת-הַלְוִיִּם**.

[חכמת התורה – לו (בהעלתך): הרב שלמה קלוגר, ע' לא (37) אוצ"ח] ... ולכן אמר דתחלה הסמיכות אתי שפיר **(במ' בהע' ח,ב) בַּהֲעֲלֹתְךָ אֶת-הַנְּחִירִת אֶל-מִילֵּ פְנֵי הַמְּנוּחָה אֵירוּ שְׁבַעַת הַנְּחִירִת**: וכיון דהוי לפנים מוכח שהם עדות על ישראל ובע"כ שאהרן הוי שלוחא דרחמנא לכך בזה **(ח,ה) קח אֶת-הַלְוִיִּם** שידעו ששררות אני נותן להם, טט: הלויים הם עבדי אהרן ולכן גם הם שלוחא דרחמנא, הם צנור טהור שבנגנם בכינור של שבעה נימין הם ממשיכים בנגינה את האור העליון השורה ב-אור שבעת הנרות. הנגינה משרה שמחה המביאה לרוח הקודש ולדבקות באמונת ה' ומרבה רחמים. **(ח,ה) מְתוּדָה** - טפחא כשנוי רמז לתפקיד הלויים לנתב את העם לרבויו טהרה והמשכת דבקות בה' של **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – מונח מרבה אתה מגביל ב"כ רבוי הגבלות שבני ישראל מרבים גדרות לדבוק בשמחה בה'.

במדבר בהעלתך ח,ט: וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנֶי אֱהִל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **(במ' בהע' ח,ט) וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**. לפי שהיו הלויים כפרה לישראל. **וְהִקְהַלְתָּ** – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם והוא מאוחר בענין. **[רש"י] (במד' בהע' ח,ט) וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֵדַת** - לפי שהלויים נתנים קרבן כפרה תחתיהם, יבואו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם: **[שפת"ח ר] אף על פי שהלויים לא נתנו כפרה אלא על הבכורים כדלעיל. מכל מקום כיון שהבכורות היו של כל ישראל קרא בכורות קהל כל ישראל כאלו הם כל ישראל:** **(במד' בהע' ח,ט) אֶת-כָּל-עֵדַת** – טפחא, טפחא בתפקיד רבוי, לפי פ' **[שפת"ח ר]** בכורות כל ישראל נחשבו כאלו הם כל ישראל **(במד' בהע' ח,ט) אֶת-כָּל-עֵדַת** – מקף מקף, לאור ההסבר על טעם טפחא יוסבר מקף אחד כבורר ב"ן משמע כפשט כל ישראל כנלמד ב- **[מדרש אגדה (בבור) במ' ח] ומי שהיה מקריב קרבנו היה מביאו באהל מועד, לכך צו שיקהלו אֶת-כָּל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל באהל מועד, וְבִין משמע כפ' [שפת"ח ר] בכורות כל ישראל נחשבו כאלו הם כל ישראל.**

במדבר בהעלתך ט,כ – כא: [כ] וְאִשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן וְיָמִים מִסְפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי ה' יִחַן וְעַל-פִּי ה' יִסְעוּ: **[כא] וְאִשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֵנָן מֵעֵרֵב עַד-בֹּקֵר וְנִעְלָה הָעֵנָן בְּבֹקֵר וְנִסְעוּ אוּ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֵנָן וְנִסְעוּ:** גרסת כתב **(במ' בהע' ט,כא) וְאִשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֵנָן** – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר כפ' **[ר' יוסף בכור שור] (במ' בהע' ט,כא) וְנִעְלָה הָעֵנָן בְּבֹקֵר וְנִסְעוּ** - ללמדך, שלא היה נוסע כי אם **בבקר**, ולא הטריחן מעולם בערב. וכן **[ספורנו]** שלא היתה תחלת שום מסע בלילה. אבל **[אברבנאל במדבר פרק ט]** סובר שהיו נסיעות בלילה. גרסת המאור **(במ' בהע' ט,כא) וְאִשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן** – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה, הושעתה, ותתחיל שוב **(א) [משך חכמה] (וי' א,ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח. הנה לא הזכיר אהרן הכהן רק כאן. וטעמו משום דבאמת איך שייך נתינת אש בעולת נדבה? ואי משום דחונים היו במסעות, ואולי היה באמצע היום, הלא כבר פירשו ב-[תוספות מנחות צה,א] שלא היו נוסעים, והוא הדין חונים, רק בתחילת היום או תחילת הלילה. וכן משמע בפרשת בהעלותך (ט, כא): וְאִשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֵנָן מֵעֵרֵב עַד-בֹּקֵר וְנִעְלָה הָעֵנָן בְּבֹקֵר וְנִסְעוּ. ועל כרחין דפירושו, דכבר נתנו אש על המזבח לתמיד של שחר. וכן מפרש הגמרא ביומא (כז, א): איזהו דבר (שנאמר בו עצים אש ומזבח, הוי אומר) זה טלה. ע"פ פ' **[משך חכמה]** כאשר נסעו, היו נוסעים רק אחרי אחרי מתן אש על המזבח לתמיד של שחר. אבל הקרבת התמיד הושעתה לא הוקרב אלא בחניה הבאה. זה מתאים להסבר לגרסת המאור. **(ב) כפי [אברבנאל במדבר פרק ט] כי פעמים קרה שהיה הענן שוכן בערב ומתמיד שם עד הבקר ומיד בהשכמה היה נעלה הענן ... ואמרו עוד [כא] וְאִשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֵנָן מֵעֵרֵב עַד-בֹּקֵר** וגומר הוא להגיד שכמו שלא היו חוששים לרצונם ככה לא היו חוששים לטרחם ועמלם כי פעמים קרה שהיה הענן שוכן בערב ומתמיד שם עד הבקר ומיד בהשכמה היה נעלה הענן ועל כל זה היו נוסעים והוא טורח גדול כי היו העם סבורים שיעמדו שם ופרקו העגלות ויניחו משאם כמנהג הבאים מן הדרך. ולא היו אומרים הן עתה באנו מן הדרך ולמה נשוב אליו מיד ויתר קשה מזה או יומָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֵנָן וְנִסְעוּ: כלומר או הלכו כל היום וחנו בתחלת הלילה ובלילה הויא עצמו נעלה הענן והיה להם להתרעם ולומר הלא אפה ידעת חנותינו ואיך נלך בלילה אבל הם לרוב הכנעתם היו מיד נוסעים כי הביא הקיץ ילכו במדברות בלילה והכלל שאין פוצה מהם באמצע בתרעומות על זה **[ספורנו]** – סיפר רביעית, שתהייה חניית הענן לפעמים זמן מועד משוער באופן שהיה לילה בלבד שהוא זמן בלתי מוכן ומספיק לצרכי חניה ולצרכי המסע אמנם עם זה סיפר שלא היתה תחלת זמן מסע בלילה. לפ' **[אברבנאל, ספורנו והתורה"מ]** החניה הקצרה היתה החמרה על בני ישראל וכן חניה ארוכה במקום לא נוח אבל קיבלו זאת בהכנעה. וזה לא מתאים להסבר לתבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא, גרסת כתב.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעם המקרא והתורה שבעל פה, התש"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבוי**, **דוגא** – מוציא; **תבר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, **זקא-קטן** – **זקא-גדול**; **3 – רביעי**; **4 – מונח רביעי** – לפחות **4**; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.12 במדבר בהעלותך ח,א (התשפ"ב)

במדבר בהעלותך ח,א: וְהַבְדַּלְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לְיָהוָה:

[מדרש הגדול] (במ' בהע' ח,א) וְהַבְדַּלְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שיהוא מובדלין מכלל ישראל לעבודת השם ולהורות לכל ישראל. לא עורכין מלחמה כשאר העם ולא עסיקין בצורכי הגוף ולעצמן, לפי שנקראו חילו שלמקום, שנאמר **(דב' וזה"ב לג,יא) בְּרַךְ ה' חִיָּלוֹ**. **(ח,א) וְהָיוּ לְיָהוָה**. מגיד שקדושתן לעולם שכל מקום שנאמר **ל'י** הרי הוא קיים לעולם.

[תורה שלמה פט] [ספרי זוטא יא,טז ועוד] ככהנים הוא אומר (שמ' תצ' כח,מא) וְכִהְנֵנוּ לָיִ: בלויים הוא אומר (ח,א) וְהָיוּ לְיָהוָה, כישראל הוא אומר (וי' בהר כה נה) כִּי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם הא בכל מקום שנאמר **ל'י** הרי זה קיים לעולם ולעולמי עולמים **[ספרי בהעלותך פ' צב]**

[תורה שלמה צב] (ח,א) וְהָיוּ לְיָהוָה. וכן הוא אומר במקום אחר **(במ' ג,טז) פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לְוִי** וחזר ואמר **(במ' א,מט) אַךְ אֶת־מִטָּה לֹוִי לֹא תִקְדוּ וְאֶת־רֵאשֵׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**: אמר ליה למה א"ל כדי להוציאם מן הגזירה שצפה הקב"ה שעתידין ישראל להכעיס לפניו והוא אומר להם **(במ' שלח יד,כט) בְּמִדְבַר הַזֶּה יִפְלוּ פְגַרְיָכֶם** לפיכך אמר הקב"ה על בני לוי **(במ' א,מט) וְאֶת־רֵאשֵׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**: למה שהם שלי שנאמר **(ח,א) וְהָיוּ לְיָהוָה** שכל מי שמקריב עצמו מעט מקריבין אותו הרבה והן קרבו עצמן כשנאמר משה **(שמ' תשא לב,כו) וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בַּשַּׁעַר הַמִּתְנַהֵף וַיֹּאמֶר מִי לָהּ אֵלֶי וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו פְּלִגְנֵי לֹוִי: [תנחומא במדבר כ"ו]**

(במ' בהע' ח,א) וְהַבְדַּלְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם – פשטא זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שני פרטים הוותי הלוויים לעבודת ה' ולהורות לכל ישראל. הרחבה בענין עבודת ה' **[העמק דבר]** יהיו כל מעשיהם ומחשבותיהם לי לשמי כענין דכתיב מי לה' אלי, שביארנו משמעו שעושה רק לשם שמים, אלא דשם לא היה בתורת אזהרה, אבל כאן שנבדלו להיות נושאי המקדש, הוזהרו שיהיו מתנהגים בחסידות, וכפי שראוי להיות מרכבה לשכינה:

(ח,א) וְהָיוּ לְיָהוָה – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב כאן קדושת הלוויים מתקיימת לעולם לעולם.

(ח,א) וְהָיוּ לְיָהוָה – סלוק מגביל כאן ממעט הלוויים מעורכי מלחמה ומעיסוק בצרכי עצמן.

ועוד הגביל את הלוויים מלהיות נמנים במנין של כלל ישראל (היינו מיעטם מהמנין).

במדבר בהעלותך ח,טו: וְאֶחָד־רִיבֹן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֵבֶד אֶת־אֱהֹל מוֹעֵד וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:

[תורה שלמה צג] (במ' בהע' ח,טו) וְאֶחָד־רִיבֹן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם מלמד שכל האמור כפרשה מעכב בהם **[לקח טוב]**

(ח,טו) וְאֶחָד־רִיבֹן – מקף בורר בין פעולות שלא כסדרם או חסרות לא מעכב **ובין** שכל האמור כפרשה מעכב בהם . כאן מעכב.

[בראשית רבה (וילנא) (פרשת לך לך) פרשה מד סימן ה] רבי יודן ורבי הונא תרויהון בשם רבי יוסי בן זימרא, רבי יודן אמר בכל מקום שנאמר אחרי סמוך אחר מופלג, ור' הונא אמר בכל מקום שנאמר אחר סמוך אחרי מופלג ועוד **(ח,טו) וְאֶחָד־רִיבֹן** – מקף בורר בין משמע אחרי אחר זמן מופלג (רב) **ובין** משמע אחרי סמוך (מיד). כאן סמוך.

[מדרש אגדה (בובר)] (במ' בהע' ח,טו) וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לְפָנֵי אֶהָרֹן וּלְפָנֵי בְּנֵי וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לָהּ: תנופה זו נעשית לבני גרשון, לפי שהיה בכור, והכבור קדש, לכך לא נאמר לפני ה':

[מדרש אגדה (בובר)] (במ' בהע' ח,טו) וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה: תנופה זו נאמר לבני מררי, לפי שלא היה בכור, וגם עבודתו לא היה הארון, לכך לא נאמר בו לפני ה':

לפי **[מדרש אגדה (בובר)]** לכאורה היה צריך להיות כתוב ב-(ח,טו) והעמדת את-הלוויים בני גרשון ... והנפת אותם תנופה לה'. וב-(ח,יד) והעמדת את-הלוויים בני מררי ... וטהרת אותם והנפת אותם תנופה. וב-(ח,טו) והבדלת את הלוויים ... **וְאֶחָד־רִיבֹן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֵבֶד אֶת־אֱהֹל מוֹעֵד** . אלא שבסדר זה אין תנופה לבני קהת.

[תוספת ברכה – ה (דברים) הרב אפשטיין ברוך, ע' 282 (אוצה"ח)] מביא פסוק זה כדוגמא לכתוב בסדר הפוך.

(ח,טו) וְאֶחָד־רִיבֹן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שני למודים, וע"פ טעם פשטא **[למוד א] [משנת חיים – ד, הרב שטיינברג חיים, ע' קסח, (אוצה"ח)]** בספר גרש כרמל בשם ספר עשרה מאמרות, הכהנים הם מקריבי הקרבן והלוויים הם הקרבן לכן צויה הקב"ה להניף ולהרים אותם. **[רש"י] (במ' בהע' ח,יא) וְהִנִּירָ אֶהָרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה** - כדרך שאשם מצורע טעון תנופה חי. טט: גם גילוח כל שערים כדרך טהרת המצורע.

[למוד ב] סיום תהליך חינוך הלוויים לעבודה. ב-(ח,יא) למד תנופת כל אחד מבני קהת, ב-(ח,יג) למד תנופת כל אחד מבני גרשון, ב-(ח,טו) למד תנופת כל אחד מבני מררי. אבל בקהת וגרשון לא נאמר "טהרת". מוצע לומר שטהרת קהת וגרשון נלמדה מהכתוב ותבנית הטעמים של **(במ' בהע' ח,טו) וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה** - (אתנה) מונח זקא-קטן והוא פעולה (הוראת שעה) ואחריו צווי לעוד פעולה (הוראת שעה). אפשר שזאת אחת מצורות מופעי המדה ללמוד לאחריו ולפניו. **מהכתוב אחריו** לומד שיש להשלים את תהליך חינוך הלוויים ב"טהרת הלוויים" **[אנצ' תלמודית סעיף חינוכו לעבודה]** תהליך חינוך הלוויים כלל הזאת מי חטאת (ראה להלן קושיה על כך), תגלחת, קרבן, תנופה). מסיפא של **(ח,טו) בלמוד לפניו** ילמד שיטהר גם את בני קהת הנושאים כלי המשכן בכתף וביניהם נשיאת ארון הברית. ושיטהר גם את בני גרשון נושאי היריעות והקלעים. צריך עיון האם טהרה זאת היא בנוסף לנאמר ב-**(במ' בהע' ח,טו) קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם:** או שב-(ח,טו) זה צווי כללי וסיפא **(ח,טו) בלמוד לפניו** משלים טהרת בני קהת ובני גרשון. הלמוד לאחריו הוא לבני מררי נושאי עמודי המשכן ועמודי החצר כמובא ב-**[מדרש אגדה (בובר)]**

(ח,טו) לְעֵבֶד – טפחא בתפקיד שנוי שעד כאן למדנו על תפקיד הלוויים בשמירת המשכן, הקמתו, פירוקו ונשיאתו, וכאן מלמד על עבודת השיר **אֶת־אֱהֹל מוֹעֵד** שהחלה עם חנוכת המשכן **[משנת חיים שם]**.

(ח,טו) וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם – מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שני למודים, **[משנת חיים שם]** ובחזקוני כאן הקשה דהא בכלל חינוך הלוויים נאמר הנה עליהם מי חטאת וגו', והפרה נשרפה רק בב' בניסן, ואיך היו הלוויים ראוים לשיר ביום א' בניסן כמבואר ברש"י, ותיירץ **(טט: למוד א) שנטהרו משמן המשחה (טט: למוד ב) ומן הדם אשר על המזבח כעין אהרן ובניו כדאמרין במס' יומא (ד' א')** נכנסו מים תחת דם ע"ש.

במדבר ג,ט: וַתִּתֵּן לָהֶם אֶת־הַלְוִיִּם לְאֶהָרֹן וּלְבָנָיו תְּנוּנָם תְּנוּנָם הַמָּה לֹו מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

תְּנוּנָם תְּנוּנָם הַמָּה לֹו - קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,

במדבר בהעלותך ח,טז: כִּי תָנִים תָּנִים הַמָּה לֹו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּשִׁרְתָּ קַל־יָהֶם כַּכּוֹר כֹּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לֹו:

(ח,טז) תָּנִים תָּנִים הַמָּה לֹו - קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – הללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"ג – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; **טפחא = טרקה** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששעיה לגולו; יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקפ** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = ארש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור; **מחיצה**, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור; **מחיצה**, עיריה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

ספר טעמי הטעמים שרגא דזיאלאשינסקי, רש"י בראשית ויצא כט, לד]
לוי ותמתי, ששכולן כתיב: 'קראה' 'ותקרא', וזה כתב בו: **קרא**? ! ויש מדרש אגדה ב'אלה הדברים רבה', ששלח הקדוש ברוך הוא גבריאל והביאו לפניו, וקרא לו שם זה, ונתן לו עשרים וארבע מתנות כהונה; ועל שם שליוהו במתנות קראו **לוי**. בהסבר ל-**(במ' בהע' ח,ט)** לפי **[מדרש נחומא (ורשא) קרח סי' יב]** לוי ניתן כמעשר לה' כבר מלידתו, ולפי **[דברים רבה]** כבר בלידתו קיבל כהונה ולויה. אלא כפ' **[רש"י] (במ' בהע' ח,יז) כי לוי כל-בכור** - שלי היו הבכורות בקו הדין, שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים ולקחתי אותם לי **עד שטעו בעגל**;
[רש"י] (במ' בהע' ג,יב) ונאני הנה לקחתי - **ונאני** מהיכן זכיתי בהן **מתוך בני ישראל**, שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי? על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתי תמורתם; **לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל נפסלו. והלויים, שלא עבדו עבודה זרה, נבחרו תחתיהם.**

ועכשיו: **(במ' בהע' ח,יח) ונאקה את-הלוים**. ביציאת מצרים קידש הקב"ה את הבכורים בישראל בהצלתם ממכת בכורות. לפיכך, קדשו בכורי ישראל לה' והיו מיועדים לעבוד עבודת ה' ולכפר על בני ישראל, היינו לכל משפחה היה מי שיכפר עליה. אלא שהבכורים מישראל השתתפו במעשה העגל וזכות זאת אבדה מהם. ואילו שבט לוי היה כולו מרוחק ממעשה זה. ונענה לקריאת משה מי לה' אלי וזכה להיות המכפר, עתה בשלב המאוחר כל עדת בני ישראל מעבירה את עבודת ה' ללויים, שנמנו כפר' נשא כנגד בכורי ישראל.
[נקודות משיחות קודש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן - ליקוטי שיחות יג ע' 15], [רש"י] (טו,ח) נתנים נתנים – נתונים למשא, נתונים לשיר. לא פרש כן בפרטות **(במ' ג,ט) ונתתה את-הלוים לאהרן ולבניו נתונים נתונים הנה לו**. ויש לומר, דהנה שם נאמר **(ט,ג) לו**, והכונה לעבודת שמירת המשכן, שבה הוטל על הלויים לסייע לכהנים בעבודה שלהם. אין לפרש איפוא, שהכפל קאי על משא ושיר, שהם חובת הלויים עצמם. אך כאן נאמר **(טו,ח) לו**, ולכן אפשר לפרש שהכונה גם לעבודת הלויים – משא ושיר.
(ט,ג) נתונים נתונים הנה לו - קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,
(טו,ח) נתנים נתנים הנה לו - קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,
לפי שאחרי כיבוש הארץ לא היה יותר ללויים תפקיד נשיאה, אפשר לומר כי **לכתחילה** תפקיד הלויים מצד עצמם הוא משא ושיר. המשא פסק אחרי הקמת משכן שילה ואח"כ בית המקדש.
בפועל נותר תפקיד השירה מצד עצמם של הלויים, ותפקיד הלויים שלא מצד עצמם הוא לעבודת שמירת המשכן, שבה הוטל על הלויים לסייע לכהנים בעבודה שלהם (שלא בעזרת כהנים).

במדבר בהעלותך ח,יז: כי לוי כל-בכור בכני ישראל באדם ובבהמה ביום הפתי כל-בכור בארץ מצרים הקדשתי אדם לו:
אופן הלמוד הבא ע"פ **[תורה שלמה קב] [בבלי בכורות ג,ב]** ... תא שמע, רבי יהודה אומר: המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה - מעלין אותו בשווי, ונותן חצי דמיו לכהן. והנותן בקבלה, אף על פי שאינו רשאי - קונסין אותו עד עשרה בדמיו, ונותן כל דמיו לכהן. וחכמים אומרים: כל זמן שיד עובד כוכבים באמצע - פטורה מן הבכורה. **[בבלי בכורות ג,א]** ... אמר רבי יהושע: ושניהם מקרא אחד דרשו: **(ח,יז) כל-בכור**, רבנן סברי: **(ח,יז) כל-בכור** - מקצת בכור משמע, כתב רחמנא **(ח,יז) כל** - עד דאיכא כוליה, ורבי יהודה סבר: **(ח,יז) כל-בכור**; כוליה בכור משמע, כתב רחמנא **(ח,יז) כל** - דאפילו כל דהוא. איבעית אימא: דכולי עלמא **(ח,יז) כל-בכור** - רובא משמע, מר סבר: **(ח,יז) כל** - משמע למלויי אתא (רש"י: עד דליהוי כוליה דישאל), ומר סבר: לגרועי אתא (רש"י: דכל משמע כל דהו כמו לשפחתך אין כל בבית (מלכים ב ד)).

(ח,יז) כל-בכור - מקף בורר בין דעת ר' יהודה שבכור בהמה שיד עכו"ם באמצע (שיש לו בה שותפות) קדוש בקדושת בכורה ובין דעת חכמים כל זמן שיד עכו"ם באמצע פטורה מן הבכורה. מוצע לומר שמסיום הדיון יש למוד כללי על משמעות מלת "כל" עם מקף (אף על פי שלא מוזכר טעם מקף). האם "כל" זה הכל (ולענייננו רק אז חייבת בבכורה) או האם זה חלקי וחייבת בבכורה. נושא חדש **[רש"י] (במ' בהע' ח,יז) כי לוי כל-בכור** - שלי היו הבכורות בקו הדין, שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים ולקחתי אותם לי **עד שטעו בעגל**; ועכשיו: **(במ' בהע' ח,יח) ונאקה את-הלוים**.

[תורה תמימה (= תו"ת)] (במ' בהע' ח,יז) כי לוי כל-בכור - מכאן אתה אומר שקדשו ישראל בכורות במדבר **[בכורות ד' ב']**:
(במ' בהע' ח,יז) כי לוי כל-בכור וגו' - וכתוב **(שמ' בא יב,ג) והפיתי כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכל-אלתי מצרים אעשה שפטים** אָנֹּךְ: מכאן שקודם שהוקם המשכן היתה עבודה בבכורים **[ירושלמי מגילה פ"א ה"א]**:
[תו"ת הע' ז] משמע ליה הלשון **כי לוי כל-בכור** ... **בארץ מצרים** עודם בארץ מצרים הם בקדושתם, ובא לאשמעינן אף על פי דכתיב בפ' בא והיה כי יביאך ה' אל הארץ והעברת כל פטר רחם משמע דמקודם לא נצטוו על מצוה זו, קמ"ל דגם במדבר קדשו, ומה דכתיב והיה כי יביאך והדר והעברת באה לדרשה אחרת, עשה מצוה זו כדי שתכנס לארץ, כמבואר לפנינו בפ' בא, יעו"ש:
[תו"ת הע' ז] ר"ל דכשנבחרו הלויים תחת כל בכור ובני ישראל כתיב למעלה **כי לוי כל-בכור** ... **ביום הפתי כל-בכור בארץ מצרים הקדשתי אדם לו**: וכתוב בענין מכת בכורות שאמר הקדוש ברוך הוא **(שמ' בא יב,ג) ועברתי בארץ מצרים פלגלה הנה והפיתי כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכל-אלתי מצרים אעשה שפטים אָנֹּךְ ה'**: למדנו שביום שהוכה כל בכור נתקדשו בכורי ישראל, ועדיין אין אנו יודעין דבר נתקדשו, אלא מפני שבאותו זמן עצמו היתה ג"כ ביטול ע"ז שלהם כדכתיב **(שמ' בא יב,ג) ובכל-אלתי מצרים אעשה שפטים וידעו כי אני ה'**, (טט): סיומת זאת נמצאת ב-**(שמ' תצ"ט,טו) וידעו כי אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעבוד עבודה ולא אלהים אחרים**, למדנו ג"כ שקדושת הבכורים לעבודה לשמים היתה, ומכאן נתאמת הדבר הזה שתהא עבודה בבכורות. ויש להוסיף באור, כי היה המנהג אצלם להקריב בהן הבכור לע"ז, כמש"כ **(מ"ב ג')** ויקח את בנו הבכור ויעלהו עולה, ואולי אל זה כיון הנביא **(מיכה ו')** האתן בכורי פשעי, וכנגד זה הקדיש הקדוש ברוך הוא את הבכורים לעבודתו יתברך:

(במ' בהע' ח,יז) ביום - רביע בתפקיד ארבעה למודים שיש ללמוד מ- **הפתי כל-בכור בארץ מצרים**. לפנינו שני למודים.
(במ' בהע' ח,יז) הפתי כל-בכור בארץ מצרים - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשוטו. **(למוד א)** שביום שהוכה כל בכור נתקדשו בכורי ישראל **(למוד ב)** משולב עם הכתוב **(במ' בהע' ח,יז) הקדשתי אדם לו**: מלת **לו** (וי' בהר כה נה) **פירגו בני-ישראל עבדים עבדי הים** הא בכל מקום שנאמר **לו** הרי זה קיים לעלם ולעולמי עולמים הנתמך בתבנית הטעמים של **הקדשתי אדם** - מרכא טפחא קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן קיום לעד, **לו** - סלוק מגביל שקיום לעד מותנה בכך שקדושת הבכורים **(מתקיימת כאשר היא) לעבודה לשמים היתה**. אפשר ששני הלמודים הנוספים שפרוטם במקומם הם **(למוד ג)** קדושת בכורה של בהמה טהורה **(למוד ד)** קדושת בכורה של בהמה לא טהורה - רק חמור.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – המצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט; מרכא = מדרך; רבוי; דרגא – מדרך; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשיר לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטין חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרה – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקה-קטן – 2; זקה-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקה-קטן ... זקה-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.13 במדבר בהעלתך ח,א (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלתך ט,ג: פְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרִיּוֹם בְּחֶדְשׁ הַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעֲדוֹ כְּכָל-חֻקְתּוֹ וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:

[ספרי זוטא (הורוביץ)] (במ' בהע' ט,ג). פְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרִיּוֹם בְּחֶדְשׁ הַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעֲדוֹ, בארבעה מקומות הוא אומר (חמדת שלמה) בחמשה, (שמ' יב,ו) (וי' כג,ה) (במ' ט,ג, ה, יא; ולא חשיב קרא דפסח מצרים או קרא דפסח שני) **בֵּין הָעַרְבִים** יכול בערבו של ערב (בי"ג ניסון) ובערבו של שחר (בי"ד ניסון) ובחצות היום (בי"ד ניסון) כיון היא שחיטת הפסח ת"ל **בֵּין הָעַרְבִים** (בי"ד ניסון) בא לחלוק בין הערבים שנים (בי"ד ניסון כעין מנחה גדולה או כעין מנחה קטנה) או בערב משחשכה (על סף או כבר בליל ט"ו ניסון) (המהלך הזה מתאים ל-**משנה פסחים פ"א,מ"ג**) של זמני בדיקת חמץ לכתחילה בערב י"ג ניסון, רבי יהודה אומר בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור והכמים ואמרים לא בדק אור ארבעה עשר יבדוק בארבעה עשר וגו' ובכך מקיים **(שמ' משי' כג,יח) לֹא-תִזְבַּח עֲלֵי-תֵמַן דָּם-זִבְחֵי אָמִי** בשלישי (מבין ארבעה המקרות לעיל) בין הערבים או בין הערבים בין השמשות אמ' ברביעי (מהלעיל) בין הערבים בא לחלוק בין חצות יום ובין לילה לכוין (לשחיטת התמיד פרט לערב פסח ל) שמונה ומחצה. כל ימות השנה היה התמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה ערב פסחים היה נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה והפסח אחריו. בזמן שחל ערב פסחים להיות ערב שבת (התמיד) [היה נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה] (והפסח אחריו). בזמן שחל להיות בשבת ר' ישמעאל אומר כסדרו בערב שבת ר' עקיבא אומר כסדרו בחול: **כְּכָל-חֻקְתּוֹ וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו**, (חמדת שלמה) היה לו לכתוב) כחוקת חקתי חקתיו (אבל כתוב) **כְּכָל-חֻקְתּוֹ** (חמדת שלמה) היה לו לכתוב) כמשפט משפטי משפטיו (אבל כתוב) **וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו** ליתן (ללמד לנהוג) בפסח דורות מה שלימד בפסח מצרים **(שמ' בא יב,ה) שָׁה תָמִים זָכַר בְּיָמֵינוּ** אף של דורות כן. מה לימד בפסח מצרים אמ' **(שמ' בא יב,ה) מִן-הַבְּשָׂיִם וּמִן-הָעֵצִים תִּקְחוּ**: אף של דורות כן [גר' אחרת כללו של דבר כל שלימד בפסח מצרים ומוסיף (חמדת שלמה) לאו דוקא. שיש דברים שנהגו בפסח מצרים ואינם נוהגים בפסח דורות, כדאיאת דכל חד וחד (ממצוות בגופו ועל גופו של פסח), ומאי ממעט פרטא. **בֵּין הָעַרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ** – דרגא תביר מרכא טפחא – קבוצה עם תכונה אחת שההלכה שיה לפרטיה; הקרבת התמיד כל השנה בימים א – ז פרט לערב פסח בשעה שמונה ומחצה. זה בין הערביים המוקדמים. **בֵּין הָעַרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ** – תביר מרכא טפחא – קבוצה עם תכונה אחת שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה. לדעת ר' עקיבא ערב פסח החל בערב שבת, בין הערביים לשחיטת התמיד מתחיל בשש ומחצה. קרבן פסח אחריו. לדעת ר' ישמעאל ערב פסח החל בערב שבת או בשבת, בין הערביים לשחיטת התמיד מתחיל שש ומחצה. קרבן פסח אחריו. **ספרי זוטא** בזמן שחל ערב פסחים להיות ערב שבת [תמיד] (היה נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה. בזמן שחל להיות בשבת ר' ישמעאל אומר כסדרו בערב שבת (שמ' בא יב,ה) עקיבא אומר כסדרו בחול (תמיד) בשבע ומחצה וכו'); ולא בזמנים אחרים כפי ההגבלה הנלמדת ב-**ספרי זוטא**. **בְּמַעֲדוֹ** (במ' בהע' ט,ג) – אתנה כמגביל, שלמצוה שחיטת התמיד של **בֵּין הָעַרְבִים** בערב פסח (רק בי"ד ניסון החל ביום ששי בשעה שש ומחצה ופסח אחריו. כל הימים האחרים כמוסבר לעיל)

(התורה"מ = מלב"ם טו] (מסביר חלק מ-ספרי) על (ט,ג) (במ' בהע' ט,ג) תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעֲדוֹ, אמר ב"פ במועדו (ט,ג) (ב,ט) ללמד (שפסח ראשון) שדוחה שבת וטומאה,

(במ' בהע' ט,ג) פְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרִיּוֹם – מונח תלישא-גדולה=תלשא, מונח מרבה למודים בתפקיד תלישא-גדולה=תלשא, המרמות ללמודים אלפניה וללמודים לאחריה בתפקידי תלשא. מוצע לומר שאחד התפקידים יהיה שיעור זמני שחיטת קרבן התמיד ושחיטת הפסח, תפקיד אחר יהיה ציון דווקא יום י"ד ניסון כנדרש ב-**ספרי**] וב-**ספרי זוטא**) **(במ' בהע' ט,ג) בְּחֶדְשׁ הַחֹדֶשׁ** – קדמא ואולא מרמז לכלל כלשהו, כגון (א) הנלמד ב-**ספרי זוטא**] [גר' אחרת כללו של דבר כל שלימד בפסח מצרים לימד בפסח דורות] ומוסיף (חמדת שלמה) לאו דוקא. שיש דברים שנהגו בפסח מצרים ואינם נוהגים בפסח דורות, כדאיאת בפסחים צו,א, אלא כולל רק דברים שבגופו ועל גופו כדאיאת בספרי(ראה הסבר טט על ככל חקתי וגו'); (ב) העשוי להיות קשור לזמן שחיטת הפסח הראשון ללא חמץ ברשות השוחט והבורתו. (ג) או כפ' **רש"י בבלי פסחים צה,א** כברייתא מפרשי מאי מרבי כללא דכל חד וחד (ממצוות בגופו ועל גופו של פסח), ומאי ממעט פרטא. **בֵּין הָעַרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ** – דרגא תביר מרכא טפחא – קבוצה עם תכונה אחת שההלכה שיה לפרטיה; הקרבת התמיד כל השנה בימים א – ז פרט לערב פסח בשעה שמונה ומחצה. זה בין הערביים המוקדמים. **בֵּין הָעַרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ** – תביר מרכא טפחא – קבוצה עם תכונה אחת שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה. לדעת ר' עקיבא ערב פסח החל בערב שבת, בין הערביים לשחיטת התמיד מתחיל בשש ומחצה. קרבן פסח אחריו. לדעת ר' ישמעאל ערב פסח החל בערב שבת או בשבת, בין הערביים לשחיטת התמיד מתחיל שש ומחצה. קרבן פסח אחריו. **ספרי זוטא** בזמן שחל ערב פסחים להיות ערב שבת [תמיד] (היה נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה. בזמן שחל להיות בשבת ר' ישמעאל אומר כסדרו בערב שבת (שמ' בא יב,ה) עקיבא אומר כסדרו בחול (תמיד) בשבע ומחצה וכו'); ולא בזמנים אחרים כפי ההגבלה הנלמדת ב-**ספרי זוטא**. **בְּמַעֲדוֹ** (במ' בהע' ט,ג) – אתנה כמגביל, שלמצוה שחיטת התמיד של **בֵּין הָעַרְבִים** בערב פסח (רק בי"ד ניסון החל ביום ששי בשעה שש ומחצה ופסח אחריו. כל הימים האחרים כמוסבר לעיל)

אפשר שכאן מרחיב מפסח ראשון לפסח שני, **(במ' בהע' ט,ג) בְּמַעֲדוֹ** – המלה דוחה שבת וטומאה **(במ' בהע' ט,ג) בְּמַעֲדוֹ** – אתנה כמגביל, הצענו ההסבר הבא ל-**(ב,ט) בְּמַעֲדוֹ** – סלוק (וב-ט,ג) אתנה), מגביל דחיה שבת רק לפסח אבל אין שלמים דוחים שבת, ואין שלמים דוחים טומאה. וכן כל דבר שאפשר לעשותו מערב שבת אינו דוחה שבת כדעת ר' עקיבא נגד דעת ר' אליעזר.

(התורה"מ טז] (במ' בהע' ט,ג) כְּכָל-חֻקְתּוֹ וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו, כבר בארתי מאמר זה בפ"ה-**[מכלתא (פ' בא)]** שאתיא כר' יאשיה שס"ל שמ"ש **(שמ' בא יב,מג) זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח** מציין שנוהג בפסח דורות, ומ"ש **כְּכָל-חֻקְתּוֹ**, מפני שזוה לא למדנו רק שהדברים שנאמרו בפ' **(שמ' בא יב,מג) זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח** נוהג לדורות, שהם פל' **בְּיָמֵינוּ** לא-יִזְכְּרוּ לָא יִשְׂרָאֵל בּוֹ: **(שמ' בא יב,מו) לֹא-תִזְבַּח מִן-הַבְּשָׂיִם וּמִן-הָעֵצִים לֹא תִשְׂבְּרוּ בּוֹ:** (טט: גם **(במ' בהע' ט,ג) וְעֵצִים לֹא יִשְׂבְּרוּ בּוֹ כְּכָל-חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:**) ולא ידעינן דברים שנאמרו בפ' הקודמות, לכן אמר **(במ' בהע' ט,ג) כְּכָל-חֻקְתּוֹ** ומרבה דברים שבגופו שנאמרו בפ' הקודמות **(שמ' בא יב,ה) שָׁה תָמִים זָכַר בְּיָמֵינוּ** ו-**(שמ' בא יב,ה) צִלְיָאֵשׁ**, ומ"ש **וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו**, ר"ל כל דיני הנהגתו שהם דברים שעל גופו אכילת מצה ומרור **(שמ' בא יב,ה) (במ' בהע' ט,יא)**, ומן מלת כל מרבה אף דברים שלא על גופו מצה שבעה **(כגון (שמ' בא יב,טו))** ובעור חמץ **(עי' בבלי פסחים צה,א);** **(במ' בהע' ט,ג) כְּכָל-חֻקְתּוֹ וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, לפי **(התורה"מ טז)** הכתוב הזה הוא כעין רישום מקוצר לכלול בו דברים שבגופו המפורטים ב-**(שמ' בא יב)** ודברים שעל גופו המפורטים ב-**(שמ' בא יב)** וב-**(במ' בהע' ט,יב)** ודברים שלא על גופו המפורטים ב-**(שמ' בא יב)**

[אילת השחר] (במ' בהע' ט,ג) ... וצריך בדיקה למה מצוות שבגופו (שמ' בא יב,ה) שָׁה תָמִים זָכַר בְּיָמֵינוּ ו-**(שמ' בא יב,ה) צִלְיָאֵשׁ** נקראים חוקים ושעל גופו **(עי'פ (התורה"מ)** אכילת מצה ומרור, ע"פ **[אילת השחר]** כגון שבעת ימים למצה ולביעור חמץ וצריך בדיקה מה השייכות של מצוות אלו עם קרבן הפסח) נקראים משפטים: טט: חוק הוא מצוה שאין לה טעם שכלי, גזירת ה' לקרבן פסח ולצילתו באש. משפט הוא מצוה שאפשר להסבירה ע"פ טעם שכלי כגון קיום סעודת ליל פסח על מצות ומרורים, ושבעת ימים למצה וביעור חמץ מוסברים כשיחזור סעודת הפסח בליל יציאת מצרים ושבעת הימים עד קריעת ים סוף והמפלה הסופית של השעבוד המצרי,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

מזה אפשר שנוכל להסביר את טעמי המקף שבכתוב (במ' בהע' ט,ג) פְּכֶל־חֻקָּתוֹ וּכְכֶל־מִשְׁפָּטוֹ – מקף מקף, מוצע לומר שכל מקף ממצעט ממשמעות מלות ככל ממש הכל המתיחסות לצווים לקיום פסח מצרים (כגון לקיחת הפסח ב' ניסן, מתן דם הקרבן ודם מילה על מזוזות ומשקופים של פתחי הבית החיצוניים, דם בסף, אכילת חפון, ונעליהם ברגליהם, מקליהם בידיהם, הכנת בצק שלא יחמיץ בדרך), ואילו בפסחים לדורות אין עוד מצוות שהם חוקים או משפטים שהיו בפסח מצרים בלבד.

רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק י הלכה טו ... ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים מאחר שנאמר ככל חקת הפסח יעשו, לפי שפירש בו מקצת חקת הפסח, ללמד שאינה שוה לראשון אלא בדברים שנתפרשו בו, והן המצות שבגופו והם חקת הפסח, שכלל זה שנאמר במצרים שילקח הפסח מבעשור, ושהוא טעון הגעת דם באגודת אוזב למשקוף ולשתי המזוזות ושיאכל בחפזון אין אותן הדברים נוהגות לדורות ולא נעשו אלא בפסח מצרים בלבד. סליקו להו הלכות קרבן פסח בס"ד.

(במ' בהע' ט,יא) בְּהִקְדָּשׁ הַשָּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצְוֹת וּמִרְיָם יֵאָכְלֶהוּ:

(במ' בהע' ט,יב) לֹא־יִשְׁאֲרוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר וְנֶעְצַם לֹא יִשְׁבְּרוּ בּוֹ כְּכֶל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:

[רש"י בבלי פסחים צה,א] גמרא.. (במ' בהע' ט,יג) כְּכֶל־חֻקַּת הַפֶּסַח וּגו' - בפסח שני כתיב. אָתוּ - משמע גופו.

במצות שבגופו הכתוב מדבר - לא ריבה את השני לדין ראשון אלא במצות שבגופו, כגון סדר עבודותיו ואכילת צלי, אבל לא למצות שאינן בגופו, כגון השבתת שאור. (טט: ושבעת ימים תאכל מצות למצוה, וחייב רק בליל פסח) מצות שעל גופו מנין - כגון מצה ומרור, שהן דברים אחרים, ובאין חובה לו.

יכול אף מצות שלא על גופו - כגון השבתת שאור, ולקמיה פריך: מנא תיתי, והאמרת (במ' בהע' ט,יב) אָתוּ - משמע מצות שבגופו.

מה שבירת העצם מיוחדת - לקמן יליף לה בפרט וכלל, דפרטי כתיבי ברישא (טט: אילו פרטים??), והדר כלל (במ' בהע' ט,יא)

עַל־מִצְוֹת וּמִרְיָם יֵאָכְלֶהוּ: וכן (במ' בהע' ט,יב) לֹא־יִשְׁאֲרוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר וְנֶעְצַם לֹא יִשְׁבְּרוּ בּוֹ - פרטי, (במ' בהע' ט,יג) כְּכֶל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ - כלל, ולקמיה מפרש לה.

איסי בן יהודה אומר - אינו צריך לא ישברו לכך, אלא ללימוד אחר כדלקמן, ד(במ' בהע' ט,יב) אָתוּ - מצות שבגופו משמע.

הא אמרת אותו במצות שבגופו - גרסינן.

הכי קאמר - השתא דכתיב (במ' בהע' ט,יא) מִצְוֹת וּמִרְיָם, ואיתרבי מצוה שאינה גופו, אלמא: (במ' בהע' ט,יב) אָתוּ לאו דוקא.

והוה ליה פרט וכלל - דפרטי כתיבי ברישא.

ואימא נעשה כלל מוסיף על הפרט - ואיתרבי כל מילי, אפילו השבתת שאור שאינה על גופו.

קא משמע לן - (במ' בהע' ט,יב) וְנֶעְצַם לֹא יִשְׁבְּרוּ דלא תדרוש כלל מוסיף על הפרט לרבווי כל מילי אפילו השבתת שאור, דאם כן - כל הני פרטי למה לי, אלא להכי כתיביהו לכולהו למידרש תוספתא דכללא אכל חד וחד, ומרבי דומיא דפרטי ותו לא, וכולהו פרטי הוו דגופו ודעל גופו, והיינו דקאמר תנא דפרטי (במ' בהע' ט,יב) וְנֶעְצַם לֹא יִשְׁבְּרוּ ממצעט מצות שלא על גופו, כגון לא תשחט על חמץ כדלקמן, ולקמן בבביתא מפרשי מאי מרבי כללא דכל חד וחד, ומאי ממצעט פרטא.

(במ' בהע' ט,יא) בְּהִקְדָּשׁ הַשָּׁנִי - קדמא ואולא מרמז על לימוד בכלל כלשהו. והוא בא אחר הפרט (במ' בהע' ט,יא) עַל־מִצְוֹת וּמִרְיָם

יֵאָכְלֶהוּ: ואילו [רש"י בבלי פסחים צה,א] שכתוב זה הוא כלל ועל זה יש לשאול איפה כתובים הפרטים.

ע"פ רש"י הפרטי מקדימים לכלל כאן במטרה אלא להכי כתיביהו לכולהו למידרש תוספתא דכללא אכל חד וחד, ומרבי דומיא דפרטי ותו לא, וכולהו פרטי הוו דגופו ודעל גופו, והיינו דקאמר תנא דפרטי (במ' בהע' ט,יב) וְנֶעְצַם לֹא יִשְׁבְּרוּ ממצעט מצות שלא על גופו, כגון לא תשחט על חמץ כדלקמן, ולקמן בבביתא מפרשי מאי מרבי כללא דכל חד וחד, ומאי ממצעט פרטא.

(במ' בהע' ט,יב) כְּכֶל־חֻקַּת הַפֶּסַח – מקף מברר האם לפחות ערב פסח וליל פסח שני הם לגמרי כמו ערב וליל פסח ראשון או האם הם לא לגמרי דומים במצוותיהם. פ' [רש"י בבלי פסחים צה,א] גמרא.. (במ' בהע' ט,יג) כְּכֶל־חֻקַּת הַפֶּסַח וּגו' - בפסח שני כתיב. אָתוּ - משמע גופו. במצות שבגופו הכתוב מדבר - לא ריבה את השני לדין ראשון אלא במצות שבגופו, כגון סדר עבודותיו ואכילת צלי, אבל לא למצות שאינן בגופו, כגון השבתת שאור. (טט: ושבעת ימים תאכל מצות למצוה, וחייב רק בליל פסח)

(במ' בהע' ט,יב) אָתוּ – סלוק כמגביל שלפסח שני חובת קיום רק שצוות שבגופו של קרבן פסח.

מתברר ב-[פסחים צה,א,ב] שהמצוה של שאור וחמץ לא יראה ולא ימצא אינה חובה אפילו בשעת שחיטת הפסח בערב פסח שני, שהיא חובה בערב פסח ראשון כנאמר

(ש"מ' מש' כג,יח) לֹא־תִנְבַח עַל־חֻמְצָה דַּם־זִבְחֵי וְלֹא־יִלְוּ חֻלְבֵי־חֵטִי עַד־בֶּקֶר:

(ש"מ' תשא לד,כה) לֹא־תִשְׁחַט עַל־חֻמְצָה דַּם־זִבְחֵי וְלֹא־יִלְוּ זֶבַח תֵּג הַפֶּסַח:

אבל בשעת אכילת פסח שני הוא (במ' בהע' ט,יא) עַל־מִצְוֹת וּמִרְיָם יֵאָכְלֶהוּ: וּמִרְיָם – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה יֵאָכְלֶהוּ וטעמו סלוק כמגביל את אכילת פסח שני למצות ומרורים בלבד ללא חמץ באכילה וכנראה שעדיף שלא ימצא ולא יראה כדי לא לטעות ולאכול ממנו. [דבר מלכות התשפ"ב האדמו"ר מ"ש ע' פח] שנינו בגמרא "תנו רנן ככל חקת הפסח עשו אתו. במצוות שבגופו - הכתוב מדבר (לא ריבה את פסח שני לדין ראשון אלא במצוות שבגופו, כגון סדר עבודותיו ואכילת צלי. מצוה שעל גופו (כגון מצה ומרור שהן דברים אחרים ובאים חובה לו) מנין, ת"ל על מצות ומרורים יאכלוהו, יכול אפילו מצות שלא על גופו (כגון השבתת שאור) ת"ל ועצם לא ישברו בו, מה שבירת העצם מיוחד מצוה שבגופו, אף כל מצוה שבגופו." בהמשך הסוגיא מובא, שהדמיון דפסח שני לפסח ראשון הוא לא רק במצות עשה אלא גם במצות לא תעשה. "מה הפרט מפורש מצות עשה ולא תעשה גמור", ומבאר בפרטיות "בכללים דמצות ומרורים, מאי מרבי, צלי אש. בפרטים מאי ממצעט ליה, השבתת שאור.

בכללים ד-לא ישאירו ממנו עד בקר, מאי קא מרבי ליה, לא תוציא ממנו, בפרטים מאי קא ממצעט ליה, לא יראה ולא ימצא.

בכללים ד-עצם לא ישברו בו, מאי קא מרבה, אל תאכלו ממנו נא, בפרטים מאי קא ממצעט, לא תשחט על חמץ דם זבחי.

ומזה מוכח שמלמד הענינים שמיעט הכתוב – שוה פסח שני לפסח ראשון בכל הענינים, ובנידון דידן, בנוגע לאיסור אכילת חמץ עם הפסח (שני) "לא תאכל עליו חמץ" שאסור גם (בסעודת) פסח שני.